

МАЗМҰНЫ

5	Нәтижелі ынтымақтастық
11	Мұнай: жер қойнауынан... сіздің үйіңізге дейін
28	«ПетроҚазақстан» стипендиалық бағдарламасына - 10 жыл!
45	Біздің заңгерлер
62	Оқиғалар күнтізбесі
68	Қазіргі Грекияның аңыздары мен ақиқаты

СОДЕРЖАНИЕ

7	Плодотворное сотрудничество
17	Нефть: из недр и до... вашего дома
34	Стипендиальной программе «ПетроКазakhstan» - 10 лет!
51	Наши юристы
64	Календарь событий
70	Мифы и реальности современной Греции

CONTENTS

9	Fruitful Cooperation
23	Oil: from subsurface right to... your home
40	10 th Anniversary of PetroKazakhstan Scholarship Program
57	Our lawyers
66	Calendar of events
73	The myths and reality of modern Greece

Байланыстық ақпарат:

Қазақстан Республикасы, Алматы,
050059, Фурманов көшесі, 244-а
тел.: +7 (727) 258 1848
Ainash.Tleubayeva@petrokazakhstan.com

Контактная информация:

Республика Казахстан, Алматы,
050059, ул. Фурманова, 244-а
тел.: +7 (727) 258 1848
Ainash.Tleubayeva@petrokazakhstan.com

Contact information:

244-a Furmanov Street, 050059,
Almaty, Republic of Kazakhstan,
tel.: +7 (727) 258 1848
Ainash.Tleubayeva@petrokazakhstan.com

МҰНАЙШЫ

«Мұнайшы» журналы - «ПетроҚазақстан» компаниясының қызметкерлеріне арналған корпоративтік басылым.

Бас редактор:

Бақытжан Исенғалиев

Бас редактордың орынбасары:

Екатерина Гребенникова

Редакциялық топ:

Махаббат Джайлғанова,
Диляра Қасымбекова,
Айнаш Тілеубаева,
Гүләйхан Ембердиева,
Ақтолқын Сұлтангереева.

Фотографтар:

Андрей Тайгунов

Журнал «Мұнайшы» - корпоративное издание компании «ПетроКазakhstan», предназначенное для сотрудников.

Главный редактор:

Бахытжан Исенғалиев

Заместитель главного редактора:

Екатерина Гребенникова

Редакционная группа:

Махаббат Джайлғанова,
Диляра Қасымбекова,
Айнаш Тлеубаева,
Гүләйхан Ембердиева,
Ақтолқын Сұлтангереева.

Фотографы:

Андрей Тайгунов

Munaishy is a corporate PetroKazakhstan magazine for the employees.

Chief Editor:

Bakhytzhon Issengaliyev

Deputy Chief Editor:

Ekaterina Grebennikova

Editing staff:

Makhabbat Dzhaiganova,
Dilyara Kassymbekova,
Ainash Tleubayeva,
Gulyaikhon Yemberdiyeva,
Aktolkyn Sultangerееva.

Photographers:

Andrey Taigunov

БАС РЕДАКТОРДЫҢ СӨЗІ
ОБРАЩЕНИЕ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА
CHIEF EDITOR'S PAGE

Құрметті оқырмандар,

Қыркүйек айында Қазақстанның барлық мұнай-газ қоғамдастығы өзінің басты мейрамы - Мұнай-газ кешені қызметкерлерінің күнін, немесе, біз әдеттегі атап кеткен, Мұнайшы күнін атап өтеді. Бұл саланың республика экономикасының дамуы мен қалыптасуындағы рөлін асыра бағалау қиын - мұнай-газ оның қозғаушы күші болды және солай болып қалуда.

Осы жетістіктің барлығы - сіздердің әрқайсыларыңыздың тікелей үлестеріңіз, құрметті мұнайшылар. Біз сіздерді осы мейраммен шын жүректен құттықтаймыз және ерен еңбектеріңіз үшін үлкен алғысымызды білдіреміз! Сіздердің жұмыстарыңыздың нәтижелері тұтас өңірлердің өміріне әсер етеді, және мұнайдың өндірілген немесе қайта өңделген әр тоннасымен отандастарыңыздың өмірінің жақсаруына жағдай жасайсыздар.

Әлеуметтік қызмет туралы айтқан кезде, осы жылы өзінің он жылдығын атап өтетін, біздің ең ірі бағдарламаларымыздың бірі - «ПетроҚазақстан» стипендиалық бағдарламасын атап өткім келеді. Аталған жылдар ішінде 100-ден астам қызылордалық бала әлемнің үздік университеттерінде техникалық мамандықтар бойынша жоғары деңгейлі білім алды және қазірде оқуларын жалғастыруда. Олардың бір бөлігі кен орындарында және «ПетроҚазақстан» компаниясының кеңселерінде геолог, геофизик және инженер ретінде қызмет етіп, өз білімдерін тиімді пайдалануда.

Алдымызда корпоративтік Спартакиада күтіп тұр, ол үшін бұл жыл - мерейтойлық жыл. Міне, осымен 5-ші рет спортпен әуестенген қызметкерлер, кезекті рет үздіктер атағына ие болу мақсатымен бір алаңға жиналады. Біздің ұжымға тән дұрыс сайыстық рух, басқалармен қоса сіз бен біздің жетістігіміздің негізі болып саналады.

Сіздерге табыс пен жаңа жеңістер тілеймін!

Б. Исенғалиев
Вице-президент

Уважаемые читатели,

В сентябре все нефтегазовое сообщество Казахстана празднует свой главный праздник - День работников нефтегазовой промышленности, или, как мы его привыкли называть, День нефтяника. Роль этой отрасли в развитии и становлении экономики республики сложно переоценить - нефтегаз был и остается ее локомотивом.

Все эти успехи - прямой вклад каждого из вас, дорогие нефтяники. И мы сердечно поздравляем вас с этим праздником и выражаем огромную благодарность за ваш непростой труд! Результаты вашей работы влияют на жизнь целых регионов, и с каждой добытой или переработанной тонной нефти вы способствуете улучшению жизни ваших соотечественников.

Говоря о социальной деятельности, хочется отметить одну из наших крупнейших программ - Стипендиальную программу «ПетроКазахстан», которая в этом году празднует свое десятилетие. За эти годы свыше 100 талантливых кызылординских ребят получили и продолжают получать высококлассное образование по техническим специальностям в лучших мировых университетах. Часть из них уже успешно применяет свои знания, работая геологами, геофизиками и инженерами на месторождениях и в офисах «ПетроКазахстан».

Впереди у нас корпоративная Спартакиада, которая в этом году станет юбилейной. Вот уже в 5-й раз увлеченные спортом сотрудники соберутся на одной площадке, чтобы в очередной раз побороться за звание лучших. Здоровый соревновательный дух, присущий нашему коллективу, и есть, помимо прочего, основа нашего с вами успеха.

Удачи и новых побед!

Б. Исенғалиев
Вице-президент

Dear readers,

In September, the oil and gas community of Kazakhstan celebrates its main holiday: the Oil and Gas Industry Workers' Day, or, as we are used to calling it, the Oilman's Day. It is hard to overestimate the role of this industry in the development and formation of the country's economy: oil and gas have always been and still is its driving force.

This success was made possible by the contribution of each and every one of you, dear oil workers. And we are happy to extend our best wishes to you on this holiday and express our sincere gratitude for your challenging work! The results of your work impact whole regions. Every ton of oil extracted or processed by you helps to make the lives of those around you better.

Speaking about social activity, I would like to mention one of our biggest projects, the PetroKazakhstan Scholarship Program, which is celebrating its tenth anniversary this year. Over these past ten years, more than 100 talented youngsters from Kyzylorda have received and are continuing to receive top education in technical fields in the best universities of the world. Some of them are already successfully putting their knowledge into practice while working at PetroKazakhstan's oil fields and offices as geologists, geophysicists and engineers.

We are looking forward to the corporate Olympics, which is also celebrating its anniversary. Our sports enthusiasts will meet for the 5th time to contest for the title of the best. The healthy competitive spirit inherent in our company is, among other things, the basis for our success.

Wishing you good luck and new achievements!

B. Issengaliyev
Vice President

НӘТИЖЕЛІ ҰНТЫМАҚТАСТЫҚ

Құрметті «ПетроҚазақстан» қызметкерлері!

2005 жылы Т.А.Құлыбаев мырзаның бастамасымен құрылған KAZENERGY қауымдастығы бүгінгі күні өзінің жоғары тиімділігін дәлелдеді, және бұл, Қауымдастықтың Қазақстанның жетекші мұнай-газ және энергетика компанияларын біріктіре алуымен байланысты. «ПетроҚазақстан» компаниясының KAZENERGY алғашқы құрылу сәтінен бастап осы Қауымдастық мүшесі болып саналатындығы қуанышты жайт. Осы уақыт аралығында жемісті жұмыс қатынастары қалыптасты, бұл орайда компанияның стратегиялық коммуникациялар департаментінің біздің Қауымдастықпен тиімді және сындарлы ынтымақтастық орнатудағы рөлін айта кеткім келеді.

«ПетроҚазақстан» компаниясы Қауымдастық іске асыратын көптеген жобаларға белсенді қатысып келеді, соның ішінде таяу арада өткен Дүниежүзілік мұнай конгресінде, үнемі өткізіліп тұратын Халықаралық салалық форум мен KAZENERGY көрмесіне әрдайым шынайы ынтымақтанып, және жұртшылыққа қызықты жобаларын ұсынып, ат салысып келеді. Олардың ішінде ерекше орынға ие болғаны, мұнай-газ қауымдастығы өкілдерінің арасында үлкен қызығушылық туғызған «ПетроҚазақстан» - ол біз!» фотоальбомы.

Бірқатар Үйлестіру кеңестері мен Сараптау комитеттерінің жұмысына белсенді қатысуы мен үлесі үшін «ПетроҚазақстанға» ризашылық білдіргіміз келеді. «ПетроҚазақстанның» бастамасы бойынша Үйлестіру кеңесінің қол астында Қауіпсіздік, еңбек қорғау, денсаулық сақтау және төтенше жағдайлар мәселелері жөніндегі жұмыс тобы құрылғандығын атап өту керек.

Біз, ҚР Мұнай-газ және энергетика кешені ұйымдарының қауымдастығы ретінде, аталған салада үлестері әртүрлі марапаттармен аталған, ең жоғарғы деңгейдегі кәсіпқойлардың жұмыс істейтінін мақтан тұтамыз. Қазір де «ПетроҚазақстанның» 70-тен астам қызметкері біздің Қауымдастық атынан медальдарға және өзге де ерекшелік белгілеріне ие болды.

«ПетроҚазақстан» компаниясының өндірістік қауіпсіздікті жақсартудағы, өңірлердегі жастарды қолдауда, халықтың әлеуметтік әлсіз топтарын, ардагерлерді, мәдениет пен спортты қолдаудағы белсенді ұстанымы - осының барлығы әлеуметтік жауапкершіліктің жоғарғы деңгейін көрсетеді және мұнай-газ саласымен қатар басқа да көптеген компаниялар үшін өнеге тұтарлық болып саналады.

Біздің бірлескен жұмысымыздың одан әрі жемісті түрде жалғасатындығына сенеміз және компанияларыңызға тұрақты табыс, озат өндірістік көрсеткіштер және алға қойған мақсат-жоспарларыңыздың іске асуына тілектеспіз.

Ж. Сәрсенов,
KAZENERGY қауымдастығының Төраға орынбасары

Марапаттар

Мұнай-газ және энергетика кешенінің үздік жұмыскерлерінің еңбек қызметтері KAZENERGY алғыс хаттармен марапатталады. «ПетроҚазақстанда» марапаттарды компанияның жоғарғы басшылығымен бірге тікелей зауытта және кен орындарында жұмыс істейтін жұмыскерлер де иеленді.

2010 жылы «ПетроҚазақстанның» бес қызметкері KAZENERGY медальдарына ие болды, медальдар оларға 2010 жылғы 12 наурызда «ПетроҚазақстан» Президенттік жүлде бағдарламасының нәтижелерін қорытындылауға арналған кеште тапсырылды. «ПетроҚазақстанның» марапатталған қызметкерлерінің ішінде - Қазақстанның оңтүстігін мұнай өнімдерімен қолдау үшін, МӨЗ-дің қысқа жоспарлық жөндеу жұмыстарын жасағандар, сондай-ақ өздерінің тәжірибесімен және күшімен, кен орындарының күрделі жағдайларында өндіру жоспарының орындалуын қамтамасыз еткендер болды.

2013 жылы мұнай-газ кешенінің жұмыскерлерін мараптау шеңберінде, KAZENERGY қауымдастығы «ПҚОП» ЖШС-

ның 11 жұмыскерін және «ПҚҚР» АҚ-ның 10 қызметкерін медальдармен, құрмет грамоталарымен және алғыс хаттармен марапаттады. 2014 жылы корпоративтік қызмет бөлімшесінің екі қызметкері KAZENERGY медальдарына ие болды. Жалпы алғанда, 2010 жылдан бастап, «ПетроҚазақстанның» 70-тен астам қызметкері KAZENERGY қауымдастығынан әртүрлі озаттық белгілер алды.

KAZENERGY елдік байқауының шеңберінде «Мұнайшы» корпоративтік журналы Қазақстанның мұнай-газ саласында үздік деп танылды, ал «ПҚОП» ЖШС KAZENERGY VIII Еуразиялық Форумы шеңберінде өтетін «KAZENERGY Show Room» жобасы бойынша «Social Responsibility Prize» және «Environmental Safety Prize» номинацияларында құрмет сертификаттарын алды. KAZENERGY компаниясының VII Еуразиялық Форумында біздің стэнд үздіктер қатарына енді және «ПетроҚазақстан» компаниясы ұйымдастырушылардың атынан «Стендтің өзіндік дизайны үшін» алғыс сертификатын алды.

KAZENERGY Үйлестіру кеңесінің отырысы / Заседание Координационного совета KAZENERGY / Meeting of KAZENERGY Coordinating Council

KAZENERGY қауымдастығы 2005 жылғы 2 қарашада құрылған және заңды тұлғалардың тәуелсіз ерікті коммерциялық емес бірлестігі болып табылады. Бүгінгі күні Қауымдастық жер қойнауын пайдаланушылар мен мемлекет арасындағы диалогтың дамуына қолдау көрсетіп және саладағы шешімдерді қабылдауға ықпал жасай отырып, республиканың энергетика секторының дамуында маңызды рөл атқарып отыр. KAZENERGY мұнай-газ және энергетика секторының, соның ішінде өндіруші және көлік, қызметтік және геофизикалық, уран және басқа ұлтаралық компаниялардан тұратын 50-ден астам ірі компанияларды біріктіреді. Қауымдастық Астанада жыл сайын өтетін KAZENERGY Еуразиялық форумын өткізеді. Қауымдастық Дүниежүзілік мұнай кеңесі мен Әлемдік энергетикалық кеңес сияқты беделді халықаралық мұнай ұйымдарының мүшесі болып табылады.

ЖЖ.Сәрсенов, Вэй Юйсян, Б.И.Исенғалиев / Дж.Сарсенов, Вэй Юйсян, Б.И.Исенғалиев / J.Zh.Sarsenov, Wei Yuxiang, B.I.Issengaliyev

«ПетроҚазақстан» және KAZENERGY

Қауымдастықпен өзара әрекеттестіктегі ерекше рөл, KAZENERGY компаниясымен тұрақты негізде белсенді ынтымақтастықта жұмыс жасайтын стратегиялық коммуникациялар департаментіне жүктелген. Бұған компанияның Дүниежүзілік мұнай конгресі және көрмесі, KAZENERGY Еуразиялық форумы сияқты беделді салалық ішараларын ұйымдастыру және оларға қатысу, сондай-ақ «KAZENERGY Show Room» және корпоративтік әлеуметтік жауапкершілікпен байланысты басқа да жобаларға қатысуға байланысты жұмыстар кіреді.

Қауымдастықта - оның тұрақты әрекет ететін консультативтік-кеңестік органдары болып саналатын 5 Үйлестіру кеңесі (ҮК) бар. ҮК ҚР мұнай-газ саласын дамыту үшін қолайлы жағдайларды қалыптастыру мақсатында құрылған және оның даму мәселелерін талқылауға арналған алаң болып саналады. ҮК отырыстары қажеттілігіне қарай өткізіледі, бірақ жылына 2 реттен кем болмайды. Біздің компания олардың үшеуінің қатысушысы болып табылады: Мұнай-газ саласын дамыту жөніндегі ҮК, Экология, әлеуметтік жауапкершілік және айқындық мәселелері жөніндегі ҮК және адами капиталды дамыту жөніндегі ҮК.

«ПетроҚазақстанның» бастамасымен Экология жөніндегі ҮК-ің қамқорлығымен Қауіпсіздік, еңбекті қорғау, денсаулық сақтау және төтенше жағдайлар жөніндегі жұмыс тобы құрылды. 2014 жылғы наурызда біздің компания KAZENERGY қамқорлығымен, аталған Жұмыс тобының шеңберінде Алматыда «Өнеркәсіптік қауіпсіздік, еңбекті қорғау, денсаулық сақтау және төтенше жағдайлар салаларындағы озық тәжірибе» тақырыбына алғашқы конференциясын өткізді.

Сондай-ақ, Қауымдастықта 2 Сараптау кеңесі бар (қаржылық-экономикалық мәселелер жөніндегі және заңнама жөніндегі). Отырыстар қажеттілігіне қарай өткізіледі, бірақ бір тоқсанда 1 реттен кем өткізілмейді. Олардың құрамына Қауымдастыққа мүше-ұйымдардың заң қызметтерінің бірінші басшылары және құқықтанушы-ғалымдар кіреді. Осылайша, Заңнама жөніндегі сараптау кеңесінің жұмысына, саланың заңнамалық жобалары мен бастамаларын әзірлеуде өз үлестерін қоса отырып, 2012 жылдан бастап біздің компанияның заңгерлері де белсенді түрде қатысып келеді. «ПетроҚазақстанның» заң қызметінің жұмысын, атап айтқанда, «жер қойнауы» туралы Кодекстің жобасын (Тау-кен кодексі) әзірлеудегі үлесін атап өткен жөн.

ПЛОДОТВОРНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО

Уважаемые сотрудники «ПетроКазахстан»!

Созданная в 2005 году по инициативе г-на Т.А.Кулибаева, Ассоциация KAZENERGY на сегодняшний день доказала свою высокую эффективность, и в наибольшей степени это связано с тем, что Ассоциация смогла объединить ведущие нефтегазовые и энергетические компании Казахстана. Отрадно, что с самого начала основания KAZENERGY компания «ПетроКазахстан» является членом Ассоциации. За это время были выстроены плодотворные рабочие отношения, и особо хочу отметить роль департамента стратегических коммуникаций компании в эффективном налаживании и конструктивном сотрудничестве с нашей Ассоциацией.

«ПетроКазахстан» принимает активное участие во многих проектах, реализуемых Ассоциацией, включая недавно прошедший Всемирный нефтяной конгресс и выставку, регулярно проводимые Международным отраслевым форумом и выставку KAZENERGY, всегда демонстрируя высокий уровень вовлеченности и представляя общественности интересные проекты. Особое место среди них занимает фотоальбом «ПетроКазахстан» - это мы!, вызвавший большой интерес у представителей нефтегазового сообщества.

Хотелось бы выразить «ПетроКазахстан» признательность за активную вовлеченность и вклад в работу ряда Координационных советов и Экспертных советов. Нужно отметить, что именно по инициативе «ПетроКазахстан» была создана Рабочая группа по вопросам безопасности, охраны труда, здравоохранения и чрезвычайных ситуаций под эгидой одного из Координационных советов.

Мы, как Ассоциация организаций нефтегазового и энергетического комплекса РК, гордимся тем, что в отрасли работают профессионалы самого высокого уровня, вклад которых отмечаем различными наградами. Уже свыше 70 сотрудников «ПетроКазахстан» было удостоено медалей и иных отличительных знаков от лица нашей Ассоциации.

Активная позиция компании «ПетроКазахстан» в деле улучшения производственной безопасности, поддержка молодежи в регионе, социально уязвимых слоев населения, ветеранов, а также культуры и спорта - все это показывает высокий уровень социальной ответственности и является показательным для многих других компаний, и не только в нефтегазовой сфере.

Надеемся на дальнейшее успешное продолжение нашей совместной работы и желаем вашей компании стабильной добычи, отличных производственных показателей и реализации намеченных планов и задач.

Д. Сарсенов,
Заместитель Председателя Ассоциации KAZENERGY

Награды

Трудовые заслуги лучших работников нефтегазового и энергетического комплекса отмечаются наградами KAZENERGY. В «ПетроКазахстан» награды получали как высшее руководство компании, так и работники, непосредственно работающие на заводе и на месторождениях.

В 2010 году пять сотрудников «ПетроКазахстан» были удостоены медалей KAZENERGY, которые были вручены им 12 марта 2010 года на вечере, посвященном подведению итогов программы Президентская премия «ПетроКазахстан». Среди награжденных сотрудников «ПетроКазахстан» - те, чьи усилия были проведены самый короткий плановый ремонт НПЗ, для того, чтобы поддержать юг Казахстана нефтепродуктами, а также те, кто своим опытом и усилиями в сложных условиях месторождений обеспечили выполнение плана добычи.

В 2013 году в рамках празднования Дня работников нефтегазового комплекса Ассоциацией KAZENERGY были на-

граждены медалями, почетными грамотами и благодарственными письмами 11 работников ТОО «ПКОП» и 10 сотрудников АО «ПККР». В 2014 году две сотрудницы подразделения корпоративных услуг также были удостоены медалей KAZENERGY. В целом, начиная с 2010 года свыше 70 сотрудников «ПетроКазахстан» получили различные знаки отличия от Ассоциации KAZENERGY.

В рамках странового конкурса KAZENERGY корпоративный журнал «Мунайшы» был признан лучшим в нефтегазовой отрасли Казахстана, а ТОО «ПКОП» получило почетные сертификаты в номинациях «Social Responsibility Prize» и «Environmental Safety Prize» по проекту «KAZENERGY Show Room», проводимому в рамках VIII Евразийского Форума KAZENERGY. А на VII Евразийском Форуме KAZENERGY наш стенд вошел в число лучших, и «ПетроКазахстан» получил от организаторов сертификат благодарности «За оригинальный дизайн стенда».

«ПКОП» ЖШС-на «Environmental Safety Prize» номинациясында сертификат табысталды /
 ТОО «ПКОП» получило сертификат в номинации «Environmental Safety Prize» /
 PKOP receiving the certificate in 'Environmental Safety Prize' nomination

Ассоциация KAZENERGY была создана 2 ноября 2005 года и является независимым добровольным некоммерческим объединением юридических лиц. Сегодня Ассоциация играет значительную роль в развитии энергетического сектора республики, содействуя развитию диалога между недропользователями и государством и влияя на принятие решений в отрасли. KAZENERGY объединяет свыше 50 крупных компаний нефтегазового и энергетического сектора, включая добывающие и транспортные, сервисные и геофизические, урановые и другие транснациональные компании. Ассоциация проводит в Астане ежегодный Евразийский форум KAZENERGY. Ассоциация является членом таких авторитетных международных нефтяных организаций, как Всемирный нефтяной совет и Мировой энергетический совет.

KAZENERGY VII Евразиялық Форумда біздің стенд үздіктердің қатарына енді / Наш стенд вошел в число лучших на VII Евразийском Форуме KAZENERGY / Our stand became one of the best at VII KAZENERGY Eurasian Forum

«ПетроКазахстан» и KAZENERGY

Особая роль во взаимодействии с Ассоциацией возложена на департамент стратегических коммуникаций, активно сотрудничающий с KAZENERGY на постоянной основе. Это включает работу по организации и участию компании на таких влиятельных отраслевых мероприятиях, как Всемирный нефтяной конгресс и выставка, Евразийский форум KAZENERGY, а также участие в проекте «KAZENERGY Show Room» и иных проектах, связанных с корпоративной социальной ответственностью.

В Ассоциации существует 5 Координационных советов (КС) - ее постоянно действующих консультативно-советающих органов. КС созданы для формирования благоприятных условий для развития нефтегазовой отрасли РК и являются площадкой для обсуждения вопросов ее развития. Заседания КС проводятся по мере необходимости, но не реже 2-х раз в год. Наша компания является участником трех из них: КС по развитию нефтегазовой отрасли, КС по вопросам экологии, социальной ответственности и прозрачности и КС по развитию человеческого капитала.

По инициативе «ПетроКазахстан» была создана Рабочая группа по вопросам безопасности, охраны труда, здравоохранения и чрезвычайных ситуаций под эгидой КС по экологии. В марте 2014 года наша компания под эгидой KAZENERGY провела в Алматы первую в своем роде конференцию на тему «Передовой опыт в области промышленной безопасности, охраны труда, здравоохранения и чрезвычайных ситуаций» в рамках работы данной Рабочей группы.

В Ассоциации также есть 2 Экспертных совета (по финансово-экономическим вопросам и по законодательству). Заседания проводятся по мере необходимости, но не реже 1-го раза в квартал. В их состав входят первые руководители юридических служб организаций-членов Ассоциации и ученые-правоведы. Так, в работе Экспертного совета по законодательству с 2012 года активное участие принимают и юристы нашей компании, внося свой вклад в разработку законодательных проектов и инициатив отрасли. Следует отметить работу юридической службы «ПетроКазахстан», в частности, в разработке проекта Кодекса «О недрах» (Горный кодекс).

FRUITFUL COOPERATION

Dear PetroKazakhstan employees,

The KAZENERGY Association, created in 2005 by the initiative of T.A.Kulibayev, has proven its efficiency, and to a high extent it is due to its ability to unite leading oil & gas and energy companies of Kazakhstan. We are glad that since the beginning of KAZENERGY establishment PetroKazakhstan has been its member. In that time, fruitful working relations have been built, and here I would like to emphasize the role of the company's Strategic Communications Department in the effective creation and built-in cooperation with the Association.

PetroKazakhstan participates actively in many Association projects, including the recent World Petroleum Congress and Exhibition, the regular KAZENERGY International Industry Forum and Exhibition, always demonstrating a high level of involvement and preparation, representing interesting projects, especially the 'We are PetroKazakhstan!' photo album, which has created great interest among representatives of the oil and gas community.

We would like to express our gratitude to the company for its active involvement and contribution to the work of a range of Coordinating Councils, and also Expert Councils. I would like to remind that the Working group on safety and security, health and emergencies under the umbrella of the Coordinating Council was set up at exactly PetroKazakhstan's initiative.

As an Association working for the Kazakhstan oil and gas and power sector, we are proud that the sector employs professionals of the highest levels whose contribution has been marked in various ways. More than 70 PetroKazakhstan employees received medals and other gratitude notes from our Association.

The company's active position in relation to improving production safety, supporting youngsters in the regions, socially underprivileged sections of the population, veterans and also culture and sport testifies to a high level of social responsibility and is a role model for many companies, not only in the oil and gas sector.

We look forward to a successful continuation of our working relationship and wish your company stable production, excellent operating results and implementation of all plans.

J.Sarsenov,
Deputy Chairman of KAZENERGY Association

Awards

KAZENERGY recognizes the achievements of the oil and gas and energy sectors' best employees through its awards programme. Those recognised in PetroKazakhstan include top management and people working directly at the Refinery and fields.

In 2010, five PetroKazakhstan employees received KAZENERGY medals that were awarded on 12 March 2010 at the PetroKazakhstan President's Award evening. Among rewarded are those whose efforts led to the quickest planned Refinery turnaround ever to ensure the south of the country will have access to petroleum products, and also those who gave their experience and efforts to guarantee production plans during difficult conditions.

In 2013, as part of celebration of the Day of oil and gas industry employees, the KAZENERGY Association awarded

medals, certificates of honour and letters of gratitude to 11 PKOP employees and 10 PKKR employees. In 2014, two Corporate Services Division employees also received KAZENERGY medals. In total, since 2010, more than 70 PetroKazakhstan employees have received various tokens of excellence from the KAZENERGY Association.

In addition, within the framework of country-wide contest, Munaishy was recognised as the best corporate publication in oil and gas sector in Kazakhstan by KAZENERGY, while PKOP received certificates of excellence in the KAZENERGY Show Room project in 'Social Responsibility' and 'Environmental Safety' nominations at the VIII KAZENERGY Eurasian Forum. At the VII KAZENERGY Eurasian Forum, our stand was named one of the best and PetroKazakhstan received a certificate of gratitude 'For Original Stand Design' from the organisers.

«Мунайшы» - «Мунай саласының үздік басылымы» атты номинациясындағы жеңімпаз / «Мунайшы» - победитель в номинации «Лучшее отраслевое корпоративное издание» / Munaishy is winner in the nomination 'The best industry corporate publication'

KAZENERGY медалі / Медаль KAZENERGY / KAZENERGY medal

The KAZENERGY Association was created on 2 November 2005 and is an independent voluntary non-commercial association of legal entities. Today, it plays a significant role in the development of the country's energy sector, aiding the development of dialogue between subsoil users and the state, and influencing the adoption of industry solutions. KAZENERGY unites over 50 major companies in the oil and gas and energy sectors, including production and transportation, services and geophysics, uranium and other multinational companies. The Association holds its annual KAZENERGY Eurasian Forum and is a member of established international oil organisations such as the World Petroleum Council and World Energy Council.

PetroKazakhstan and KAZENERGY

Discrete role in interacting with the Association lays on the PetroKazakhstan Strategic Communications Department that conducts on-going cooperation with KAZENERGY. That includes work on organizing and participation of PetroKazakhstan at such influential industry events as World Petroleum Council and Exhibition, Eurasian KAZENERGY Forum, as well participation in KAZENERGY Show Room and other projects related to corporate social responsibility.

The Association has 5 Coordinating Councils (CC), which are its permanent consulting and advisory bodies. CC are used to create favourable conditions for the development of the Kazakhstan oil and gas sector and are a platform for discussing development issues. CC meetings are held when required, but at least twice a year. PetroKazakhstan participates in three of them: the CC for the development of the oil and gas sector, the CC for ecological, social responsibility and transparency issues and the CC for the development of human resources.

At PetroKazakhstan's initiative, a Working group on safety and security, health and emergencies was set under the umbrella of the ecology CC. In March 2014, together with KAZENERGY PetroKazakhstan held the first conference in Almaty dedicated to 'Contemporary Experience in Industrial Safety, Work Safety, Health and Emergencies' as part of the Working group's efforts.

The Association also has two Expert Councils (for financial and economic and also for legislative issues). Meetings are held when required, but at least once a quarter. The groups are made up of heads from Association members' legal departments and legal scholars. Our lawyers have been working with the Expert Council for Legislation since 2012, making contribution to the development of legislative projects and sector initiatives. In particular, currently PetroKazakhstan legal department is working on the developing a Draft Subsoil Code (Mining Code).

Қазақстанның ресми өкілдері Дүниежүзілік мұнай конгресінде / Официальные представители казахстанской делегации на Всемирном нефтяном конгрессе / Officials from Kazakhstani delegation at the World Petroleum Congress

МҰНАЙ: ЖЕР ҚОЙНАУЫНАН... СІЗДІҢ ҮЙІҢІЗГЕ ДЕЙІН

Мұнай мен газ өндірудегі технологиялық тізбек туралы бұрын жазғанбыз (Мұнайшы №1–2014, Мұнай: жер қойнауынан сіздің үйіңізге дейін. Алтыншы бөлім). Онда ұңғымадан алынған мұнай эмульсиясы тауарлық мұнайға айналу үшін қандай дайындық және қайта өңдеу кезеңдерінен өтетіні, нәтижесінде «ҚазТрансОйл» жүйесі арқылы мұнай өңдеу зауытына (МӨЗ) қайта өңдеуге немесе экспортқа кететіні баяндалған еді. Бірақ магистральды құбырға жеткенше мұнайды алдымен өлшеп, тексереді – ҚТО жүйесіне өту үшін ол физика-химиялық қасиеттер мен мұнайды дайындау кезеңдеріндегі қатаң талаптарға сай болуы керек.

Сегізінші бөлім. Мұнайды тасымалдауға дайындау.

Мұнайды дайындау және айдау цехында (МДАЦ) тауарлық мұнайды дайындау үдерісі аяқталған соң сұйыққоймада сақталған және тасымалдауға дайын мұнай массалық шығын өлшегіш пен мұнай сапасын өлшеу блогынан өткен соң «ҚазТрансОйл» АҚ-ның магистралды мұнай құбырына түседі, сол жерде өзі туралы екі маңызды құжат - мұнайды қабылдау-өткізу актісі мен мұнай сапасы туралы төлқұжатты қалдырады.

Аталған құжаттарды беруге қатысты барлық жұмыстарды ПҚҚР ішінде екі бөлім - химиялық жүйелер бөлімі мен технологиялық бөлім атқарады. Химиялық жүйелер бөлімі мұнай сапасы туралы төлқұжатты толтырады, ал технологиялық бөлім - мұнайды қабылдау-өткізу актісін дайындайды.

Вахталық әдіспен 116 қызметкер жұмыс істейтін химиялық жүйелер бөлімін менеджерлер Мұхтар Сейілов пен Владимир Мұштаев басқарады. Бөлім екі бөлімшеден құралған: Құмкөл мен

ҚАМ, Оңтүстік-Шығыс Қызылқия, Солтүстік-Батыс Қызылқия, БатысТүзкөл, Қарабұлақ кен орындарында мұнай өндіруде химиялық реагент қолданумен айналысатын ұңғымаларды химиялық өңдеу бөлімшесі, ол сондай-ақ, мұнай мен газды дайындау, мұнай өндіру үдерісін қиындататын өндірістік мәселелерді шешеді; химиялық зертханалар бөлімшесі жоғарыда аталған кен орындарынан алынған мұнайдың, су мен газдың химиялық құрамын анықтау үшін химиялық талдаулар жасайды.

Химиялық жүйелер бөлімінің ұжымдық фотографиясы, Арысқұм / Коллективное фото отдела химических систем, Арысқұм / Group photo of Chemical Systems Department, Arysium

Мұхтар Сейілов,
*химиялық жүйелер
менеджері*

- Жұмысыңыздың басты бағыттары туралы айтып бересіз бе?

- Біздің бөлімнің негізгі міндеттерінің бірі - химиялық реагенттер қолдану арқылы тауарлық мұнай дайындауды қамтамасыз ету және тауарлық мұнайға сапалы химиялық талдау жасау. Біз мемлекеттік стандарттар мен куәліктер, әртүрлі жетекші құжаттар мен саясаттар және рәсімдерді қамтитын нормативтік құжаттар талабына сай өнімді жүзеге асыруды бақылап, оған қауіпсіздік төлқұжаты мен куәлігін береміз. Қабат қысымын сақтау (ҚҚС) және мұнай жинау жүйесінде шикі мұнайды, сұмұнайлы эмульсия, қабатты су мен илеспе газды үздіксіз тасымалдауды қамтамасыз ету үдерісіне де қатысамыз, қажетті сынамаларды уақтылы алу арқылы құбырларды сақтап, химиялық талдаулар жасап, ықтимал салдарын болдырмау үшін шаралар қабылдаймыз. Біздің бөлімнің мамандары алынған сұйықтық пен жанама өнімдердің қасиеті мен сапасын анықтау үшін зертханалық және зерттеу жұмыстарын жүргізеді, құрал-жабдықты пайдалану үдерісінде пайда болатын түрлі химиялық реакциялардан туындаған өндірістік мәселелерді зерттейді. Қажетті дәлдікпен өлшеу (сынақ алу) жұмыстарын орындау талаптарын сақтау және химиялық реагенттер мен қорлардың шығындарын (мөлшерін) бақылау, мұнай кәсіпорны мен қолданылатын өлшегіш құралдарды сақтау да біздің міндетімізге кіреді.

- Соңғы жылдары қандай ірі жобаларды жүзеге асырдыңыздар?

- Ең алдымен, Шығыс Құмкөл кен орнында химиялық қорғау жабдықтарын енгіздік. Кен орнын пайдалануды бастаған соң бір жарым айдан кейін тұз шөгіндісі ағынды коллекторды бітеген болатын. Департаменттердің біріккен әрекеті нәтижесінде жедел түрде қажетті құралдарды тауып, орнатылды солайша біз тұз шөгіндісіне қарсы химиялық қорғанысты бастадық. Ары қарай осы ағынды коллекторда дәнекерлеу тігісі коррозиядан сөгілді, біз оған коррозиядан қорғау жұмыстарын жүргізіп, мәселені шештік. Атап өтерлігі, бұл кен орнының ерекшелігі, әртүрлі қабаттан алынған сулардың араласқанының нәтижесінде құбырларға тұз тез жиналады, содан коррозия пайда болады, бұл кезде ең тиімді химиялық реагентті таңдай білу - оңай міндет емес, біз бұл мәселені жабдықтаушылармен бірге шешеміз.

Жаңа кен орындарын пайдалануға бергеннен бері Оңтүстік-Шығыс Қызылқия, Солтүстік-Батыс Қызылқия, Қарабұлақ пен Батыс Түзкөл кен орындарына химиялық қорғаныс қажет. Оған қоса, «Көлжан» ЖШС үшін Батыс Түзкөлде уақытша химиялық зертхана пайдалануға берілді, онда да біздің зертханашылар жұмыс істейді.

- Қазіргі жобаларыңыз қандай?

- Қазіргі кезде кейбір ұңғымалардан күкіртті сутектің үлкен мөлшерін тапқандықтан, қауіпсіздікті қамтамасыз ету жұмыстары жүргізіліп жатыр, бұл қауіпті газды химиялық әдістермен де бейтараптандыруға тырысып жатырмыз.

Батыс Түзкөл кен орнындағы химиялық зертхананы жабдықтау жобасы да қолға алынды. Бірнеше модульден тұратын бұл зертханалық кешен ҚР-ның барлық заңнамалық талаптарын ескерумен жобаланды, сондай-ақ барлық қажетті құрал-жабдықтармен жабдықталғандықтан.

Құмкөл МДАЦ аумағында депрессаторлық қоспаларды дайындауға арналған жаңа қондырғы іске қосылады. Қондырғыны пайдалану үшін іске қосқан соң ПҚҚР мұнайды өз бетімен өңдейді, ол депрессаторлық қоспаны қоса отырып, ҚТО жүйесіне беріледі. Аталған қоспаны мұнайға оны магистральдық құбыр жүйесіне берер алдында мұнайдың қату температурасын төмендету үшін қосамыз. Ол тек күз-қыс мезгілдерінде қосылады. Осы кезде дейін бұл жұмысты ҚТО қызметкерлері өздері атқарып келді.

- Ұжым туралы айта кетсеңіз.

- Вахталық әдіспен жұмыс істейміз, өміріміздің жартысына жуығы кен орнында өтеді. Осындай ұзақ уақыт туысқандарың мен жақындарыңнан алыс, бірдей жағдайда өмір сүру адамдарды жақындастырады, біздің тату-тәтті, ұйымшыл ұжымымыз - соған дәлел!

Департаментіміздің қызметкерлерінің барлығы - еңбекқор және сауатты мамандар, кәсіби және жеке бас қасиеттері мақтауға тұрарлық. Құмкөл кен орнын игеруді бастаған бірінші күннен бастап жұмыс істеп келе жатқан қызметкерлер бар. Ұжымда түрлі медальдар алған, мысалы айтарлықтай үлесі мен тамаша еңбек көрсеткіші үшін мұнайдың 100-жылдығы, Құмкөлдің 25-жылдығының құрметіне медаль алған, мақтау қағаз бен алғыс хат алған қызметкерлер жетерлік.

- Мұнай сапасының төлқұжаты деген не?

- Мұнай сапасының төлқұжаты мұнайды ұйымдастырушы тарап жағынан қабылдайтын немесе тиелетін мұнайдың бір партиясы үшін толтырылады. Әдетте бұл сұйыққойма немесе автоцистерна, кейде құбыр сынамасы. «ҚазТрансОйл» құбыр жүйесіне тиелетін тауарлық мұнайға өнім төлқұжаты әрбір ТТБР-5000 тиелетін сұйыққойма үшін толтырылады (МДАЦ-та орналасқан 5000 тонналық сұйыққойма).

Бақыланатын өлшемдер саны талдаудың нақты бағытына сай анықталады. Мысалы, ҚТО жүйесіне өткізілетін төлқұжат талдауына: өткізілетін мұнайдың температурасы, температурадағы мұнай тығыздығы мен өткізу қысымы, t 20°C және 15°C-тағы мұнай

Владимир Муштаев,
*химиялық жүйелер
менеджері*

Зұлқарнай Маханов,
химиялық жүйелер
зертханасының меңгерушісі

тығыздығы, күкірттің массалық мөлшері, қанытылған бу қысымы, судың массалық мөлшері, хлорлы тұздардың шоғырлануы, механикалық қоспалардың мөлшері, балластың жиынтық массалық мөлшері, мұнайдың қату температурасы мен қоршаған ортаның температурасы, сондай-ақ 20°C мұнайдың кинематикалық тұтқырлығы сияқты талдаулар жасалады.

- Мұнай сапасын тексеру қандай кезеңде жүргізіледі?

- Біздің зертхананың қызметкерлері сұйыққоймадан тартып шығаруға арналған өнімнен сынама алады да, өткізілетін тауарлық мұнайға төлқұжат толтырады. Осыдан соң МДАЦ жетекшісі осы сұйыққоймадан мұнайды ҚТО жүйесіне тартып шығару туралы шешім қабылдайды. Алайда «ҚазТрансОйл» құбыр жүйесіне мұнай МКЕАТ (мұнайды есепке алу коммерциялық торабы) орналасқан автоматты сынама алғыш іріктеп алған сынама талдауының нәтижесі бойынша қабылданады. МКЕАТ-та массалық шығын өлшегіш пен ылғал өлшеуіш орнатылған және үлгі үшін сынама алу жүргізіледі. МКЕАТ автоматты сынама алғыштан алынған сынама талдауларын ҚТО пен ПҚҚР зертханасының қызметкерлері ҚТО зертханасында тәулігіне екі рет жүргізеді. Бұрын, 2012 жылға дейін, ҚТО-да жеке зертхана болмағандықтан бізде жүргізілетін еді, бірақ оны да ҚТО мен ПҚҚР зертханашылары бірге жүргізетін.

- Мұнайымыздың химиялық көрсеткіштері қандай және олар кен орнына байланысты қалай ажыратылады?

- Құмкөл кен орнынан алынған мұнай күкіртгі аз, шайырлы, парафині жоғары топқа кіреді. Мұнайдың тығыздығы 812-819 кг/м³, күкірттің мөлшері 0,11-0,52%, парафин 10,8-11,5%, асфальтендер 0,11-0,92%, шайыры 4,8-8,42%. Фракциялық құрамы бойынша бұл мұнай жанармай нұсқасы ретінде қайта өңдеуге жарай бермейді (мысалы, Brent маркасымен салыстырғанда). Есесіне құрамында парафині мол, күкіртті қоспалары мен асфальтені аз болғандықтан, біздің құмкөлдiк мұнайымыз вакуумдық газойлге (минералды майлардың негізі болып табылатын) қайта өңдеуге жарамды және оны органикалық синтез мақсатында өңдеуге болады.

Әрине, химиялық құрамы бойынша әртүрлі кен орнының өз ерекшелігі бар. Мысалы, Арысқұм мұнайының құрамында парафин мөлшері жоғары және газ факторы көп, Қызылқия мұнайы біршама жеңіл және мұнайшылар тілімен айтқанда «ашық түсті», Түзкөл кен орнындағы мұнай ашық түсті болып келеді.

Жанатхан Тайкенов,
химиялық жүйелер инженері

Химиялық лабораториялар бөлімінің ұжымдық фотографиясы, Құмкөл (2-ші вахта) / Коллективное фото отдела химических лабораторий, Кумколь (2-ая вахта) / Group photo of Chemical Laboratory Department, Kumkol (2nd shift)

- Дайындалған тауарлық мұнай сапасының көрсеткіштері қанағаттанарлық болмаса не істейсіздер?

- Тиелетін тауардың сапалық көрсеткіштері «ҚазТрансОйл» АҚ келісімшартына сай болмаса, қабылдаушы тарап өнімді қабылдауды тоқтатып, «Құмкөл» МДАЦ сұйыққоймасынан мұнай шығаруды тоқтата алады. Талапқа сай емес өнім сапасын жөндеу мен ПҚҚП мұнайын қайтадан тартып шығаруға рұқсат алу үшін ҚТО басшылығының пікірін он сағаттай немесе тіпті бірнеше күн күтеміз. Әлбетте, МДАЦ тартып шығаруға дайын сұйыққоймасы тұрып қалады, кен өндіру кестесі мен жоспары бұзылады. Егер бұл бірнеше күнге созылса, босқа кеткен уақыттың орнын толтыру өте қиынға түседі. Сондықтан кен орнындағы барлық цехтер мен бөлімдер осындай жағдай туындамас үшін өз жұмысын барынша сапалы істеуге тырысады.

Виктор Бухарев,
химиялық жүйелер зертханасының меңгерушісі

- Ілеспе су сапасына талдау неліктен жасалады?

- Өндірілетін ілеспе қабатты су кен орнын пайдаланған кезде міндетті түрде кездеседі, оның құрамында әртүрлі деңгейде карбонатты және сульфатты топтардың ерітілген минералдары, хлорлы тұздар мен сульфидтер, азобты және анаэробты бактериялар болады. Бұл қоспалардың бәрі белгілі бір деңгейде кен орнындағы жұмысты қиындатады.

Мысалы, тауарлық мұнайды дайындаған кезде судың ең төменгі мөлшері мен хлорлы тұзды анықтау керек. Жоғарыда аталған қоспалардың мөлшері көп болса құбыр мен өнеркәсіп жабдықтарында коррозиялық бұзылулар болады, әртүрлі шөгінділері бар жұмыс диаметрі бітеліп қалады. Толық химиялық талдау жасау арқылы қабатты судың құрамын көріп, ықтимал кедергілерді болжап, олардың алдын алу шарасын жасаймыз. Сондай-ақ, біздің мамандар тұрақты түрде коррозия жылдамдығын орнатылған мониторингтік құрылғымен өлшеп, барлық кен орнындағы нысандардағы қабатты судың бактерияларды жұқтыру сипатына сынақ жасайды. Қабатты су сапасын талдау геологтарға да қажет - олар сынаманы алу кестесін құрып, оны зертханаға жеткізуді қамтамасыз етеді. Өндірілген мұнаймен бірге алынған су қабаттық қысымды сақтау үшін суды қайта құйып айдау, ҚР-ның табиғатты қорғау заңнамасына сәйкес, қайта құйып айдалатын судағы мұнай өнімінің мөлшері шектеледі. Бұл көрсеткіш ПҚҚР кен орнындағы сорғылау станцияларының бәрінде үздіксіз бақыланады.

Нағи Шахаев,
химиялық жүйелер инженері

- Ұңғымаларды химиялық өңдеу туралы толығырақ айтып берсеңіз?

- Туындаған қиындықтар мен ұңғымалардың ерекшелігіне, пайдалану әдісіне, қолданатын құралдарына, т.б. қарай ұңғымаға химиялық талдау жасаудың түрлі ерекшелігі бар. Біздің кен орындарында химиялық реагент қосып, ыстық мұнаймен өңдеу (ЫМӨ) және ыстық сүмен өңдеу (ЫСӨ) кең тараған. Қабаттың забой аймағында тұз шөгіндісі шоғырланған ингибиторды басу әдісі жиі қолданылады, солайша ұңғыманың жөндеу аралық кезеңі артады.

Сондай-ақ, капиллярлық жүйе арқылы ингибиторды шайқау жолымен ұңғыманың жер асты жабдықтарын қорғау бағдарламасы енгізілді. Аталған технологияны бірнеше ұңғымада қолдану айтарлықтай оң нәтиже берді. Әдетте химиялық реагенттер ұңғыманың құбыр немесе құбыр сыртындағы кеңістігі арқылы ақайта құйып айдалады, ал капиллярлық жүйе арқылы реагенттер ұңғыманың забойына өтеді, бұл барынша тиімді. Бұл бағытта жұмыс жалғасып жатыр, әрине, барлық кен өндіретін ұңғымаларды капиллярлық жүйемен жабдықтау мүмкін емес, бірақ әр ұңғыманың ерекшелігін ескере келе оған жеке әдіс тауып, кенеттен туындаған қиындықтарды шешуге тырысамыз.

Технологиялық бөлімнің құрамына енетін мұнайды есепке алу коммерциялық торабында компания өндірген барлық мұнайдың ақырғы есебі жасалып, оны маркетинг бөлімшелерінің бағдарлы тапсырмасына сай таратады. Тұтас алғанда, біз төменде қызметі туралы баяндайтын технологиялық бөлімде Құмкөл және ҚАМ кен орындарында технологиялық бөлім бастықтары Бақытгүл Есіркепова мен Самұрат Мадахметовтың жетекшілігімен вахталық әдіспен 30 адам жұмыс істейді (әр вахтада 15 адамнан).

- Бөліміңіздің жұмысы туралы толығырақ айтып берсеңіз.

- «ПетроҚазақстан» компаниясы қазіргі таңда Қазақстанның алдыңғы қатарлы бес компаниясының қатарына енеді, бұл оның әр қызметкерінің тиімді жұмысының нәтижесі, оған технологиялық бөлім қызметкерлері де үлес қосуда. Технологиялық бөлім өндіріс департаментіне жатады, бізде компанияда 20 жылдан астам қызмет етіп келе жатқан білікті инженер-техник мамандар бар.

Технологиялық бөлім екі топтан құралған. 2006 жылы құрылған технологиялық топта қазір 22 қызметкер жұмыс істейді, олар деректерді жинау, өңдеу, топтаумен айналысады, мұнайды есептеу торабындағы масса өлшегіш бойынша қабылданған және тартып шығарылған мұнай көрсеткішінің есебін жүргізеді. Сондай-ақ, қызметкерлер сынаманы соңғы рет өлшеп, іріктейді, үйлесімсіздікті бақылап, негізгі техника-экономикалық көрсеткіштердің есебін жүргізіп, үлестіреді. «ПҚҚР» АҚ, «Көлжан» ЖШС, «SSM Ойл» ЖШС мен ПКВИ компаниялар тобын қамти отырып, кен орындары мен нысандары бойынша негізгі қабылдау-өткізу актісі мен басқа да құжаттарын рәсімдейді.

2008 жылы құрылған мұнайды есепке алу коммерциялық торабында (МКЕАТ) қазіргі кезде 8 инженер-техник жұмыс істейді. МКЕАТ «ҚазТрансОйл» АҚ магистральдық құбырына енетін кезде, «Мұнай сапасы мен мөлшерін өлшеу жүйесі» жоба-

сы аясында құрылды. Бұл ҚР-ның ҚРСТ 2.62-2003 «Мұнайдың сапасы мен мөлшерін өлшеу жүйесі. Жалпы талаптар» бойынша мұнайды есепке алудағы жаңа стандарттарды енгізуге сай жүргізілді. Ол бойынша өткізілетін мұнай есебі брутто бойынша $\pm 0,25\%$, нетто бойынша $\pm 0,35\%$ артық-кем болуы мүмкін. МКЕАТ қызметкерлері заманауи өлшеу жүйесінің көмегімен «ҚТО» АҚ ағызып шығарылатын тауарлық мұнайдың сапасы мен мөлшерін есепке алады. Сондай-ақ олар «ПҚҚР» АҚ, «Көлжан» ЖШС, «SSM Ойл» ЖШС мен ПКВИ және басқа да мердігерлік мұнай компанияларының кен орындары өткізген мұнайды үлестірумен айналысады, тартып шығарылған мұнайдың тәуліктік, айлық және жылдық актілерін рәсімдейді.

Кен орындарында мұнай өндіру үдерісі тәулік бойы бақыланады, сондықтан өндірістік құрылығда нақты уақытта болып жатқан жағдайды білген және көрген өте маңызды. Барлық ақпарат әр 2 сағат сайын жинақталып, есеп жасау үшін технологиялық бөлімге жіберіледі, ол жерде үдеріске қатысқан адамдардың бәрі жағдай туралы біліп отырады. Біздің бөлімнің негізгі міндетіне мұнайды, су мен ілеспе газды жоғарыда аталған компаниялардың 19 кен орнында өндіру мен өткізу көрсеткіштерін есептеу әдісі бойынша есепті дайындау, есептеп шығару да кіреді. Нәтижесінде бұндай ақпарат тәуліктік, айлық және басқа да есептерге енеді, оны компанияның басқа департаменттері: оның ішінде қаржылық, инженерлік және маркетинг пен тасымалдау бөлімі қолданады. Бұл ақпарат басшылыққа да жіберіледі. Біз негізгі техника-экономикалық көрсеткіштер бойынша бірқатар өкілетті органдарға да есептер дайындаймыз, технологиялық үдерістерді бақылауға қажетті өлшемдерді орындау әдістерін енгіземіз. Талдау жасап, мұнай мен газды өндірудің негізгі көрсеткіші бойынша өндірістік тапсырмадан ауытқу себептерін анықтап, жұмыс агентінің жүктемесін, өткізілетін мұнайды дайындау мен сапасындағы ақауларды анықтап, оларды қалыпқа келтіру шараларын қабылдаймыз.

Бөлім қызметкерлері өлшеу құралдарын тексеріп, кен орындарындағы есеп уақытында және дұрыс жүруі үшін қызмет жасайды. Біздің бөлімнің мамандары он күндік, айлық және жылдық мұнайды қабылдау-өткізу актілерін дайындап, қабылдап, тексеріп, қол қояды, басқа да қатысты құжаттарды, сондай-ақ МКЕАТ жұмысы және өндірістік деректерді басқару жүйесінің дерекқорын жасап, автоцистерналардың мұнай мен суды тасымалдау сияқты жұмыстың тоқтаусыз жүруін қамтамасыз етеді.

Осылайша, бөлімнің міндетіне компанияның кен орнындағы мұнай толы автоцистерналарды қозғалтуды бақылау мен тексеру де кіреді. Бұл жерде біз автоцистерналарға қажетті мөлшердің оларды жылжытатын және ашу қажет болатын әртүрлі пункттерде дұрыс белгіленіп, жазылуын тексереміз, бұл клапан мен басқа да құрылғыларға қатысты, себебі өнімді ұрлау оқиғасы кездесуі мүмкін.

- Соңғы жылдары қандай ірі жобалар жүзеге асырылды?

- 2009 жылы «Өндірістік деректерді басқару жүйесі» (ӨДБЖ) жобасы енгізілді. Аталған дерекқор Құмкөл Оңтүстік, Оңтүстік Құмкөл, Шығыс Құмкөл, Солтүстік Нұралы, Қызылқия, Оңтүстік-Шығыс Қызылқия, Арысқұм, Майбұлақ, Қарабұлақ, Оңтүстік-Батыс Қарабұлақ, Солтүстік-Батыс Қызылқия, Батыс Түзкөл, Жаңбыршы, Кетеқазған мен Досжан сияқты кен орындарымыздағы мұнай, су мен ілеспе газды өндіру бойынша деректерді жинау, сақтау және үлестіруге арналған Avocet Data Manager Software бағдарламалық жабдықтамасына негізделген.

Біз кен орындарымыздың нысандары бойынша 58 өндірістік рәсімдерді дайындап, енгіздік. Биылғы жылы МКЕАТ-ғы техникалық су құбырын салу, ЕП-2 сусінгіш қоймасын қайта жасау, МКЕАТ-тан МДАЦ-қа дейін Құмкөл кен орнында сусінгіш жол төсемдерін салу жоспарда бар. Деректерді енгізу, орындалған үдерістерді индикациялау, ұңғыманы бағалау мен өндірудің мөлшері төмендеген жағдайда инфрақұрылым нысандарын талдау, мұнайды өндіру-экспорт жасау, суды өндіру - қайта құйып айдау, газды өндіру - қайта құйып айдау - экспорт жасау, т.б. бойынша сызбаны бақылайтын Avocet Surveillance бағдарламалық жабдықтама функционалын кеңейту жұмыстары жүргізіліп жатыр.

- Ұжымдарыңыз туралы айта кетсеңіз.

- Біздің ұжым ұйымшыл. Бөліміміздің қызметкерлері марапаттар алып жатады, мысалы, 2012 жылы Мұнайшылар күнінде технолог Ақылбек Байымбетов Қызылорда облысы әкімінен «ПетроҚазақстан» компаниясында қызмет етіп, Құмкөл кен орнында 25 жыл еңбек еткені үшін алғыс хат алды.

Жас мамандарды да қабылдауға әзірміз біздің бөлімде «ПетроҚазақстан» стипендиялық бағдарламасының бір өкілі – стажер-маман Илияс Архаров қызмет етеді. Ол ҚХР-ның Пекин мұнай университетінде оқып келді, қазір өзін МКЕАТ технология болуға даяр білімді әрі жауапты маман ретінде көрсетіп жатыр.

- МКЕАТ пайда болу тарихы туралы айтып берсеңіз.

- Жоғарыда айтылғандай, біздің нысанның тарихы 2008 жылы ҚР аумағында мұнайды есепке алу мен өлшеудің жаңа нысандары күшіне енген соң басталды. Сол кезде, «ҚазТрансОйл» АҚ магистральды құбырына кіретін кезде мұнайды коммерциялық есепке алу торабын (МКЕАТ СИКН №2) құру бойынша жұмыстар басталды. Жалпы алғанда, мұнайды тасымалдау тұрғысынан «ҚазТрансОйл» АҚ қызметін біздің компания 1990 жылдан бері пайдаланып келеді. 1990-жылдың 9-мамырында құмкөлдiк мұнайдың алғашқы тонналары Шымкент МӨЗ-да «Омбы-Шымкент» құбырымен ақты.

2010 жылдың 1-маусымында ММСӨ өнеркәсіптік қолданысқа ендіріліп, технологиялық топтың теңгеріміне берілді. Нысандағы жұмысты тыңнан бастадық. МКЕАТ қызметкерлері МКЕАТ есебін жүргізуге қажет барлық кестелер мен есеп құжаттарын, жур-

Бақытгүл Есіркепова,
технологиялық бөлім бастығы

налдарды дайындады. ISO:9001 талабына сай FO 031-07 «ПҚҚР» АҚ және «ҚазТрансОйл» АҚ компаниялары арасындағы мұнайды коммерциялық есепке алу торабы» рәсімі дайындалып, бекітілді, бұл ішкі құжатта МКЕАТ қызметкерлерінің барлық әрекеті мен жұмыс үдерісіндегі сыртқы компаниялардың өзара байланысы жазылған. Жарты жыл сайын бұл рәсімге қажетінше түзетулер енгізіледі.

Жұмыс үдерісінде МКЕАТ қызметкерлері МДАЦ цехтарымен, химиялық жүйелер бөлімі, маркетинг бөлімшелерімен және «ҚазТрансОйл» АҚ-мен тікелей, тығыз қарым-қатынас жасайды. Басында, жоба дайындалған кезде бюджет шектеулі болғандықтан көп нәрсе есепке алынбаған еді. Бөлім бастығы Бақытгүл Есіркепованың белсенді жұмысы арқасында 2010 жылдан бергі қолданыс кезеңінде қызметкерлердің еңбек шартын жақсарту мен МКЕАТ пайдалану үшін бірнеше жобалар жүзеге асырылды. Мысалы, блок/өлшеу сызығы жолдарына ауа-райынан қорғайтын шатыр салынды, ал МКЕАТ аумағына жол плиталары төселіп, 40-тонналық контейнер слесарлық ғимаратқа қайтадан жабдықтандырылып, қазір қойма ретінде қолданылады.

- Қазір мұнай өлшеу жұмыстары қалай жүргізіледі?

- Бұрын мұнайды өткізу есебі МДАЦ сұйыққоймаларында көлемді-статистикалық әдіс бойынша жүргізілсе, біздің нысан енгізілгеннен бері - МКЕАТ СИКН №2 есебі массалық-динамикалық әдіспен жүргізіледі. Қазір мұнай сапасы MicroMotion фирмасының (кориолисты шығын өлшеуіштер) CMF 400 шығын түрлендіргішімен өлшенеді. Массалық-динамикалық әдісті енгізгеннен бері мұнайды өткізу кезінде есептен қателесу азайды, яғни, есеп беру барынша нақты болды.

**Рустам Қадырғалиев,
БӨАЖА инженері, МКЕАТ**

- Есепке алудың өз ерекшелігі бар ма, мысалы, кен орнына байланысты ол өзгере ме?

- Иә, нысандар бірдей болмайтындықтан, мұнайды өндіру мен өткізу кезінде негізгі көрсеткіштерді есепке алу әдістері әртүрлі болады. Осыдан келіп рәсім дайындау кезінде қиындықтар туындайды. Мысалы, Қызылқиядағы МДАЦ-та есепке алу массалық-динамикалық әдіспен, ал Оңтүстік-Шығыс Қызылқия кен орнының топтық қондырғысында көлемдік-динамикалық әдіспен, Арысқұм МДАЦ-нда көлемдік-статикалық әдіспен жүргізіледі.

- Сіздердің нысан бойынша рәсімдер қалай тіркеледі?

- Біздің бөлім мұнай мен газды өңдеу департаменті, МГӨЦ, МҚДАЦ, ГПЖЦ, БШСС, химиялық жүйелер мен маркетинг бөлімшесімен бірігіп 58 өндірістік рәсімді дайындап, бекітті. Рәсімдерде қызметкерлер іс-әрекетінің өзара байланысты тәртібі жазылған. Бұл рәсімдер «ПҚҚР» АҚ, «Көлжан» ЖШС, «SSM Ойл» ЖШС мен ПКВИ кен орындарына қолданылады.

Рәсімді дайындап алған соң оны заңгерлерге көрсетеміз, компания басшылығы мақұлдайды, ары қарай еңбек ресурсы департаменті барлық қызметкерлерді хабардар етеді. Кен орнын пайдалануда технологиялық өзгеріс болғанда және құрал-жабдық құрамы өзгергенде рәсімге де өзгеріс енгізіледі.

**Нұрлан Асанов,
инженер-технолог**

- Компанияның кен орындарында мұнайды автокөлікпен де тасымалдайды. Осы бағыттағы жұмыстар туралы айтып берсеңіз.

- Иә, ПҚҚР» АҚ, «Көлжан» ЖШС, «SSM Ойл» ЖШС мен ПКВИ кен орындарында мұнай мен суды өнеркәсіп ішінде тасымалдау автоцистерналармен құйылған жерінен қабылданатын Құмкөл МҚП, ТҚ Құмкөл МҚП, Арысқұм МҚП, ТҚ-1 МҚП Батыс Түзкөлге дейін, яғни өнеркәсіп ішінде құбыр жүйесіне қосылмаған ұңғымалардан тасымалданады. Бұл жұмысқа вахталық әдіспен жұмыс істейтін біздер-тасымалды ұйымдастыру жөніндегі 8 инженер қатысамыз.

Бұдан бөлек біз жол-көлік оқиғасы кезінде сүйреткіш техниканы шығару, автоцистернаның бұзылған тұстарын жөндеу, олар ауа-райына байланысты қозғала алмай қалғанда қалпына келтіру жұмыстарымен айналысамыз. Бір автоцистернадан екіншісіне сұйықтықты қотару, әкелінген мұнайға акт жасау, мұнайды тасымалдау мен дара ұңғымалардың жинақтау қоймасына қалған қалдыққа тәуліктік есеп дайындаймыз.

Ұңғымалар мен кен орындары арасындағы қашықтық үлкен болғандықтан жұмыста қиындықтар туындайды, кейде оларды жалғайтын қиыршық тасты немесе қара жолдар ауа-райы нашар кездері жүргізушілердің көлік айдауына кедергі келтіреді. Әсіресе, күз бен қыс маусымдары ең қиын кезең, жол қиындығына мұнайдың қатуы қосылады, ол тұтқыр сұйықтыққа айналып, қабылдау орнында мұнайды құю үдерісі көп уақыт алады, цистерналарды үнемі жылытып отыруға тура келеді. Бірақ ПҚҚР-дың басқа бөлімдерімен бірлесіп жұмыс істеп, мердігерлік компаниялардың арнайы техникамен жабдықтауы арқасында осы қиындықтардың бәрін сәтті жеңіп келеміз.

**Сәбит Шермаханов,
тасымалдауы
ұйымдастыру жөніндегі
инженер**

Редакция химиялық жүйелер бөлімі мен технологиялық бөлімнің қызметкерлерін мақалаға ат салысқандары үшін алғысын білдіреді!

НЕФТЬ: ИЗ НЕДР И ДО... ВАШЕГО ДОМА

Мы уже писали о технологической цепочке добычи нефти и газа («Мунайшы» №1-2014, «Нефть: из недр и до... вашего дома. Часть шестая»), рассказав о том, какие этапы подготовки и переработки проходит добываемая из скважины нефтяная эмульсия для ее превращения в товарную нефть, которую впоследствии через систему «КазТрансОйл» отправят на переработку на НПЗ или же на экспорт. Но перед тем как она попадет в магистральный трубопровод, нефть еще замерят и проверят – для ее сдачи в систему КТО должны соблюдаться жесткие требования по физико-химическим свойствам и степени подготовки нефти.

Часть восьмая. Подготовка нефти к транспортировке.

После завершения процесса подготовки товарной нефти на ЦППН отстоявшаяся в резервуарах и готовая к транспортировке нефть, пройдя массовые расходомеры и блок измерения качества нефти, попадает в магистральный нефтепровод АО «КазТрансОйл», оставив о себе два важных документа - акт приема-сдачи нефти и паспорт качества нефти. Всей работой, связанной с выдачей данных документов, занимаются в ПККР два отдела - отдел химические системы и технологический отдел. Отдел химические системы заполняет паспорт качества нефти, а технологический отдел - акт приема-сдачи нефти.

Отдел химические системы, в котором вахтовым методом работают 116 сотрудников, возглавляет менеджер Мухтар Сеилов и Владимир Муштаев. Отдел состоит из двух подразделов: отдела по химической обработке скважин, который занимается применением химических реагентов в нефтедобыче на месторождениях Кумколь и КАМ, Юго-Восточный Кызылкия, Северо-Западный Кызылкия,

Химиялық лабораториялар бөлімінің ұжымдық фотографиясы, Күмкөл / Коллективное фото отдела химических систем, Кумколь / Group photo of Chemical Systems Department, Kumkol

Западный Тузколь, Карабулак и решении производственных проблем, вызывающих осложнения в процессе добычи, подготовки нефти и газа; а также отдела химических лабора-

торий, который занимается проведением химических анализов по определению химсостава нефти, воды и газа, добываемых со всех вышеназванных месторождений.

- Расскажите о направлениях работы вашего отдела.

- Среди основных задач нашего отдела - обеспечение подготовки товарной нефти путем применения химических реагентов и проведение качественного химического анализа товарной нефти. Мы ведем контроль реализации продукции, соответствующей требованиям нормативных документов, включая ГОСТы, сертификаты, различные руководящие документы, политики и процедуры, с выдачей на нее паспорта и сертификата безопасности. Мы также вовлечены в процесс обеспечения бесперебойной транспортировки сырой нефти, водонефтяной эмульсии, пластовой воды и попутного газа в системах нефтесбора и ППД, газовых линиях и по магистральным трубопроводам, сохранности самих трубопроводов путем своевременного взятия необходимых проб, проведения химического анализа и принятия мер для устранения возможных последствий. Специалисты нашего отдела проводят лабораторные и исследовательские работы по определению свойств и качества добываемой жидкости и побочных продуктов, изучают производственные проблемы, возникшие вследствие различных химических реакций в процессе эксплуатации оборудования. Задачи включают и обеспечение соблюдения требований методик выполнения измерений (испытаний) с требуемой точностью, а также контроль расходов (дозировок) химических реагентов и запасов, сохранность нефтепромыслового и применяемого измерительного оборудования.

- Какие крупные проекты были реализованы за последние годы?

- В первую очередь это внедрение оборудования химической защиты на месторождении Восточный Кумколь. Через полтора месяца после начала эксплуатации месторождения произошло закупоривание сточного коллектора отложениями солей. В срочном порядке совместными усилиями департаментов было изыскано и установлено необходимое оборудование, и мы начали химическую защиту против солеотложения. Далее на этом же сточном коллекторе начались коррозионные разрушения сварных швов, мы провели работы по защите от коррозии, и проблема была решена. Нужно отметить, что специфика этого месторождения такова, что в процессе смешивания добываемых вод с различных горизонтов происходит интенсивное отложение солей в трубопроводах, влекущее за собой коррозию, и подбор наиболее эффективного химического реагента здесь - непростая задача, решением которой мы занимаемся совместно с поставщиками.

С введением в эксплуатацию новых месторождений осуществляется химическая защита на месторождениях Юго-Восточный Кызылкия, Северо-Западный Кызылкия, Карабулак и Западный Тузколь. В дополнение, была запущена в эксплуатацию временная химическая лаборатория на Западном Тузколе для ТОО «Кольжан», где также работают наши лаборанты.

Мухтар Сеилов,
менеджер химических систем

- Каковы текущие проекты?

- В настоящее время в связи с обнаружением на некоторых скважинах повышенного содержания сероводорода проводятся работы по обеспечению безопасности, в том числе и путем химических методов нейтрализации этого опасного газа.

На стадии поставки находится проект обустройства химической лаборатории на месторождении Западный Тузколь. Этот лабораторный комплекс, состоящий из нескольких модулей, был спроектирован с учетом всех законодательных требований РК и будет оснащен всем необходимым оборудованием.

На территории ЦППН Кумколь будет запущена новая установка по подготовке депрессаторной присадки. После пуска установку в эксплуатацию ПККР самостоятельно будет осуществлять обработку нефти, которая сдается в систему КТО, добавляя депрессаторную присадку. Данная присадка добавляется в нефть перед ее сдачей в систему магистрального нефтепровода для понижения температуры застывания нефти, и добавляется она в осенне-зимний период. До сегодняшнего времени этим занимались сами сотрудники КТО.

- Расскажите о вашем коллективе.

- Работая вахтовым методом, мы практически половину жизни проводим на месторождении. Нахождение столь длительное время вдали от родных и близких, в абсолютно равных условиях, конечно же, всех нас сближает, и наш дружный и сплоченный коллектив - наглядное тому подтверждение!

Все сотрудники нашего департамента - трудолюбивые и грамотные работники, с отличными профессиональными и личными качествами. Есть работники, чья трудовая деятельность началась с самого первого дня освоения месторождения Кумколь. В коллективе много сотрудников, награжденных медалями как в честь 100-летия нефти, так и в честь 25-летия Кумколя, а также почетными грамотами и благодарственными письмами за их весомый вклад и отличные трудовые показатели.

- Что такое паспорт качества нефти?

- Паспорт качества нефти заполняется на единичную партию отгружаемой или принимаемой от сторонних организаций нефти. Как правило, это резервуар или, временами, автоцистерна, либо пробы с трубопровода. На товарную нефть, отгружаемую в трубопроводную систему «КазТрансОйл», паспорт продукции заполняется на каждый отгружаемый резервуар РВС-5000 (резервуар емкостью 5000 тонн, который расположен на ЦППН).

Количество контролируемых параметров зависит от конкретного предназначения анализа. Например, в паспортный анализ сдаваемой в систему КТО нефти входят такие анализы, как: температура сдаваемой нефти, плотность нефти при температуре и давлении сдачи, плотность нефти при t 20°C и 15°C, массовое содержание серы, давление насыщенных паров, массовое содержание воды, концентрация хлористых солей, массовое содержание механических примесей, суммарное массовое содержание балласта, температура застывания нефти и температура окружающей среды, а также кинематическая вязкость нефти при 20°C.

- На каком этапе проводится проверка качества нефти?

- Работники нашей лаборатории берут пробы из подготовленного к откачке резервуара и заполняют паспорт на сдаваемую товарную нефть. После этого руководитель ЦППН

Зулфарнай Маханов,
заведующий лабораторией, химические системы

принимает решение о начале откачки нефти из этого резервуара в систему КТО. Однако в трубопроводную систему «Каз-ТрансОйл» нефть принимается по результатам анализа проб, отобранных на автоматическом пробоотборнике, находящемся на КУУН. На КУУН установлены массовый расходомер, влагомер и ведется представительный пробоотбор. Анализы проб из автоматического пробоотборника КУУН проводятся совместно работниками лабораторий КТО и ПККР два раза в сутки в лаборатории КТО. Раньше, до 2012 года, эти анализы выполнялись в нашей лаборатории ввиду отсутствия у КТО собственной, но они также делались совместно лаборантами КТО и ПККР.

- Каковы химические показатели нашей нефти и как они различаются по месторождениям?

- Нефть с месторождения Кумколь относится к группе малосернистых, смолистых, высокопарафинистых. Плотность нефти 812-819 кг/м³, содержание серы 0,11-0,52%, парафинов 10,8-11,5%, асфальтенов 0,11-0,92%, смол 4,8-8,42%. По фракционному составу эта нефть не очень подходит для переработки по топливному варианту (в отличие от, например, нефти марки Brent). Зато за счет повышенного содержания парафинов и малого содержания серосодержащих соединений и асфальтенов наша кумкольская нефть отлично подходит для переработки на вакуумный газойль (который является основой минеральных масел) и для нефтепереработки в интересах органического синтеза.

Конечно, на разных месторождениях есть некоторые различия по химическому составу. Например, на Арыскуме в нефти высокое содержание парафина и большой газовый фактор, на Кызылкие нефть более легкая или, как говорят нефтяники, светлая, также светлая нефть на месторождении Тузколь.

Жанатхан Тайкенов,
инженер химических систем

- Для чего делается анализ качества попутной воды?

- Добываемая попутно пластовая вода, неотъемлемая составляющая при эксплуатации месторождения, в разной степени содержит различные растворенные минералы карбонатной и сульфатной группы, хлористые соли, сульфиды, аэробные и анаэробные бактерии. Все эти соединения в той или иной степени вызывают осложнения в работоспособности месторождения в целом.

Например, при подготовке товарной нефти есть определение минимального содержания воды и хлористых солей. Еще перечисленные выше соединения, в случае превышения их показателей, влекут коррозионное разрушение трубопроводов и промышленного оборудования, закупоривание рабочего диаметра различными отложениями. А полный химический анализ позволяет увидеть состав пластовой воды, анализировать возможные осложнения и предпринимать меры по их предотвращению. Также на регулярной основе наши специалисты проводят замеры скорости коррозии при помощи установленного мониторингового оборудования и производят тестирование бактериального заражения пластовых вод на объектах по всем месторождениям. Анализ качества пластовых вод производится и в интересах геологов - они составляют графики отбора проб и обеспечивают их доставку в лабораторию. Поскольку извлеченная совместно с добываемой нефтью вода закачивается обратно для поддержания пластового давления, то в соответствии с природоохранным законодательством РК ограничивается содержание в

закачиваемой воде нефтепродуктов. Этот параметр непрерывно отслеживается на всех насосных станциях на месторождениях ПККР.

- Расскажите подробнее о химической обработке скважин.

- Существует много разновидностей химической обработки скважин в зависимости от возникающих сложностей и характеристик самих скважин, методов эксплуатации, используемого оборудования и т.д. На наших месторождениях наиболее распространены обработка горячей нефтью (ОГН) и обработка горячей водой (ОГВ) с применением химических реагентов. Часто используется метод задвки в призабойную зону пласта концентрированного ингибитора солеотложения, что значительно увеличивает межремонтный период скважины.

Также была внедрена программа защиты подземного оборудования скважин путем закачки ингибиторов через капиллярную систему, и применение данной технологии на нескольких скважинах дало значительный положительный эффект. Обычно химические реагенты закачиваются через трубное или затрубное пространство скважины, а с помощью капиллярных систем реагенты подаются непосредственно на забой скважины, что более эффективно. Работы в данном направлении продолжаются, хотя, конечно, все добывающие скважины невозможно оснастить капиллярными системами, но, как отмечено, к каждой скважине применяется индивидуальный подход с учетом ее характеристик и решения возможных осложнений.

Наги Шаева,
инженер химических систем

- Что происходит, если показатели качества подготовленной товарной нефти не являются удовлетворительными?

- Когда качественные показатели отгружаемой нефти не соответствуют заявленным в договоре с АО «КазТрансОйл», то принимающая сторона может прекратить прием продукции и остановить откачку нефти из резервуаров ЦППН Кумколь. На устранение последствий возникших нарушений и повторное разрешение на прием нефти от ПККР, которое принимается руководством КТО, могут уйти десятки часов и даже дни. Соответственно, будут простаивать готовые к откачке резервуары ЦППН и сорвутся графики и планы добычи. Наверстать упущенное время, затянувшись такой простоя на несколько дней, может оказаться очень трудным делом. Поэтому все цеха и отделы на месторождениях всегда стараются максимально качественно выполнять свою работу, чтобы подобные ситуации не возникали.

Виктор Бухарев,
заведующий лабораторией, химические системы

На коммерческом узле учета нефти (КУУН), входящем в состав технологического отдела, осуществляется конечный учет всей добытой компанией нефти и ведется ее распределение согласно маршрутным поручениям подразделения маркетинга. А в целом в технологическом отделе, о функциях которого мы расскажем ниже, работают 30 человек вахтовым методом (по 15 человек в каждой вахте) на месторождениях Кумколь и КАМ под руководством начальников технологического отдела Бакытгуль Есиркеповой и Самурата Мадахметова.

- Расскажите подробнее о деятельности вашего отдела.

- Компания «ПетроКазахстан» сегодня прочно укрепила в пятерке ведущих компаний Казахстана, и это результаты эффективной работы ее каждого сотрудника, в том числе работников технологического отдела. Технологический отдел относится к департаменту производства, у нас работают квалифицированные инженерно-технические работники, имеющие стаж работы в компании свыше 20 лет.

Технологический отдел состоит из двух групп. Так, технологическая группа, созданная в 2006 году, в которой сейчас работают 22 сотрудника, отвечает за сбор, обработку и консолидацию данных, ведет учет показателей откачанной и принятой нефти по массомерам на узлах учета нефти. Сотрудники также проводят контрольные замеры и отборы проб, контролируют дисбаланс, ведут расчет и распределение основных технико-экономических показателей, оформляют основные акты приема-сдачи нефти и иные документы по объектам и месторождениям группы компаний, включая АО «ПККР», ТОО «Кольжан», ПКВИ и ТОО «SSM Ойл».

На коммерческом узле учета нефти (КУУН), который был создан в 2008 году, сегодня работают 8 инженерно-технических работников. КУУН был создан на входе в магистральный нефтепровод АО «КазТрансОйл» в рамках реализации проекта «Системы измерения количества и качества нефти». Это было сделано по причине внедрения новых стандартов учета нефти в РК - СТ РК 2.62-2003 «Системы измерения количества и качества нефти. Общие требования», согласно которым учет сдаваемой нефти должен проводиться с установленной при сдаче погрешностью в $\pm 0,25\%$ по брутто и по $\pm 0,35\%$ нетто. Сотрудники КУУН с помощью современных систем измерения осуществляют учет количества и качества товарной нефти, откачиваемой в систему АО «КТО». Также они занимаются распределением нефти, сданной по месторождениям компаний АО «ПККР», ТОО «Кольжан», ПКВИ и ТОО «SSM Ойл» и других нефтяных подрядных компаний; формируют суточные, месячные и годовые акты откачанной нефти.

Процесс добычи нефти на месторождениях отслеживается круглосуточно, и очень важно знать и видеть, что происходит в каждый конкретный момент на производственных установках. Вся информация каждые 2 часа собирается и отправляется в технологический отдел для формирования отчета, который поможет всем вовлеченным в процесс лицам знать о состоянии дел. В число основных задач нашего отдела входят сбор, вычисление по методикам учета показателей добычи и сдачи нефти, воды и попутного нефтяного газа по 19 месторождениям перечисленных выше компаний. Такая информация впоследствии попадает в суточные, месячные и другие отчеты, которые используются рядом департаментов нашей компании, включая финансовый, инженерный и подразделение маркетинга и транспортировки, а также предоставляются руководству. Мы готовим отчеты по основным технико-экономическим показателям и для ряда уполномоченных органов, внедряем методики выполнения измерений, необходимые для контроля технологических процессов. Также проводим анализ, выявляем причины отклонения от производственных заданий по основным показателям добычи нефти и газа, закачки рабочего агента, подготовки и качества сдаваемой нефти и принимаем меры по их устранению.

Сотрудники отдела осуществляют проверку и обслуживание средств измерения с тем, чтобы учет на наших месторождениях производился своевременно и корректно. Специалисты нашего отдела составляют, принимают, проверяют и подписывают декадные, месячные и годовые акты приема-сдачи нефти и сопутствующую документацию и в целом обеспечивают бесперебойную работу КУУН, базы данных системы управления производственными данными, а также перевозки автоцистернами нефти и воды. Так, в обязанность отдела входит и проверка и мониторинг передвижения автоцистерн с нефтью на месторождениях компании. Здесь мы отслеживаем, чтобы автоцистерны были правильно опечатаны нужное количество раз на различных пунктах их передвижения и необходимого вскрытия, это относится и к клапанам и иным устройствам, где потенциально может быть совершена кража продукции.

**Самурат Мадахметов
и Бакытгуль Есиркепова,**
*начальники
технологического отдела*

- Какие крупные проекты были реализованы за последние годы?

- В 2009 году был внедрен проект «Система управления производственными данными» (СУПД). Данная база данных основана на программном обеспечении Avocet Data Manager Software для сбора, расчета, вычисления, распределения, хранения и составления сведений о добыче нефти, воды и попутного газа по объектам наших месторождений, включая Кумколь Юг, Южный Кумколь, Восточный Кумколь, Северный Нуралы, Кызылкия, Юго-Восточный Кызылкия, Арыскум, Майбулак, Карабулак, Юго-Западный Карабулак, Северо-Западный Кызылкия, Западный Тузколь, Жанбыршы, Кетеказган и Дошан.

Нами также было разработано и внедрено 58 производственных процедур по объектам наших месторождений. В этом году мы реализуем такие проекты, как строительство трубопровода технической воды на КУУН, реконструкция дренажной емкости ЕП-2 и прокладка дренажной линии от КУУН до ЦППН месторождения Кумколь. Ведутся работы по расширению функционала программного обеспечения Avocet Surveillance, которое используется для контроля качества ввода данных, индикации выполненных процессов, оценки скважин и анализа объектов инфраструктуры при падении добычи, а также мониторинга по схемам добычи-экспорта нефти, добычи-закачки воды, добычи-закачки-экспорта газа и так далее.

- Расскажите о вашем коллективе.

- У нас дружный и сплоченный коллектив. Сотрудники нашего отдела удостоивались наград - так, например, в 2012 году на День нефтяника технолог Акылбек Баимбетов получил от акима Кызылординской области благодарственное письмо за 25-летний вклад в деятельность «ПетроКазахстан» на месторождении Кумколь.

Приветствуем мы и молодые кадры - в нашем отделе работает один из участников Стипендиальной программы «ПетроКазахстан» - специалист-стажер Ильяс Архаров, обучавшийся в КНР в Пекинском университете нефти, который уже зарекомендовал себя как знающий и ответственный специалист, готовый стать технологом КУУН.

- Есть ли какие-то особенности учета в зависимости от, например, месторождения?

- Да, так как нет идентичных объектов, везде используются различные методы учета основных показателей добычи и сдачи нефти, отсюда, кстати, и возникают сложности при составлении процедур. Например, в ЦППН на Кызылкие учет ведется массово-динамическим методом, в ГУ на месторождении Юго-Восточный Кызылкия - объемно-динамическим методом, а в ЦППН Арыскум - объемно-статическим методом.

- Как прописываются процедуры по вашим объектам?

- Нашим отделом совместно с департаментом разработки нефти и газа, ЦДНГ, ЦКППН, ЦУТ, БКНС, отделом химические системы и подразделением маркетинга разработано и утверждено 58 производственных процедур. В процедурах прописан взаимосвязанный порядок действий сотрудников. Эти процедуры действуют на месторождениях АО «ПККР», ТОО «Кольжан», ТОО «SSM Ойл» и ПКВИ.

После разработки процедуры согласовываются с юристами, утверждаются руководством компании, далее департамент трудовых ресурсов доводит их до сведения всех соответствующих сотрудников. При технологических изменениях эксплуатации месторождения и состава оборудования в процедуры вносятся изменения.

**Нурлан Асанов,
инженер-технолог**

**Сабит Шермаханов,
инженер по организации перевозок**

- На месторождениях нашей компании нефть перевозится и автотранспортом. Расскажите о работе в данном направлении.

- Да, на месторождениях АО «ПККР», ТОО «Кольжан», ТОО «SSM Ойл» и ПКВИ осуществляется внутрипромысловая перевозка нефти и воды автоцистернами от пункта налива до пункта приема нефти на ППН Кумколь, ППН ГУ Кумколь, ППН Арыскум, ППН ГУ-1 Западный Тузколь - с тех скважин, которые не подключены к внутрипромысловой трубопроводной системе. В эту работу вовлечены мы, 8 инженеров по организации перевозок, работающие вахтовым методом.

Помимо этого мы занимаемся своевременной организацией работ по выходу буксировочной техники при ДТП, поломке автоцистерн и невозможности их дальнейшего передвижения или невозможности передвижения из-за погодных условий. Также мы вовлечены в процесс организации работ, связанных с перекачкой жидкости с одной автоцистерны на другую, оформления актов привезенной нефти, составления суточных отчетов по перевозке нефти и по остаткам в накопительных емкостях на одиночных скважинах.

Сложности в работе возникают по причине того, что расстояния между скважинами и месторождениями велики, и зачастую их связывающие гравийные и грунтовые дороги в сложных погодных условиях становятся препятствием для водителей. Самым сложным периодом является, конечно, осенне-зимний, когда к непростому состоянию дорог добавляется замерзание нефти, которая становится вязкой, и процесс ее слива на пункте приема занимает много времени, и приходится постоянно подогревать цистерны. Но благодаря слаженной работе с другими отделами ПККР и предоставляющими спецтехнику подрядными компаниями мы успешно преодолеваем все эти трудности.

Но благодаря слаженной работе с другими отделами ПККР и предоставляющими спецтехнику подрядными компаниями мы успешно преодолеваем все эти трудности.

Рустам Кадыргалиев,
инженер КИПиА, КУУН

- Расскажите об истории появления КУУН.

- Как указано выше, история нашего объекта началась в 2008 году после вступления в действие новых стандартов измерения и учета нефти на территории РК. Тогда-то и начались работы по созданию коммерческого узла учета нефти (КУУН СИКН №2) на входе в магистральный нефтепровод АО «КазТрансОйл». В целом же услугами АО «КазТрансОйл» по транспортировке нефти наша компания пользуется еще с 1990 года, когда 9 мая 1990 года первые тонны кумкольской нефти пошли по нефтепроводу «Омск - Шымкент» на Шымкентский НПЗ.

1 июня 2010 года СИКН был введен в промышленную эксплуатацию и передан на баланс технологической группы. Работы на объекте начинались с нуля. Сотрудниками КУУН были разработаны все графики, отчетные документы и журналы, необходимые для ведения отчетности в КУУН. Согласно требованиям ISO:9001 была разработана и утверждена Процедура FO 031-07 «Коммерческого узла учета нефти между компаниями АО «ПКР» и АО «КазТрансОйл», являющаяся внутренним документом, в котором прописаны все действия как сотрудников КУУН, так и взаимное участие сторонних компаний в рабочих процессах. При необходимости в эту процедуру каждые полгода вносятся поправки.

В процессе работы сотрудники КУУН тесно взаимодействуют с цехами ЦППН, отделом химические системы, подразделением маркетинга и непосредственно с АО «КазТрансОйл».

Изначально, когда разрабатывался проект, бюджет был ограничен, поэтому многое было не учтено. Благодаря активной работе начальника отдела Бакытгуль Есиркеповой за период эксплуатации с 2010 года был реализован ряд проектов для улучшения условий труда сотрудников и эксплуатации КУУН. Так, на площадке блока / измерительных линий был построен навес, защищающий от погодных условий, а территория КУУН обустроена с помощью дорожных плит, закуплен и переоборудован под слесарное помещение 40-тонный контейнер, используемый сейчас и в качестве складского помещения.

- А как сейчас производится замер нефти?

- Если ранее учет сдачи нефти производился объемно-статистическим методом по резервуарам ЦППН, то с вводом нашего объекта - КУУН СИКН №2 учет ведется массово-динамическим методом. Теперь количество нефти измеряется преобразователями расхода CMF 400 фирмы MicroMotion (кориолисовые массомеры). С введением массово-динамического метода уменьшилась погрешность учета при сдаче нефти, т.е. учет стал более точным.

Редакция благодарит сотрудников отдела химические системы и технологического отдела за участие в подготовке статьи!

Технологиялық бөлімнің ұжымдық фотографиясы / Коллективное фото технологического отдела / Group photo of Technological Department

OIL: FROM SUBSURFACE RIGHT TO... YOUR HOME

We have already written about the oil and gas processing chain (Munaishy #1-2014, Oil: from subsurface right to... your home. Part 6), talked about the processing and treatment stages oil emulsion undergoes before it is turned into commercial oil, which is further to be pumped through the KazTransOil (KTO) pipeline system for refining or for export. However, before it enters the KTO system, oil is metered and checked as it needs to meet some strict physical and chemical treatment properties.

Part 8. Preparing oil for transportation

Once processing of commercial oil at the CPF is over, oil, after being settled in the reservoirs, ready for transportation, passes through a mass flow meter and oil quality metering unit and enters the KTO pipeline system, leaving behind two important documents - an act of acceptance and a certificate of oil quality. In PKKR, two departments are responsible for issuing these documents - the Chemical Systems Department and Technological Department. The Chemical Systems Department prepares oil quality certification, while the Technological Department prepares act of acceptance.

The Chemical Systems Department, which employs 116 people on rotation, is headed by Managers Mukhtar Seilov and Vladimir Mushtayev. It consists of two sub-departments, the first of which is the Well Chemical Treatment Department which is responsible for the application of chemical reagents in oil production at the Kumkol and KAM, South-East Kyzylkiya, North-West Kyzylkiya, West Tuzkol and Karabulak fields and finding solutions for production issues that complicate the production process, oil and gas treatment; and also the Chemical Laboratory Department, which carries out chemical analyses to determine the chemical composition of oil, water and gas extracted at all the above fields.

Mukhtar Seilov,
Manager, Chemical Systems

- Tell us about what your department does.

- Our core objectives are to support the treatment of commercial oil through the use of chemical reagents and ensuring a quality chemical analysis of commercial oil. We ensure that products sold meet normative requirements, such as government standards, certificates, various guidelines, policies and procedures, issuing for such products passports and safety certificates. We are also involved in ensuring the uninterrupted transportation of crude oil, water-oil emulsion, stratal water and associated gas in oil gathering systems and oil treatment points, gas line and major pipelines; the integrity of the pipelines themselves by taking timely samples, performing chemical analyses and taking measurements to eliminate any possible consequences. We carry out laboratory work and research to determine the properties and quality of fluid produced and by-products, study production problems arising as a consequence of various chemical reactions during operations. We are also responsible for ensuring that metering (testing) meets accuracy requirements, and also monitoring the amount of chemical reagent and reserves used, and guaranteeing the integrity of oil-field equipment and measuring apparatus.

- What major projects have been implemented over the last few years?

- First of all, chemical protection equipment has been installed at East Kumkol. One and a half months after the field was commissioned a waste collector was blocked by salt deposits, which led to a number of departments working together to search for and install the required apparatus so that we could start scaling work to solve the issue. Weld seams then started to corrode at the same collector, which we managed to solve. Due to the field's specific character, field pipelines intensely salt up and corrode when water taken from various horizons is mixed. Therefore, choosing the most effective chemical reagent is not easy, and we work on that together with suppliers.

Chemical protection work is carried out at South-East Kyzylkiya, North-West Kyzylkiya, Karabulak and West Tuzkol with their introduction. In addition, a temporary chemical laboratory has been commissioned at West Tuzkol for Kolzhan LLP, where our lab employees work.

- What projects are you currently working on?

- Due to the discovery of higher than usual hydrogen sulphide levels in some wells, we are working to ensure safety, including by neutralising this dangerous gas using chemicals.

A chemical laboratory at the West Tuzkol field is currently at the supply stage. This laboratory complex, consisting of several modules, was planned taking into account all statutory requirements in Kazakhstan, and will be fitted with all necessary apparatus.

A new unit to produce depressant additives will be launched at the Kumkol CPF meaning PKKRR will be able to treat oil and then transfer it to the KTO system, with the addition of depressant additives, itself. They are added to oil during autumn and winter before it enters major pipelines to reduce its freezing temperature. Until present time this particular process was carried out by KTO itself.

- What about your team?

- Working on rotation we spend almost half of our life at the field. Spending such a lot of time away from family and friends, you become close, and our friendly and close-knit team is a good example of that!

Everyone in our department is diligent and an expert in their field, with excellent professional and personal qualities. Some of them have been working at Kumkol since it opened. Many of them have medals honouring the 100th anniversary of oil being discovered, the 25th anniversary of Kumkol, and also certificates of honour and letters of gratitude for their contribution and excellent performance.

Vladimir Mushtayev,
Manager, Chemical Systems

- What is a certificate of oil quality?

- A certificate of oil quality is completed for each 'batch' of oil dispatched or received. As a rule, this is a reservoir or, sometimes, a road tanker or a pipeline sample. For commercial oil dispatched to the KTO pipeline system, a certificate of quality is completed for each 5,000-vertical stock tank dispatched (5,000 tonne reservoir at the CPF).

The number of controllable parameters depends on the specific purpose of the analysis. For example, certification of oil transferred to the KTO system involves analysing its temperature, density at the transfer temperature and pressure, density at 20°C and 15°C, the sulphur weight content, saturated steam pressure, the weight content of water, concentration of chloride salt, the weight content of mechanical impurities, the total weight content of ballast, the oil freezing temperature and surrounding ambient temperature, and the oil kinematic viscosity at 20°C.

- At what stage is oil quality checked?

- Laboratory workers take samples from reservoirs ready for pumping and prepare a certificate for commercial oil to be dispatched. After this, the CPF manager approves the pumping of oil from the reservoir to the KTO system. However, oil to KTO system is accepted on the basis of samples analysis taken from automatic sampling apparatus located at the Commercial oil metering unit. A mass flow meter and humidimeter have been installed at the Commercial oil metering unit, where representative samples are taken. Samples from the automated oil metering unit are analysed together by KTO and PKKRR laboratory workers twice a day at the KTO laboratory. Until 2012, analyses were performed at our laboratory as KTO did not have its own, but still together.

Zulkharnai Makhanov,
Laboratory Head, Chemical Systems

- What are the main chemical components of our oil and how do they differ by field?

- Kumkol oil belongs to the low-sulphur, tarry and high-paraffin group. Density is 812-819 kg/m³, sulphur content 0.11-0.52%, paraffin content 10.8-11.5%, asphaltene 0.11-0.92% and resin 4.8-8.42%. In fraction terms, Kumkol oil is not ideal for use in fuel (as opposed, for example, to Brent oil). Then again, due to its increased paraffin content and low sulphur-containing compounds and asphaltenes, Kumkol oil is excellent for use in vacuum gas oil (which is the core component in mineral oils) and in organic synthesis.

Of course, certain differences exist in terms of chemical composition between the various fields. For example, Arysikum oil is high in paraffin content and gas, Kyzylkiya oil is high-gravity or, as oil workers say 'lighter', just as it is at Tuzkol.

Zhanatkhan Taikenov,
Chemical Systems Engineer

- What happens if the quality of the treated commercial oil is unsatisfactory?

- When the quality of oil for shipment does not meet that referred to in an agreement with KTO, the receiving party may refuse it and stop pumping oil from the Kumkol CPF reservoirs. It can take dozens or hours or even days to eliminate the consequences of this and have KTO management provide permission to receive PKKR oil. Consequently, CPF reservoirs ready for pumping will stand idle, while production plans and timetables will not be met. Making up missed time, if it would be few days, can be a very hard thing to do. Therefore, all field divisions and departments always try to do their job as well as possible so as to avoid any such situation.

Viktor Bukharev,
Laboratory Head, Chemical Systems

- What is the purpose of analysing associated water quality?

- Associated stratal water is an integral component of field exploration, and at the same time contains a range of dissolved carbonate and sulphate minerals, chloride salts, sulphides, aerobic and anaerobic bacteria. All of these compounds in some way complicate field operation as a whole.

For example, commercial oil treatment requires minimum water and chloride salt content. Excess levels of the above compounds can lead to pipeline and field apparatus corrosion, and blockages. A full chemical analysis means we can see the composition of stratal water, analyse possible difficulties and take measures to prevent them. Our experts measure the speed of corrosion regularly using monitoring apparatus and test stratal water for bacteria at all field facilities. Stratal water quality is also analysed in geological terms - sampling schedules are created and sent to laboratories. As water extracted together with oil is reinjected to support stratal pressure, in accordance with Kazakhstan environmental legislation, its petroleum product content levels in reinjected water are limited. This parameter is monitored at all PKKR field pumping stations.

Nagi Shakhayev,
Chemical Systems Engineer

- Can you give us some details about well chemical treatment?

- Well chemical treatment takes many different forms, depending on the complications that arise and the characteristics of the wells themselves, operating methods, equipment used and others. Most commonly we use chemical reagents to apply hot oil treatment and hot water treatments at our fields. Often concentrated salting inhibitors are used to kill bottomhole formation zones, significantly increasing the period between repairs.

A programme to protect underground well equipment by injecting inhibitors through a capillary system has been launched successfully at several wells. Usually, chemical reagents are injected through a tubular or annular space, and using capillary systems reagents are fed directly to the bottom hole, which is very effective. Work in this area is ongoing, although not all production wells can be fitted out with capillary systems, but as we mentioned earlier, we apply an individual approach to each well based on its characteristics and the resolution of possible complications.

Үңғымаларды химиялық өңдеу бөлімінің ұжымдық фотографиясы, (2-ші вахта) / Коллективное фото отдела по химической обработке скважин, Кумколь (2-ая вахта) / Group photo of Well Chemical Treatment Department, Kumkol (2nd shift)

The Commercial Oil Metering Unit (COMU), which is part of the Technological Department, keeps a record of all oil produced by the company and allocates it to routes provided by the Marketing Division. The Technological Department, which we will talk about in more detail later, employs 30 people on rotation (15 per shift) at the Kumkol and KAM fields under the management of the Technological Department Heads Bakytgul Yessirkepova and Samurat Madakhmetov.

**Bakytgul Yessirkepova,
Head of Technological
Department**

- Tell us about your department's activities.

- PetroKazakhstan is one of the top 5 leading companies in Kazakhstan, and this is due to the effective efforts of each employee, including the Technological Department. The Technological Department is part of the Production Division and employs qualified engineers with more than 20 years of experience working for the company.

The Technological Department consists of two groups. The Technological Group, which was created in 2006 and which employs 22 people, is responsible for collecting, processing and consolidating data, recording the shipment and receipt of oil at COMU. The employees also analyse and take samples, monitor disbalances, calculate and allocate basic performance indices, prepare oil acceptance acts and other documents for each company facility and field, including PKKR, Kolzhan, PKVI and SSM Oil.

The COMU, which currently employs 8 engineers, was created in 2008. The facility was created at the KTO major pipeline head as part of the 'Oil Quantity and Quality Measurement System' project with introduction of new Kazakhstan oil accounting standards - RK Special requirements and recommendations 2.62-2003 'System for the Measurement of Oil Quantity and Quality. General Requirements', to ensure metering errors are $\pm 0.25\%$ gross and $\pm 0.35\%$ net. The COMU records the quantity and quality of commercial oil pumped to the KTO system using contemporary metering systems. COMU employees also allocate oil provided by PKKR, Kolzhan, PKVI and SSM Oil field and other oil contractors, drawing up daily, monthly and annual acts of transfer.

Oil production is monitored 24-hours at each field, and it is very important to know and see what is happening at each particular moment at all production facilities. Information is collected every two hours and sent to the Technological Department to create a report that helps everyone involved in the process keep up to date on status. Our main objectives include collecting and calculating oil, water and associated oil gas production and delivery data according to various methods for the 19 fields listed above. The information is subsequently entered in daily, monthly and other reports used by other departments, including the Financial, Engineering and Marketing and Transportation Divisions, and provided to management. We also prepare reports on key performance indices for a number of authorised bodies; implement metering methods to monitor technical processes. We also analyse and highlight the reasons for deviations from operating objectives with respect to core oil and gas production indices, working fluid injection, the preparation and quality of oil provided and take measures to eliminate them.

Department members check and service metering apparatus to ensure that measurements are done on time and correctly. We compile, receive and sign 10-day, monthly and annual oil acceptance acts and associated documentation and ensure that the COMU, production data control system, and oil and water transportation by road tanker are in constant operation. The department is also responsible for checking and monitoring the movement of road oil tankers at the company's various fields. Here we make sure that road tankers (as well as valves and other devices where products may be potentially stolen) have been sealed the correct number of times at various points on their journey.

- Which major projects have been realised in recent years?

- In 2009, a Production Data Management System project was launched based on Avocet Data Manager Software to collect, calculate, compute, distribute, store and compile data on oil, water and associated gas production for field facilities, including at Kumkol South, South Kumkol, East Kumkol, North Nuraly, Kyzylkiya, South-East Kyzylkiya, Aryskum, Maibulak, Karabulak, South-West Karabulak, North-West Kyzylkiya, West Tuzkol, Zhanbyrshy, Ketekazgan and Doszhan.

We have also developed and implemented 58 production procedures at various field facilities. This year we are building a technical water pipeline at the COMU, reconstructing the EP-2 drainage system and laying a drainage system from the Kumkol COMU to the CPF. Work is being done to expand the functional of Avocet Surveillance software which is used to monitor data entry quality, indicate processes carried out, appraise wells and analyse infrastructure facilities during production declines, and also monitor oil production and exports, water production and injection, gas production, injection and export and so forth.

- Tell us about your team.

- We have a friendly and close-knit team that has won a number of awards, for example in 2012, on Oilman's Day, Alibek Baimbetov received a letter of gratitude from the Kyzylorda Oblast Akim for his 25 years of contribution to PetroKazakhstan operations at the Kumkol field.

We also welcome youngsters. For example, we employ one of the graduates of the PetroKazakhstan Scholarship programme, intern Ilyas Arkharov, who graduated from the China University of Petroleum, and who is already recognised as a knowledgeable and responsible specialist, ready to become a COMU technical engineer.

- Can you tell us how it all started at the COMU?

- As above, the COMU started operations in 2008 after new oil measuring and metering standards came into force in Kazakhstan, which is when work was started on creating a commercial oil metering unit (COMU №2) at the KTO major oil pipeline head. PetroKazakhstan has actually been using KTO oil transportation services since 1990, when on 9 May 1990 the first tonnes of Kumkol oil were pumped through the Omsk-Shymkent pipeline to the Shymkent Refinery.

Rustam Kadyrgaleyev,
*Instrumentation Engineer,
Kumkol Commercial Oil Metering
Unit*

The COMU was commissioned on 1 June 2010 and has been transferred to the Technological Group's balance sheet. Operations were started from scratch and COMU employees have prepared all schedules, reporting documents and journals required for COMU operations. Procedure FO 031-07 'Commercial Oil Metering between PKKR and KazTransOil', which is an internal document stipulating all the actions for both COMU employees and the participation of third parties in work processes, was drafted and approved according to ISO:9001. Amendments are made to the procedure every six months if needed.

COMU employees work closely on the process with CPF units, the Chemical Systems Department, the Marketing Division and directly with KTO.

From the start, as the project was being developed, the budget was limited, which is why certain elements were missed. Thanks to the efforts of Department Head Bakytgul Yessirkepova, since operations were started in 2010, a range of projects have been realised to improve working conditions for COMU employees. An awning has been built at block/metering line sites for protection against the weather, the COMU area has been paved, and a 40-tonne container purchased and adapted as a storage and locksmith's facility.

- How is oil currently metered?

- Previously we used volume and statistics methods at CPF reservoirs, and with the launching of COMU №2, we can meter oil using the mass and dynamic method. Oil is now metered using a MicroMotion CMF 400 consumption conduser (Coriolis massometer). With the introduction of the mass-dynamic method, metering errors have been reduced.

- Do any metering specifics exist, depending on, for example, the field?

- Yes. As no facility is identical, and every location uses its own methods for metering oil production and sales, this is why it can be difficult to prepare procedures. For example, Kyzylkiya CPF uses the mass-dynamic method, while South-East Kyzylkiya Group Station uses the volumetric method, and the Aryskum CPF uses the volume-statical method.

- How are procedures written at your facilities?

- Together with the Oil and Gas Development Department, Oil and Gas Production Department, CPF, CGF, Booster Pumping Station, Chemical Systems Department and Marketing Division, we have drafted and approved 58 production procedures, all of which set out the manner in which those involved should work together. These procedures are in force at PKKR, Kolzhan, SSM Oil and PKVI fields.

Once a procedure has been drafted it is agreed with lawyers, approved by company management and then forwarded by human resources to all relevant employees. Amendments are made if technical changes are made to field operations and the composition of equipment.

Nurlan Asanov,
Engineer-Technologist

- Oil is transported from PetroKazakhstan fields by, among others, motor vehicle. Can you explain how this works?

- Oil and water at the PKKR, Kolzhan, SSM Oil and PKVI fields are transported by road tankers from loading points to reception points at Kumkol, the Kumkol Group Station reception point, Aryskum and the West Tuzkol Group Station reception point - from those wells that are not connected to the intra-field pipeline system. This is where we come in. We have eight engineers working shifts organising transportation.

We are also involved in organising towing after accidents, tanker breakdowns or during bad weather. We are also involved in the process of transferring fluid from one tanker to another, preparing acts of oil received, preparing daily oil transportation reports and reports on balances in holding tanks at individual wells.

Difficulties arise due to the distances between wells and fields, and often, during bad weather, the gravel and dirt roads linking them become hazardous. The most difficult periods are of course autumn and winter, when in addition to the condition of the roads, we have to worry about oil freezing and becoming viscous, which adds a lot of time to the loading process, and we have to constantly heat the tanks. However, thanks to great teamwork with other PKKR departments and the specialised apparatus provided by the contractors, we manage to overcome all difficulties.

Sabit Shermakhanov,
*Engineer, Transportation
Logistics*

The editorial staff would like to thank employees of Chemical Systems Department and Technological Department for their help in the preparation of the article!

«ПЕТРОҚАЗАҚСТАН» СТИПЕНДИАЛЫҚ БАҒДАРЛАМАСЫНА – 10 ЖЫЛ!

Компаниямыздың ең маңызды әлеуметтік жобаларының бірі болып табылатын «ПетроҚазақстан» стипендиалық бағдарламасы биыл өзінің онжылдығын тойламақ. Осы жылдары жүзден астам жас қызылордалықтар әлемнің әйгілі оқу орындарында жоғарғы дәрежелі білім алды және әлі де оқып жатыр, ал жобаны іске асыруға бөлген қаржымыз 5 млн. доллардан асты. Дегенмен, ең маңыздысы, осы бағдарламаның арқасында, елдің одан әрі дамуына үлес қосатын, кәсіпқой мамандар жаңа буынының қалыптасуы.

Қызылорда облысындағы «Петро-Қазақстан» стипендиалық бағдарламасы, облыс әкімшілігінің қолдауымен 2005 жылы ұйымдастырылды. Оның мақсаты - дарынды жастардың сапалы білім алуына қол ұшын беру және «ПетроҚазақстан» компаниясына, Қызылорда облысына және жалпы Қазақстанға қажет жоғары мамандандырылған кадрлар қайнар көзін ашу. Оқу ақысы толығымен «ПетроҚазақстан» арқылы қаржыландырылады, оның ішінде тұратын жері, жолы, оқу құралдары және медициналық сақтандырылуы бар. Жыл сайын, кешенді тестілеу, ағылшын тілі бойынша сынақтама және жеке сұхбаттасу өткізілгеннен кейін іріктеу комитетінің мүшелері, көптеген үміткерлер ішінен, ең жоғарғы ұпай жинаған, ең үздік деген 10 адамды іріктеп алады. Үстіміздегі жылы біздің шәкірттер қатары тағы да 6 студентпен толықты, олар Қытай мұнай университетінде техникалық мамандықтарды меңгермек.

2014 жылдың 25 тамызында, қызылордалық «Номад Палас» қонақ үйінің мейрамханасында, салтанатты мерейтой өткізіліп, онда «ПетроҚазақстан» басшылары, бітіріп келген түлектер мен жаңа шәкірттерді құттықтады. «Бүгінгі күн, ерекше күн - біз Қызылордада оныншы болып бітіріп келген жас мамандарды қарсы алып және келесі он бірінші топтық жаңа шәкірттерді шығарып салып жатырмыз» - дей келе «ПҚҚР» АҚ Басқарма төрағасы Цинь Хунвей мырза: «Мұнай-газ саласының жас және болашақ кадрларын оқыту, дайындау ісіне айтарлықтай үлес қосатын Стипендиалық бағдарламаның маңыздылығы оның нәтижесінен-ақ көрініп тұр. 2005 жылдан бастап жалпы алғанда 100-ден астам қызылордалық жастар шетелде білім алды және білім алуын жалғастыруда. Олардың арасынан 43 түлек біздің компаниямыздың құрамында қызмет атқаруда» - деп атап өтті.

«ПетроҚазақстан» компаниясының әкімшілік және еңбек ресурстары бойынша вице-президенті Синь Чжунлинь Нуршат Исмаханбетованы марапаттауда / Вице-президент по трудовым ресурсам и администрации «ПетроКазakhstan» Синь Чжунлинь награждает Нуршат Исмаханбетову / Xin Zhonglin, PetroKazakhstan Vice President on HR and Administration, awards Nurshat Ismakhambetova

Түлектерді, Қызылордаға арнайы келген, «ПетроҚазақстан» компаниясының әкімшілік және еңбек ресурстары бойынша вице-президенті Синь Чжунлинь де құттықтады. Бағдарлама маңыздылығын айта келе, ол: «Бұл жоба, қызылордалық жастар үшін өте пайдалы және тиімді. Озаттардың озатына шет елден білім алу және мамандық меңгеру мүмкіндігі берілген. Бұның бәрі ергенгі күнге деген сенімділікті оятады» - деп лебізін білдірді.

Бұл сөздерді шәкірттердің өздері де құптап отыр - біреуі өз арманын іске асыру мүмкіндігін айтса, екіншісі өз өмірін өзгерту үмігін сөзге тиек етті. Атаулы кеште алғаш сөздерді шәкірттер де, олардың ата-аналары да айтты. «Осы грантқа қол жеткізу үшін біз ауыр және ұзақ сынақтан өттік - тесттер 3 кезеңнен, 5 емтиханнан және сұхбаттан құралды, - дейді 2014 жылғы шәкірт Асылзат Төлепбергенова. - Қытайда оқи алатыныма қуаныштымын және бізге берілген осындай мүмкіндік үшін «ПетроҚазақстанға» алғысым зор. Мен өз мамандығымды өте жақсы меңгеруге және қайта оралғаннан соң компанияның және өз аумағымыздың

дамуына үлесімді қосуға тырысамын» - деп жалғастырды. Ал оның анасы, «Біздің отбасымыз «ПетроҚазақстан» стипендиалық бағдарлама сияқты керемет жобаның бар екендігіне өте қуанышты. Бұл балаларымызға шет елдерден ақысыз білім алу, кейін Отаны үшін еңбек ету мүмкіндігін береді» - деп қуанышымен бөлісті.

Биыл біздің кен қазушылар бөлімі тағы да 11 маманмен толығыды, олар алдыңғы түлектердей компаниямыздың өсіп-өнуіне үлесін тигізбек. «Мен Бейжіңде оқуды бітірдім, ал жуықта Түзкөлде жұмысымды бастаймын. Стипендиалық бағдарлама - бұл керемет мүмкіндік» - деп Айдос Нұрғалиев пікірін білдірді.

Мерейтой тәмамдаған шақта жастар, той тортына 10 шам жағып, ду қол шапалақпен атақты «Замыкая круг» әнінің әуеніне Стипендиалық бағдарламасының дәстүрлі әнұранын орындады.

Әрі қарай «ПетроҚазақстан» компаниясында жемісті еңбек етіп жүрген, 4 бағдарлама түлегімен жүзгізілген сұхбатымызды оқыңыздар.

НАТАЛЬЯ ИОНЫЧЕВА

жетекші инженер, геология және геофизика бөлімі, ПҚҚР, Қызылорда қаласы

- Сіз «ПетроҚазақстан» компаниясының алғашқы стипендиаттарының бірісіз. Университеттегі оқу жылдары туралы айта кетсеңіз.

- Тұңғыш рет шетелге шыққандықтан Канадаға барған сапарым ерекше әсер қалдырды, көргендерімнің бәріне таң қалып, тамсанумен болдым. Канада – көшелері таза, көкке ұмтылған зеңгір үйлері бар, инфрақұрылымы тамаша дамыған, халқы ашық-жарқын үлкен мемлекет.

Канададағы оқуды Қазақстанмен салыстырмаймын. Бір ғана айтарым, ол елдегі оқу жүйесі өте жоғары деңгейде дамыған. Ол жерде біреуден көшіру, плагиат дегенге жол берілмейді. Университет оқытушылары білікті, ақылды әрі дарынды адамдар болуымен қатар, өндіріс саласының табысты мамандары. Мысалы, маған «Сандық дабылды өңдеу» курсынан сабақ берген оқытушы «Макинтош» компаниясы үшін микрофон ойлап тапқан, сондай-ақ көптеген басқа оқытушылар тек Калгари Университеті студенттері ғана емес, Канадалық басқа да жоғары оқу орындары пайдаланатын түрлі оқулықтарды жазған.

Канадалық студенттер оқуға үлкен жауапкершілікпен қарайды. Олардың көбі оқу ақысын төлеу үшін жазу ақытында жұмыс істейді. Барлығы сабаққа адал, мұқият дайындалады. Біздің университет студенттері Prairie chicken, яғни қазақшаға аударғанда «Жайылма балапаны» деп аталатын ескерткіш маңындағы көгалды сабақ қарауға ыңғайлы жер ретінде таңдап алды. Prairie chicken - Калгари университетінің жасырын тұмары болатын. Кейде ескерткіш ашық жатқан кітап бетін еске салғандай болатын. Мүмкін, осыған байланысты кей студенттер ескерткіш маңына сәттілік үшін

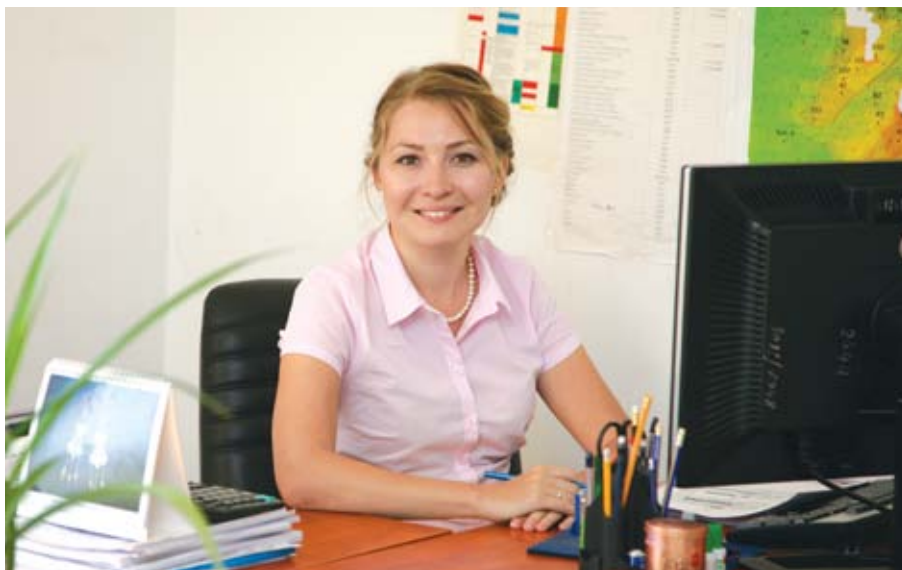
1994-2005 - Қызылорда қаласының № 2 мектеп, үздік оқушы, «Алтын белгі» иегері

2005-2009 - Канада, Калгари университеті, «геофизика» мамандығы, үздік бітіруші

2009 қыркүйек - ПҚҚР геология және геофизика бөлімінде машықтанушы-маман ретінде жұмысын бастады

2010 қыркүйек - 2013 сәуір - геофизик, геология және геофизика бөлімі

2013 мамырдан - қазіргі кезге дейін геология және геофизика бөлімінің жетекші инженері

дайындалған болар. Студенттер соңғы курста жұмыс іздеуге белсене кіріседі. Калгари - Канаданың жұмыссыздық деңгейі төмен қалаларының бірі, сондықтан студенттер іздеген жұмысын тез тауып алады.

Канадада өткізген күндерімнің ішінде менің жадымда үш нәрсе жатталып қалыпты. Біріншісі, канадалықтардың ашық-жарқындығы мен үнемі күліп жүретіндері, екіншісі - хоккей. Ол елдің тұрғындары шетінен нағыз хоккей жанашырлары. Ал калгарилықтар - Канадада ең мықты команданың бірі болып саналатын Calgary Flames тобының жанкүйерлері. Үшіншіден есімде қалғаны, әр жаз сайын өткізілетін Calgary Stampede деп аталатын үлкен бақташылар (ковбойлар) байқауы. Калгари қаласы үшін ең сүйікті байқаудың бірі Calgary Stampede ойындарына өте көп адам қатысады, бағдарлама бойынша rodeo, ат жарысы, ауылшаруашылық жәрмеңкесі өткізіледі.

Университетте өткізген жылдарым - менің өмірімдегі ең тамаша сәттер болғаны сөзсіз. Сондықтан да қымбатты «Петро Қазақстан» компаниясына, осы стипендиялық бағдарламаны тағайындағаны үшін ризамын. Соның арқасында 10 жылдан бері талапты балалардың армандарына қол жеткізуіне жол ашып, мақсаттарын жүзеге асыру үшін мүмкіндік беріп отырғандарына шексіз алғысымды білдіремін!

- Стипендиаттардың барлығы дерлік өз жұмысын компанияда машықтанушы ретінде бастайды. Сіз бар болғаны 4 жыл ішінде

жетекші инженер лауазымына дейін көтерілдіңіз. Өз жұмысыңыз жайлы толығырақ айта кетсеңіз.

- Университетте алған білімім геология әлеміне терең еніп, нақты іске керек дүниелерді табуға негіз болды. Әрине, қалғаны ынталы еңбектің арқасы. Алғашқы жұмысқа тұрған жылы университеттің бірінші курсында оқығандай қиналдым. Кейін бір арнаға түсіп алған соң, барлығы реттеліп, қалпына келді, үйреніп алдым. Ең қиыны, университеттен алған біліміңді дұрыс пайдаланып, теориядан тәжірибеге өту. Бастысы - өз жұмысыңды жақсы көріп, тырысу керек. Әрине, күні бүгінге дейін үйреніп, солардан үлгі алып келе жатқан тәлімгерлердің ақыл-кеңестерінсіз болмас еді. Мен барлаушы геология бөлімінде жұмыс істеймін және өз жұмысымды өте жақсы көремін. Менің жұмысым - сеймиканы түсіндіру, құрылымдық карталарды жасау, көкжиектерді картілеу, келешегінен үміт күттіретін алаңдарды іздеу. Жұмысымның ең қызық тұсы, сеймиканы түсіндірген кезде осы сеймиканы тудыруға қандай геологиялық құрылымның әсер еткенін анықтау барысында өзімді суретшідей сезінетінім. Мұндайда суретші қылқаламының қиялы мен нақтылығына үлкен жауапкершілік артылады.

- Сіз геология және геофизика бөлімінің құрамында жүріп, Президенттік жүлденің иегері атанып үлгердіңіз. Оны қандай жоба/жетістік үшін алдыңыздар?

- Біздің топ Президенттік жүлдесін 2012 жылы алды. Бұл жыл геоло-

гия бөлімі үшін өте табысты болды. Айтарлық жетістіктеріміз көп: жылдың басында-ақ барлау үшін бұрғыланған 26 мұнай ұңғымасының 18-нен мұнай қоры, ал 5-нен газ алынды. Барлау үшін бұл жоғары көрсеткіш болып саналады. Бір ғана Батыс Түзкөл барлау кенінің өзі көпке тұрмақ. Барлаушы-бағалаушы ұңғымалардың көбі артық шығынсыз күніне 100-300 м3 құйылым алып отырды. Бұл да тамаша көрсеткіш. Сондай-ақ Белқұдық кен орны ашылды. Белқұдық-1 ұңғымасы юра дәуірінің құмдақ шөгінділерінен күніне 226 м3 құйылым алды. Бұл 1057-лицензияның шығыс бөлігіндегі алаңның опырылған құрылымдық тұзақтарын (сонымен қатар опырылған аймақтардағы мұнай тұзақтарын) барлауға мүмкіндік берді. Тағы да мұнайлы кен орындарының аймағын кеңейткен Қарабулақ және Батыс Қарабулақ барлау кендерінің нәтижелері жоғары табысқа ие болды. Сонымен қатар біздің топ өткен жыл

бойы зерттеу жұмыстарын жүргізген Кетеқазған кен орнында өзен арнасы тұзақтары ашылды. Өзен арнасы тұзақтары – литологиялық тұзақтардың бір түрі (мұндайда литологияның бір түрі екіншісінің орнын тау жыныстарының біреуін екінші бір борпылдақ жақсысымен алмастыра отырып көлбей басады). Құрылымдық тұзақтарға қарағанда литологиялық тұзақтарды табу өте қиын. Сондықтан, бұл жаңалық өте маңызды еді. Бір сөзбен айтқанда, жетістіктеріміз жеткілікті болды. Және осының бәрі геология және геофизика департаменті ұжымының бірігіп жақсы жұмыс істегеннің арқасында қол жеткізген нәтижелер еді.

- 5 жылдан кейінгі өзіңізді қалай елестетесіз?

- Болашаққа көз жүгірткенді ұнатпаймын. Бір білерім, геологиялық барлау саласында табанды еңбек етіп,

өз шеберлігін арттырып жүрген маман болатыным анық. Егер осы уақыт аралығында мансап табалдырығында жоғарылайтын болсам, бұл әрине тамаша. Олай болмаған жағдайда, мақсатыма қол жеткізу үшін барымды салып тырысатын боламын.

- Бүгінгі таңдағы «Петро-Қазақстан» Стипендиялық бағдарламасына қатысушыларға қандай тілек айтасыз?

- Стипендиялық бағдарламаның жаңа қатысушыларына тілерім, өз мамандықтарына деген сүйіспеншілікті университет табалдырығында жүріп-ақ сезіне біліңіздер. Адам сүйікті ісімен айналысқанда ғана белгілі бір дәрежеге жете алады. Табанды еңбек етіп, қиындықтан қорықпауға шақырамын. Сабақты адал оқындар, сондай-ақ студенттік жылдардың басқа қызықтарынан да құр қалмандар дегім келеді.

ЕРКЕН ҮМБЕТҚҰЛОВ

геофизик, геология және геофизика бөлімі, ПҚҚР, Қызылорда қаласы

- Сізге Қытайдағы ең ірі оқу орындарының бірі - Қытай мұнай университетінде оқу бұйырды. Оқу жылдары қалай өтті?

- 2006 жылы мен «ПетроҚазақстан» стипендиялық бағдарламасы бойынша Қытай мұнай Университетіне (ҚМУ) грантқа оқуға түстім. Оқу бес жылға созылды. Алғашқы жылды біз қытай тілін меңгеруге арнадық. Қалған төрт жылда геология бойынша жалпы білім беретін және арнайы пәндерді таза қытай тілінде оқыдық. Қытайда өткен алғашқы жылымды ешқашан ұмытпаймын. Бос уақыт қалса қытай иероглифын меңгеруге кірісетінбіз. Басында оны үйрену мүмкін еместей көрінді. Біздің алдымызға қойылған мақсат – бір жыл ішінде қытай тілін белгілі бір деңгейде игеріп, университетке түсу үшін тіл бойынша бастапқы емтиханды тапсыру еді.

Емтиханды сәтті тапсырғаннан кейін сабақтар басталды - пәндерді қытай тілінде оқу бір жағынан қиын болса, екінші жағынан қызықты еді. Сөздікті пайдаланбаған бір де бір күн есімде жоқ. Барлық техникалық сөздерді алдымен өз тілімде түсініп алып, артынан қытай тіліне аударатынымын. Сабақты жақсы оқу үшін көп дайындалуға тура келді. Біз өзімізбен курстас Қытай азаматтарымен жақсы достасып кеттік. Олар сабақта ұқпай қалған тақырыбымызды түсіндіріп, жалпы біздерді қолдап

жүретін. Солардың арқасында қытай мәдениетін де әжептәуір танып қалдық. Барлығымыз құрдас болғандықтан, олардың дүниетанымды, көзқарастары мен өмірлік ұстанымдары біз үшін қызықты болды. Олар да өз кезегінде біздің еліміз, мәдениетіміз бен өмір сүру салтымыз жайлы қызыға сұрайтын.

Қытай студенттерінің өте ынталы екенін атап өтпеуге болмас. Қытайда тұрғындар өте көп болғандықтан, сәйкесінше бәсекелестік те жоғары деңгейде. Соның ішінде оқуда да бәсекелестік бар. Сондықтан сәл де бол-

сын өзгелерден ерекшелену үшін студенттер күні-түні кітаптан бас алмайды. Мені тағы бір таң қалдырғаны – әрі бұл Қазақстанмен салыстырғанда үлкен ерекшелік - тіпті бүкіл Қытай бойынша университет аралық сайыстарға қатысып, жүделі орын алған студент-спортшылардың өзі емтихандан босатылмайды екен. Оларға бар болғаны емтиханды кейін тапсыруға рұқсат етіледі. Тағы бір қызықты ерекшелік - көптеген қытайлықтар үшін өзге тілді меңгеру қиынға түседі. Әрі олар шетел тілін көптеген кітаптар арқылы

игеретіндіктен, сөздік қорларын молайта береді. Сондықтан да болар, қытайлықтар ауызекі сөйлесуде әлсіз болғандарымен, көркем шығарманы жазуға келгенде алдарына жан салмайды.

ҚМУ-да студенттер оқу орындары, жатақханалар, стадион, бассейн, түрлі спорт алаңдары, сондай-ақ асхана мен дүкендер орналасқан үлкен корпусты тұрып оқиды. Бұл жерде студенттерге қажеттінің бәрі бар. Сондықтан, олар өздерін еш нәрседен қысылмай, жайлы сезінеді.

Әрқашан студенттерге лық толы кітапханаға барудың өзі бір ганибет еді. Әсіресе, емтихан уақытында ол жерден бос орын табу қиынға соғатын. Ал оқу жылы аяқталған кезде ең үздік деп танылған 100 студент университет тарапынан 100 доллардан 1000 долларға дейін ақшалай сыйақыға ие болады. Шетел студенттері қытай студенттерімен салыстырғанда өзгеше бағаланатын. Жыл сайын сол үздік студенттердің арасында біздің «ПетроҚазақстан» стипендиялық бағдарламасы бойынша оқуға түскен студенттер де болатын. Осылайша біздің ағымда студенттердің барлығы дерлік ақшалай сыйлыққа ие болды.

Оқуды мен жақсы тәмамдадым. Және ол уақыт мен үшін тамаша кезең еді. Ұстаздарым мен курстастарыма білдірер алғысым шексіз. Оқуды бітіргеннен кейін осы мамандықты одан да тереңірек меңгере түссем, ары қарай оқуымды жалғастырсам деген қызығушылық пайда болды.

- Ол жақтың қандай мәдени ерекшеліктері сізді таңқалдырып, есіңізде қалды?

- Бұл елдің тіпті кез келген аймағы өз мәдениеті, диалектісі және асханасымен бір-бірінен ерекшеленеді. Қытай асханасы бай әрі алуан түрлі.

2001-2006 - Қызылорда қаласы, Қазақ-түрік лицейін «Алтын белгіге» тәмамдаған

2006-2011 - Пекин қаласы, Қытай мұнай университеті, «инженерлік геология» мамандығы

2012 қазан - ПҚҚР Арысқұм кен орнында өндіру технологиясы бойынша машықтанушы-маман ретінде жұмысын бастаған

2013 тамыз - Арысқұм кен орнында өндірістік қызмет пен қабат қысымын сақтау бойынша инженер

2014 наурыз - бүгінгі күнге дейін - геофизик, геология және геофизика бөлімі, ПҚҚР, Қызылорда

Ең бастысы, мені қытайлықтардың өз денсаулығын қалай күтетіні таңдандырды. Әр таң сайын саябақта немесе кішкентай алаңдарға адамдар жиналады да жаттығу жасайды. Меніңше, бұл үлгі алуға тұрарлық ерекшелік. Қытайда кеңінен тараған көлік түрі - велосипед. Оны қытайлықтар жасына, жынысына немесе қызметіне қарамастан барлығы тебе береді. Сонымен қатар олардың күн тәртібі де ерекше. Қытайлықтар ерте тұрып, ерте жатады.

Қытайлықтардың еңбекқор, жанкешті адамдар екенін барлығымыз жақсы білеміз. Қытай экономикасының күн санап өсуі - соның бірден бір дәлелі. Өзімді таң қалдырғаны - Қытайдағы зәулім ғимараттар көз ілеспес жылдамдықпен тез салынатыны еді.

- Өз қызметіңіз жайлы айта кетсеңіз. Инженер болғалы сіздің міндетіңіз қаншалықты өзгерді?

- 2012 жылы қазан айында мен ҚАМ кен орнына өндіріс технологиясы бөлімінде инженер болып жұмысты бастадым. Бұл кен орнына алғаш келуім еді. Менің міндетіме - мұнай қорының азаю деңгейін қадағалып, механикалық қоспалар үшін ұңғымадан алынған сынама сұрыптарды уақытылы тізімдеу және т.б. жұмыстар енді. Жұмыс барысында осы сала бойынша алған білімді барынша пайдаланып, маман ретінде шыңдала түсуге тырыстым.

Менің өндірістегі алғашқы ұстаздарым жетекші инженерлер А.Найзабаев, А.Есқараев және 1-санатты геолог С.Жұртубаев болды. Оларға көрсеткен көмектері үшін зор алғыс айтамын. Кейде түскі ас уақытында біз өндірістегі түрлі сұрақтарды талқылаймыз. Мұның өзі оқу барысымен тең. Мен осындай

ұйымшыл ұжымда жұмыс істейтініме қуаныштымын.

Өткен жылы біздің механикаландырылған өндірудегі жетекші инженерлері Президенттік Алтын жүлдеге ие болды. Бөлімнің жетістігі мен табысы - кен орнындағы өндіру технологиясының жетекшілері С.Құлманов пен Е.Ормағамбетов, менеджерлер Н.Жолдыбаева мен А.Жұманованың еңбектерінің арқасында екені сөзсіз. Егер салыстырмалы түрде айтар болсақ, көптеген танымал спортшылар өз жетістіктеріне жаттықтырушыларының еңбектері арқасында қол жеткізеді ғой. Себебі, жаттықтырушының мықты стратегиясы, өз спортшысын жақсы тануы, оның мүмкіндіктерін сәтті пайдалана білуі, жинаған тәжірибесін командаға үйретуі, сол команданың жеңіске жетуіне кепіл болады. Бізде де дәл солай, мықты тәлімгерлер мамандық жолында біздерді жетелеп келе жатыр.

- Алға қойған мақсатыңыз қандай?

- Жұмысымда жоғары жетістіктерге жетіп, білікті маман атанып, еліміздегі мұнай саласының дами түсуіне өз үлесімді қоссам деймін.

- Болашақ стипендиаттарға берер кеңесіңіз.

- Болашақ стипендиаттарға сәттілік тілеймін.

«ПетроҚазақстан» компаниясы жетекшілеріне Қытай елінде білім алып, оқуды бітіргеннен кейін жұмысқа орналасуға мүмкіндік бергендері үшін шексіз ризамын. Сондай-ақ, оқу бөліміне, нақтырақ айтқанда Айкүміс Қосанова мен Замзура Әбсаттароваға оқу барысында көрсеткен көмектері үшін рахметімді айтамын.

Өндірістік тәжірибе кезінде / На производственной практике / At internship

АЙМУРАТ ҚҰДАЛША

жетекші инженер, мұнай және газ өндіру бөлімі, ПҚҚР, Қызылорда қаласы

- ҚБТУ - Қазақстандағы ең мықты жоғарғы оқу орындарының бірі. Университеттегі оқу жылдары туралы айта кетсеңіз.

- Шынымен, ҚБТУ Қазақстан бойынша мұнай және газ өнеркәсібі саласында жоғары санатты маман дайындайтын ең мықты оқу орындарының бірі. Маған ҚБТУ-ға тапсыр деп кеңес берген үлкен ағам еді. Көктемгі демалыс кезінде, сынып жетекшіміз бізді Алматы қаласындағы жоғары оқу орындарын аралауға алып келді. Сонда мен осыған дейін естігендерімді өз көзіммен көрдім. Бір кездері Үкімет үйі болып, мемлекеттік деңгейдегі мәселелер шешілген үлкен әрі әдемі ғимаратта орналасқан Қазақстан-Британ Техникалық Университеті өзінің ыңғайлы да кең дәріс залдарымен, заманауи түрде жабдықталған зертханаларымен мені өзіне бірден баурап алды. Менің бойымды дәл осы жерде, дәл осы оқу орнында оқысам деген қиял кернеді. Қызылордаға қайтып оралған соң га-

зеттен «ПетроҚазақстан» стипендиялық бағдарламасы туралы хабарламаны оқыдым. Бұл менің арнамымды жүзеге асыруға көмектескен керемет мүмкіндік болды.

ҚБТУ-да Қазақстанның алдыңғы қатарлы жастары: «Алтын белгі» иегерлері, республикалық және халықаралық олимпиада жеңімпаздары білім алады. Оқу қарқынды екпінмен жүрді, көбіне студенттің өздігінен ізденуіне баса көңіл бөлінетін. Бастапқы уақытта өте қиын болғанын жасырмаймын. Дегенмен, өзім жұмыс істеп, университет қабырғасында алған білімімді өз тәжірибемде қолдана бастаған кезімде үмітімнің ақталғанын түсіндім.

- Сіздің «ПетроҚазақстандағы» жұмысыңыз кен орнында басталды. Осы жайлы айта кетсеңіз, кендегі жұмыс кеңседегі жұмыстан несімен ерекшеленеді?

- ПҚҚР-дағы жұмысымды мен Арысқұм кен орнында механикаландырылған өндіру саласында машықтанушы-маман ретінде бастадым. Сол кезден-ақ біздерге, стипендиялық бағдарлама бойынша оқып келген мамандарға, құрметпен әрі қызыға қарайтын. Менің кен орнындағы алғашқы тәлімгерім Алмат Жұманов болды. Дәл осы еңбекқор адам әрі сауатты маман менің инженер болып қалыптасуыма зор үлесін қосты. Ол маған ҚТЖЕҚ заңдылықтарын қатаң сақтауды, сондай-ақ ұңғымалардың техникалық параметрлерін талдау арқылы механикаландырылған өндіру тәсілін пайдалануды және мұнай өнімін кеңейту үшін ұсыныстар беруді үйретті. Біз, инженер Сәбит Буриходжаев және механикалық өндіру операторлары ұңғымаларға барып, ондағы сыну ақауларының себебін

анықтап, оларды жою туралы ұсыныс беретінбіз. Бір жылдан кейін мені Құмкөл кен орнына механикаландырылған өндіру бөлімінің инженері ретінде ауыстырды. Ол жерде мен 2 жыл жұмыс істедім. Кезекшілік арасындағы демалыста «Жобаларды басқару» және тағы басқа бағдарламалар бойынша курстарда білім алдым. Кен орындарында жұмыс істеу менің теориялық білімімді бекіте түскенін атап өту керек.

2012 жылы мені мұнай және газ өндіру департаментіне жетекші инженер қызметіне ауыстырды, содан бері осы жерде жұмыс істеп келемін. Кеңседегі жұмыспен кен орнындағы жұмыстың басты айырмашылығы қойылған мақсаттардың әртүрлілігімен ерекшеленеді. Кен орнында біз тек ұңғымадан шыққан механикаландырылған қорды қадағалаған болсақ, кеңседе жаңа ұңғымаларды меңгеруден бастап, қыртыстарға әсер етіп (қыртысты сумен немесе қышқылмен өңдеу) жаңа технологияларды игеріп, бір сөзбен айтқанда, өндірудің барлық үдерісіне атсалысамыз.

- Болашақта қандай жоспарларыңыз бар?

- Алдағы уақытта геология және геофизика ғылымдарын тереңірек зерттей түсу үшін, сонымен қатар ағылшын тілін терең меңгеріп, кәсіби машығымды жетілдіре түсіп, өз мүмкіншілігімді толықтай ашу мақсатында «Болашақ» бағдарламасы бойынша Англияға магистратураға тапсырсам ба деген ойым бар.

- Өз әріптестеріңіздің арасында сіз үлгі тұтатын маман бар ма?

- Әрине, біздің директор Өзбекбай Ермаханов сондай адам. Ол компанияда Құмкөл кен орны ашылған уақыттан бері жұмыс істеп келеді. Тәжірибесі мол әрі білімі мол маман, өз ісінің нағыз шебері. Кез келген сұраққа ұтымды жауап беріп, білгенімен бөлісуге дайын тұрады. Менің әлі ол кісіден үйренерім жетерлік.

- Стипендиялық бағдарламаның бүтінгі және келешек қатысушыларына қандай кеңес бере аласыз?

- Стипендиялық бағдарлама бойынша оқып жатқан қатысушыларға берер ақылым – өз еңбек жолдарын кен орнынан бастасын. Сонда олар еңбек тәртібіне, ұжымда жұмыс істеп, теориялық білімді тәжірибеде бекіте түсуге мүмкіндік алып, компания саясатымен танысып, оны жақсы игереді.

2000-2005 - Қызылорда қаласы, Қазақ-түрік лицейі

2005-2009 - Алматы қаласы, ҚБТУ, «мұнайгаз ісі» мамандығы

2009 қыркүйек - ПҚҚР Арысқұм кен орнында, өндіру технологиясы, механикаландырылған өндіру бөлімінде машықтанушы-маман ретінде жұмысын бастады,

2010 қыркүйек - 2012 тамыз - Құмкөл кен орнында, өндіру технологиясы, механикаландырылған өндіру бөлімінің инженері

2012 тамыздан - қазіргі кезге дейін - Қызылорда қаласы, мұнай және газ өндіру бөлімінің жетекші инженері

БАХТИЯР ШАДАЕВ

1-дәрежелі инженер, мұнай-газ игеру бөлімі, ПҚҚР, Қызылорда қаласы

- Оқу барысында ең қиыны не болды?

- ҚБТУ-де оқыған кезімде аса үлкен қиыншылықтар болған жоқ. Басында сәл қиналған тұсымыз студенттің өз сабақ кестесін өзі құрайтыны еді. Сондықтан да, бізде «оқу тобы» деген түсінік болған жоқ. Мысалы, сіз бірінші сабақта бір топпен отырсаңыз, екіншісіне мүлде басқа біреулермен қатысуыңыз мүмкін. Себебі, әркімнің жеке өзіндік сабақ кестесі бар.

Әрине, мұндай жүйенің артықшылықтары жетерлік. Мысалы, түс уақытында өзіңе бір сағаттық демалыс жариялап алсаң да болады. Немесе, егер сен кеш түруді ұнатсаң, онда сабақтарды сағат 10-да басталатындай етіп құра аласың. Дегенмен, аталған жүйенің басты артықшылығы – бірінші курстан бастап-ақ әр студент өздігінен шешім қабылдауға, өз жұмыс күнін өзі жоспарлауға үйренеді.

Ал «Болашақ» бағдарламасы бойынша, магистр дәрежесін алу үшін аттанған Манчестердегі университетке барған кезімде (2010-2011 оқу жылы), бәрі мүлде басқаша болды. Біздердің, Еуропа, Азия және Африка елдерінен бір ортаға жиналған студенттердің саны 45 магистр еді. Солардың ішінде 12-і қазақстандық студенттер болатынбыз. Сондықтан, жаңа ортаға үйренісу аса қиыншылық тудырған жоқ. Ол жақта мен үшін модуль ұзақтығы мен баға қою кезіндегі қатаң жүйе жаңашылдық болды. Ондағы ұстаздар - бар болғаны екі-үш апталық модульге келіп, өз білгендерін үйретіп, курс аяқталғанда емтихан алып, қайта өз жұмыстарына оралатын мұнайгаз саласының мамандары. Сондықтан да осы екі-үш апта аралығында сенің бар ойың тек бір ғана модульде болады. Мысалы, егер петрофизика курсы басталса, тек петрофизика туралы ойлап, тек сол туралы оқитын боласың. Онсыз курсты түсінбей қалып, емтиханда құлап қалуың да ғажап емес.

- Алған біліміңізді тәжірибеде қалай пайдаланып жатырсыз? Өз жұмысыңыздың қай тұсы қатты ұнайды?

- ҚБТУ-да оқып жүрген кезімде мен мұнайгаз саласының геология, бұрғылау, ұңғымаларды аяқтау, өндіру, мұнай мен газды жинау және дайындау сынды салалары жайында теориялық білім алдым. Бұл маған аз уақыт аралығында жұмыс барысын түсініп алуыма көмектесті. Ал Манчестер университетінде мен геология, геофизика, петрофизика, седиментология және геохимия ғылымдары аясында

тәжірибе арқылы мол білім жинадым. Осылайша, өндірістік тәжірибе кезінде біз Ирландия теңізінің жағалауындағы Уэльстегі террогенді жыныстардың ашылуын (құрлықтан жұлынып алынған тау жыныстары мен минералдардың сынықтары пен қалдықтары) және Испаниядағы Майорка құздарының карбонаттық жыныстарын (су түбінде қалған жануарлар мен өсімдіктер қалдығы негізінде құрылған), сондай-ақ Ноттингемнің геологиялық базасында кен материалдарын (ұңғымаларды бұрғылау кезінде пайда болатын тау жынысы бағаналары) зерттедік. Алған білімімді жұмыс барысында, яғни ұңғыма аралық корреляция мен құрылымдық карта құрғанда, каротаждарды түсіндіргенде, бір сөзбен айтқанда, кен орны геологиясын кешенді зерттеу кезінде қолданамын.

Жұмыстың ең қызықты тұсы - әрбір кен орнының өзіндік геологиялық ерекшелігінде. Көптеген кен орындары мен барлау алаңдарының ашылуы,

2001-2006 - Қызылорда қаласы, дарынды балаларға арналған №9 лицей-интернатының «Алтын белгі» иегері

2006-2010 - Алматы қаласы, ҚБТУ, «Мұнайгаз ісі» мамандығы

2011 қыркүйек - ПҚҚР, Құмкөл кен орнында өндіріс департаменті, геологтар тобы бөлімшесінде машықтанушы-маман ретінде қызметін бастады

2011 қараша - Құмкөл кен орны, өндіріс департаменті, геологтар тобы бөлімшесінде геолог

2012 маусым айынан - қазіргі кезге дейін - Қызылорда қаласы, ПҚҚР, мұнай және газ өңдеу департаментінде 1-дәрежелі инженер

олардың геологиялық құрылымының бір-біріне ұқсамауы, коллекторлардың түрі мен жынысы, қалдықтың жиналу шарты - зерттеу барысын қызықтыра түсіп, өз ой-өрісінді жетілдіруге көмектеседі.

- Еңбек жолың кен орнында бастағаныңызды білеміз. Өндірістегі жұмыс пен кеңседегі жұмыстың айырмашылығы неде?

- Кен орнында мен ОИҚ-тың (Орталық инженерлік қызмет) геология бөлімінде геолог болып жұмыс істедім. Жетекші геологтың қол астында барлығы 4 маман едік. Соның ішінде менің қызметіме қиын ұңғымаларды қарастырып, олардың жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар құрып, сонымен қатар ұңғымаларға барып, геология-техникалық іс-шаралар жүргізіп, көпірлі тығын жасау және тағы басқа жұмыстар кіретін еді.

Ал өңдеу департаментіндегі міндетіме - кен орындарында жүргізілетін жобаларды қадағалау, бұрғылау үшін жаңа ұңғымалардың орнын іздеу, сейсмикалық мәліметтерді талдау және жоғарыда жүргізілген жұмыстар мен басқа да қызметтерім үшін есеп беру жатады.

- 5-10 жылдан кейін өзіңізді қалай елестетесіз?

- «Бәрі Құдайдың қолында» деген бар емес пе? Сондықтан, алға түсіп, болашаққа үңілгенді құп көрмеймін. Ең бастысы, мен Қазақстанда қызмет еткім келеді.

- Әріптестеріңіздің арасында сізге үлгі боларлық адам бар ма?

- «ПетроҚазақстан» - біздің еліміздегі алдыңғы қатарлы компаниялардың бірі. Сондықтан да компания қызметкерлері мен жұмысқа орналасса деген үміткерлерге қойылатын талап өте жоғары. Біздің департаментте өз ісінің кәсіпқойлары жұмыс істейді, олардың әрқайсынан үлгі алуға болады.

- «ПетроҚазақстан» стипендиялық бағдарламасының болашақ қатысушыларына қандай тілек білдіресіз?

- Do your best! (Өз қолдарыңнан келгеннің бәрін істендер!) Дәл осы бір ауыз сөздің ішінде менің оларға деген барлық тілегім айтылған. Дегенмен, бұл сөз тек ағылшын тілінде өз мағынасын толық аша алады. Үнемі ізденіп, жетіле түсіңдер. Әлем бір орында тұрмақ емес. Ақпарат күн санап жаңартылуда. Сондықтан, жаңа ойлар мен білім іздеу жолында жалықпаңдар дегім келеді.

СТИПЕНДИАЛЬНОЙ ПРОГРАММЕ «ПЕТРОКАЗАХСТАН» – 10 ЛЕТ!

Один из важнейших социальных проектов нашей компании – Стипендиальная программа «ПетроКазахстан» в этом году празднует свое десятилетие. За эти годы свыше сотни молодых кызылординцев получили и продолжают получать высококлассное образование в лучших мировых вузах, а наши инвестиции в реализацию проекта превысили 5 млн. долларов. Но самое главное – благодаря программе в области формируется новое поколение профессиональных нефтяников, которые будут способствовать дальнейшему развитию страны.

Стипендиальная программа «Петро-Казахстан» по Кызылординской области была создана в 2005 году при поддержке акимата области. Ее цель – содействие талантливой молодежи в получении качественного образования и создания источника высококвалифицированных кадров для компании «ПетроКазахстан», Кызылординской области и Казахстана в целом. Полное финансирование обучения, включая проживание, проезд, учебники и медицинскую страховку предоставляется «ПетроКазахстан». Каждый год после проведения комплексного тестирования, тестирования по английскому языку и индивидуального собеседования члены отборочного комитета отбирают из множества кандидатов до десяти лучших, набравших самые высокие баллы. В этом году ряды наших стипендиатов пополнятся еще 6-ю студентами, которые будут учиться в Китайском университете нефти по техническим специальностям.

25 августа 2014 года в ресторане кызылординского отеля «Номад Палас» состоялось посвященное юбилею торжественное мероприятие, на котором руководство «ПетроКазахстан» поздравляло выпускников и новоиспеченных стипендиатов. «Сегодня для всех нас знаковый день – мы встречаем в Кызылорде молодых специалистов десятого выпуска и отправляем на учебу стипендиатов очередной одиннадцатой кампанией, – отметил Председатель правления АО «ПККР» Цинь Хунвэй. – О значимости Стипендиальной программы, которая вносит существенный вклад в дело обучения и подготовки молодых и перспективных кадров нефтегазовой отрасли, говорят результаты. С 2005 года за рубежом получили знания и еще учатся в общей сложности более 100 молодых кызылординцев. Из этого числа 43 выпускника работают в структурах нашей компании».

Поздравила стипендиатов и специально прибывшая в Кызылорду Вице-президент по трудовым ресурсам и админи-

«ПККР» АҚ Басқарма төрағасы Цинь Хунвей Бекарыстан Қосайды марапаттауда / Председатель правления АО «ПККР» Цинь Хунвэй награждает Бекарыстана Косай / Qin Hongwei, Chairman of the Board of Governors of PKKR JSC, awards Bekarystan Kosai

страции «ПетроКазахстан» Синь Чжунлинь. Говоря о значимости программы, она подчеркнула: «Проект очень полезен и выгоден для кызылординской молодежи. Лучшим из лучших дана возможность получить высшее образование за границей и обрести профессию. Все это рождает уверенность в завтрашнем дне».

Эти слова подтверждают и сами стипендиаты – кто-то говорил о возможности реализовать свою мечту, кто-то – о шансе изменить свою жизнь. Слова благодарности звучали на вечере как от самих стипендиатов, так и от их родителей. «Чтобы стать обладателем гранта, мы проделали долгий и нелегкий путь – тесты состояли из 3 этапов и 5 экзаменов и собеседования, – говорит стипендиат-2014 Асылзат Толепбергенова. – Я счастлива, что могу начать учебу в Китае и огромное спасибо «ПетроКазахстан» за предоставленный нам шанс. Я буду стараться на отлично освоить свою специальность и по приезду внести свой вклад в процветание компании и нашего реги-

она». Ей вторит ее мама: «Наша семья рада, что есть такой прекрасный проект как Стипендиальная программа «ПетроКазахстан». Она дает возможность нашим детям бесплатно обучиться за рубежом и затем работать во благо Родины».

В этом году ряды нашего добывающего подразделения пополнятся еще одиннадцатью специалистами, которые, как и предыдущие выпускники, будут вносить свой вклад в развитие компании. «Я закончил учебу в Пекине, а на днях начинаю работу на Тузколе, чему очень рад, – говорит Айдос Нурғалиев. – Стипендиальная программа – это отличный шанс».

В завершении юбилейного вечера ребята зажгли 10 свечек на большом праздничном торте и под бурные аплодисменты исполнили традиционный гимн Стипендиальной программы под музыку популярной песни «Закрываю круг».

Далее читайте интервью с 4-мя стипендиатами, которые уже успешно работают в «ПетроКазахстан».

НАТАЛЬЯ ИОНЫЧЕВА

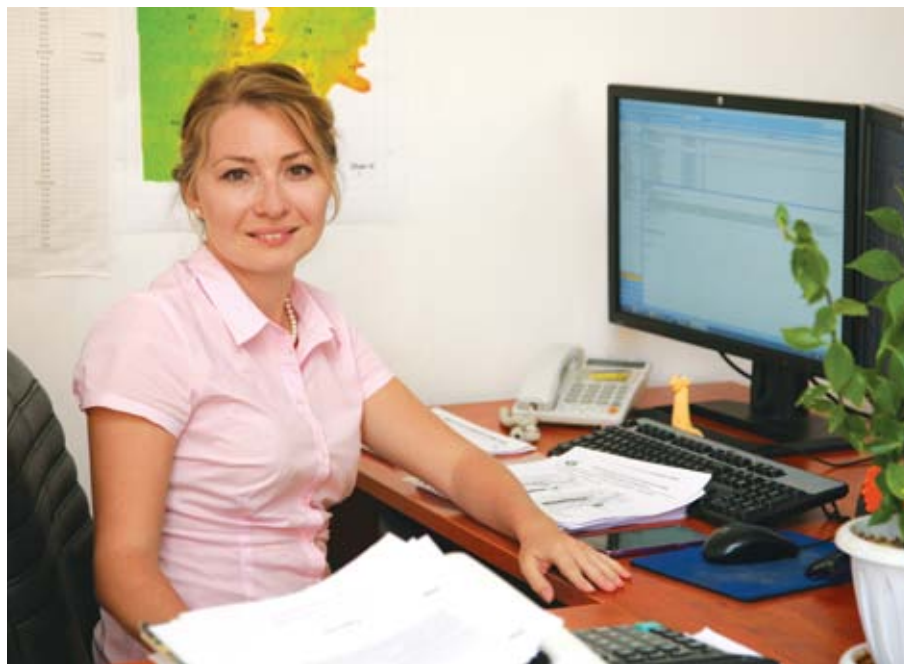
ведущий инженер, отдел геологии и геофизики, ПҚКР, г.Кызылорда

- Вы были в числе первых стипендиатов «ПетроКазахстан». Расскажите о годах учебы в университете.

- Поездка в Канаду стала моей первой поездкой за рубеж, поэтому мне все казалось в новинку, все очаровывало и впечатляло. Канада - большая страна с чистыми улицами, красивыми небоскребами, отличной инфраструктурой и постоянно улыбающимися друг другу канадцами.

Сравнивать канадскую учебу с казахстанской не буду. Скажу просто, что канадская система образования находится на высшем уровне, где неприемлемо списывание и где плагиат строго наказывается. Учителя при университете - умные и талантливые люди, которые являются не только компетентными преподавателями, но и успешными специалистами в производственной сфере. Так, например, мой преподаватель по курсу «Обработка цифрового сигнала» изобрел микрофон для компании «Макинтош», а несколько других преподавателей написали учебники, по которым занимались не только мы, студенты Университета Калгари, но и студенты других вузов Канады.

У канадских студентов отношение к учебе очень серьезное, многие из них подрабатывают летом, чтобы заплатить за учебу. Все учатся добросовестно. Излюбленным местом для учебы у студентов нашего университета была лужайка вокруг скульптуры Prairie chicken, что в переводе означает «Цыпленок прерий». Prairie chicken является негласным талисманом университета Калгари - кому-то скульптура напоминает раскрытую книгу, и, кто знает, возможно, некоторые студенты зани-

маются возле него специально, на удачу. Поиском работы студенты активно занимаются на последнем курсе. Калгари - один из канадских городов, имеющих очень низкий уровень безработицы, и большинство выпускников находят работу.

За все годы, проведенные в Канаде, мне больше всего запомнились три вещи. Первое - доброжелательность и улыбчивость канадцев, второе - хоккей. Почти все канадцы ярые фанаты хоккея, а калгарийцы болеют за команду Калгари Calgary Flames, которая считается одной из самых сильных в Канаде. И третье, что мне запомнилось, - это Calgary Stampede, большой ковбойский фестиваль, который проходит каждое лето. В программу входят родео, скачки, гонки, сельскохозяйственная ярмарка, и Calgary Stampede привлекает большое количество посетителей, являясь одним из самых любимых фестивалей в Калгари.

Годы в университете, безусловно, были одними из самых замечательных в моей жизни. И я хочу сказать большое спасибо нашей дорогой компании «ПетроКазахстан» за ее Стипендиальную программу, которая на протяжении вот уже 10 лет ее реализации подарила «путевки в жизнь» такому количеству способных ребят, дав им шанс реализоваться в жизни!

- Все стипендиаты начинают свою работу в компании с должно-

сти стажера. Вы всего за 4 года выросли до должности ведущего инженера. Расскажите подробнее о Вашей работе.

- Знания, полученные в университете, дали мне необходимую базу для того, чтобы окунуться в мир геологии на практике и не утонуть в них. Остальное - результат усердного труда. Первый год работы, как и первый год в университете, был наиболее сложным, а дальше, как втянулась, все уже пошло само собой. Сложно было переходить от теории к практике, научиться правильно применять весь багаж знаний, полученных в университете. Главное - стараться и любить свою работу, и, конечно, не обошлось без помощи и наставлений опытных специалистов, у которых я учусь до сих пор. Я работаю в отделе разведочной геологии и очень люблю свою работу. Я занимаюсь интерпретацией сеймики, построением структурных карт, картированием горизонтов, выделением и поиском перспективных площадей. Самое интересное в моей работе - это то, что при интерпретации сеймики пытаешься понять, какая геологическая структура могла быть причиной тех или иных сейсмоданных, ощущая себя неким художником, на воображении и точности кисти которого лежит огромная ответственность.

- Вы даже уже успели получить Президентскую премию в составе отдела геологии и геофизики. За

1994-2005 - школа № 2 г.Кызылорда, окончила с отличием, получатель «Алтын Белгі»

2005-2009 - Университет Калгари, Канада, специальность «геофизика», окончила с отличием

сентябрь 2009 - начала работу в ПҚКР на должности специалиста-стажера, отдел геологии и геофизики

сентябрь 2010 - апрель 2013 - геофизик, отдел геологии и геофизики

май 2013 - по наст. время - ведущий инженер, отдел геологии и геофизики

какой проект/достижение она была получена?

- Наша группа получила Президентскую премию за 2012 год, этот год был весьма успешным для отдела геологии. Достижений было много: только за первую половину года из 26 пробуренных разведочных скважин 18 получили приток нефти, а 5 - приток газа. Для разведки это считается очень высоким показателем. Одна разведка месторождения Западный Тузколь чего стоила. Большинство разведочных и оценочных скважин северной части месторождения получили приток в 100-300 м³/день с очень низкой обводненностью, что является отличным результатом. Было открыто месторождение Белкудук, скважина Белкудук-1 получила приток в 226 м³/день нефти из юрских отложений песчаника. Это положило начало разведке приразломных структурных ловушек (т.е. ловушек нефти, образованных вблизи разломов) на восточной части площади лицензии 1057. Также значительные достижения были сделаны в разведке месторождений Карабулак и Западный Карабулак, благодаря которым площадь нефтеносности месторождений была значительно увеличена. Были открыты речные русловые ловушки нефти на месторождении Кетеказган, изучением которых наш отдел занимался весь прошлый год. Речные русловые ловушки - это один из типов литологических ловушек (когда один тип литологии горизонтально заменяется другим, изолируя хорошую пористую породу от других

Дипломы бар мамандар / Дипломированные специалисты / Graduates

пород). Литологические ловушки гораздо сложнее найти, чем структурные, поэтому это открытие значило многое. Словом, достижений было много! И все это благодаря отличной командной работе коллектива департамента ГиГ.

- Кем бы хотели видеть себя через 5 лет?

- Забегать вперед не люблю. Знаю, что вижу себя по-прежнему усердно работающей и оттачивающей свое мастерство в геологоразведке. Если в течение этого времени продвинусь дальше по карьерной лестнице - хорошо, если

нет - буду очень и очень стараться, пока это не произойдет!

- Что бы Вы пожелали нынешним участникам Стипендиальной программы «ПетроКазахстан»?

- Новоиспеченным участникам Стипендиальной программы от всей души желаю полюбить свою профессию еще в университете, ведь люди становятся великими только в любимых делах. Желаю больше трудолюбия и меньше страха перед трудностями. Учитесь добросовестно, но и не забывайте про все другие прелести студенческой жизни!

ЕРКЕН УМБЕТКУЛОВ

геофизик, отдел геологии и геофизики, ПККР, г.Кызылорда

- Вам посчастливилось учиться в одном из крупнейших университетов Китая - Китайском университете нефти. Какими были годы учебы?

- В 2006 году я поступил в Китайский университет нефти (КУН) по гранту Стипендиальной программы «ПетроКазахстан». Учеба длилась пять лет, из них год мы изучали китайский язык, оставшиеся четыре - общеобразовательные и специальные предметы по геологии, и тут уже обучение полностью велось на китайском языке. Никогда не забуду мой первый год в Китае, когда все свободное время шло на изучение и запоминание иероглифов - вначале казалось, что выучить китайский невероятно трудно, практически невозможно. Нашей задачей было в течение года до

определенного уровня выучить китайский язык, с тем чтобы сдать пороговый экзамен по языку для поступления в университет.

После успешной сдачи экзаменов началась учеба - изучать предметы на китайском языке было одновременно и сложно, и интересно. Не припомню ни дня, когда я бы сидел без словаря - все технические слова приходилось сперва воспринимать на родном языке, а уже потом переводить на китайский. Чтобы успешно учиться, приходилось много заниматься. Мы общались и дружили с однокурсниками-китайцами, которые нам здорово помогали, разъясняя непонятные в учебе вопросы да и просто поддерживая нас. Общение с ними помогло понять и китайскую культуру. Мы все были ровесниками, и было ин-

тересно, как они рассуждают, какие у них приоритеты в жизни и многое другое. Они, в свою очередь, всегда с интересом расспрашивали о нашей жизни, стране, культуре.

Хочу отметить, что китайские студенты очень усердные. Население в Китае велико, и, соответственно, велика конкуренция. В том числе и в учебе. Для того чтобы выделиться в учебе, они днями и ночами сидят за учебниками. Меня еще удивило - и это отличается от Казахстана - студенты-спортсмены, занимающие призовые места на межвузовском уровне по всему Китаю, не освобождаются от экзаменов. Им лишь разрешают их сдать позже. Еще такой интересный пример. Изучение иностранного языка для большинства китайцев невероятно сложный процесс,

и они запоминают иностранные слова целыми книгами, что непосредственно влияет на их словарный запас. Они могут быть не так сильны в разговорной речи, но когда дело доходит до эссе, тут им просто нет равных.

В КУН студенты живут и учатся в студенческом кампусе, в котором расположены учебные корпуса, общежития, стадион, бассейн, различные спортивные площадки, а также столовые и магазины. Есть все, чтобы студенты ни в чем не нуждались и комфортно себя чувствовали.

Интересно было посещать библиотеку, где всегда полно студентов, а в период сдачи экзаменов - особенно, с трудом найдешь свободное место. А к концу учебного года 100 лучших студентов поощряются университетом денежными призами в размере от 100 до 1000 долларов США. Иностранные студенты оценивались отдельно от китайских студентов. И каждый год в число лучших входили и стипендиаты «ПетроКазахстан», так, на нашем потоке почти все стипендиаты получали денежные призы.

Учебу я закончил успешно, и ее годы были незабываемо счастливым временем. Я благодарен учителям и однокурсникам за их помощь. После окончания университета у меня появился интерес к дальнейшему обучению, захотелось еще глубже изучить все тонкости профессии.

- Какие культурные особенности Вы запомнили, какие Вас удивили?

- Не перестаешь удивляться, что и каждая провинция этой страны имеет свою культуру, отличия, диалекты и даже кухню.

2001-2006 - Казахско-Турецкий лицей, г.Кызылорда, обладатель «Алтын Белгі»

2006-2011 - Китайский университет нефти, г.Пекин, специальность «инженерная геология»

октябрь 2012 - начал работу в ПККР на должности специалиста-стажера, технология добычи, месторождение Арыскум

август 2013 - инженер по поддержанию пластового давления, производственные услуги на месторождении, месторождение Арыскум

март 2014 - по наст.время - геофизик, отдел геологии и геофизики, ПККР, г.Кызылорда

Но что меня особенно поразило, так это забота китайцев о своем здоровье: каждое утро и вечер в парках и на маленьких площадках люди собираются вместе и делают гимнастику. Думаю, это хороший пример для подражания. Как вид транспорта у китайцев огромной популярностью пользуется велосипед, на котором ездят многие независимо от возраста, пола и должности. Отличается и режим дня - как правило, китайцы рано встают и рано ложатся спать.

Все знают, как трудолюбивы и упорны китайцы, яркое свидетельство тому - экономический рост Китая. Лично меня удивило, с какой скоростью в этой стране строят высотные здания и мосты - они растут буквально на глазах.

- Расскажите о своей работе. Как изменились Ваши обязанности с того момента, как Вы стали инженером?

- В октябре 2012 года я начал работать в отделе технологии добычи месторождения КАМ, впервые попав на месторождение. В мои обязанности входило отслеживание уровня снижения добычи нефти, своевременное выполнение графика отбора проб со скважин для анализа механических примесей и другое. В работе старался применять все полученные знания и постигать тонкости профессии.

Моими первыми учителями на производстве стали ведущие инженеры отдела механизированной добычи А.Найзабаев, А.Ескараев и геолог 1-й категории С.Журтубаев, и я очень благодарен им за помощь. Зачастую в обеденный перерыв мы обсуждаем детали различных произ-

водственных вопросов, и это тоже процесс обучения. Я очень рад, что работаю в таком сплоченном коллективе.

В прошлом году наши ведущие инженеры механизированной добычи получили Золотую президентскую премию. Успехи и достижения нашего отдела - это труд наших менеджеров Н.Жолдыбаева, А.Жуманова и руководителей технологии добычи на месторождении С.Кульманова и Е.Ормагамбетова. Если провести параллель, то титулованные спортсмены добиваются высоких вершин в том числе благодаря своим тренерам. Потому что их стратегия, умение выявлять сильные стороны своих подопечных, подход к передаче опыта являются ключом успеха всей команды. У нас тоже отличные наставники, которые успешно ведут нас вперед по профессиональной тропе.

- Чего вы хотите достичь?

- Хочу достичь значительных успехов в работе, быть компетентным геологом, в целом внести свою лепту в развитие нефтяной отрасли нашей страны.

- Ваши советы будущим стипендиатам.

- Будущим стипендиатам хочу пожелать успехов в учебе.

Хочу выразить благодарность руководству компании «ПетроКазахстан» за такую прекрасную возможность обучаться в Китае, а также получить работу после окончания учебы. Хотелось также поблагодарить отдел обучения в лице Айкумис Косановой и Замзуры Абсаттаровой за помощь и поддержку во время нашей учебы.

АЙМУРАТ КУДАЛША

ведущий инженер, департамент добычи нефти и газа, ПККР, г.Кызылорда

- КБТУ - один из сильнейших вузов Казахстана. Расскажите о годах учебы.

- КБТУ действительно является одним из сильнейших вузов Казахстана в области подготовки высококвалифицированных специалистов для нефтегазовой промышленности. Поступить в КБТУ мне посоветовал мой старший брат. На весенних каникулах наш классный руководитель организовал тур по вузам Алматы, и я своими глазами увидел все то, о чем слышал. Казахстанско-Британский Технический Университет, расположенный в огромном и красивом здании бывшего дома Правительства, где когда-то решались вопросы государственного значения, полный отличных лекционных залов и оснащенных современным оборудованием лабораторий, меня просто поразил. Я загорелся желанием учиться именно здесь, в этом вузе. Вернувшись в

2000-2005 - Казахско-Турецкий лицей, г.Кызылорда

2005-2009 - КБТУ, г.Алматы, специальность «нефтегазовое дело»

сентябрь 2009 - начал работу в ПККР на должности специалиста-стажера по механизированной добыче, технология добычи, месторождение Арысқум

сентябрь 2010 - инженер механизированной добычи, технология добычи, месторождение Кумколь

август 2012 - по наст.время - ведущий инженер, департамент добычи нефти и газа, г.Кызылорда

Кызылорду, я увидел в газете объявление о Стипендиальной программе «ПетроКазахстан», которое стало для меня тем самым шансом реализовать мою мечту.

В КБТУ обучается передовая молодежь Казахстана: обладатели «Алтын Белгі» и победители международных и республиканских олимпиад. Обучение шло в интенсивном темпе, большое внимание уделялось самоподготовке. Не скрою, в первое время было очень тяжело. Но когда я начал работать и применять свои теоретические знания на практике, то понял, что мои знания и навыки, приобретенные за годы обучения в КБТУ, оправдали мои надежды.

- Ваша работа в «ПетроКазахстан» началась на месторождении. Расскажите об ее особенностях, чем она отличается от работы в офисе?

- Работу в ПККР я начал на месторождении Арысқум с позиции специалиста-стажера по механизированной добыче. С самого начала к нам, специалистам, получившим образование по Стипендиальной программе, относились с уважением и интересом. Моим первым наставником на месторождении стал ведущий инженер Алмат Жуманов. Именно этот трудолюбивый человек и грамотный специалист сыграл огромную роль в моем становлении как инженера. Он научил непреложному соблюдению правил ТБиОТ, тому, как анализировать технические параметры скважин механизированным способом добычи и давать рекомендации для увеличения нефтедобычи. Мы вместе с инженером Сабитом Буриходжаевым и операторами механизированной добычи выезжали на скважины,

где определяли причину поломок и давали рекомендации по их устранению. Через год меня перевели на месторождение Кумколь инженером механизированной добычи, где я проработал два года. Во время межвахтового отдыха я обучался по программе «Управление проектами» и еще на ряде курсов. Отмечу, что работа на месторождении сыграла огромную роль в укреплении моих теоретических знаний.

В августе 2012 года меня перевели в департамент добычи нефти и газа ведущим инженером, где я работаю по сей день. Главное отличие работы в офисе от работы на месторождении заключается в большем разнообразии и обширности поставленных задач. Так, если на месторождении мы курировали только механизированной фонд скважин, то в офисе участвуем во всех процессах добычи, включая освоение новых скважин, стимуляцию пластов (гидроразрыв пласта, кислотная обработка) и внедрение новых технологий.

- Какие у Вас планы на будущее?

- Планирую поступить в магистратуру в университет в Англии по программе «Болашак», чтобы более углубленно изучить геологию, геофизику и достичь совершенства во владении английским языком, улучшить профессиональные навыки и более полно раскрыть свой потенциал.

- Есть ли в вашем коллективе человек, на которого Вы равняетесь?

- Да, это наш директор Узбекбай Ермаханов. Он работает в компании со времен открытия месторождения Кумколь. Это профессионал с большим опытом и багажом знаний, мастер своего дела. На любой вопрос он быстро дает профессиональный ответ и охотно делится своими знаниями. Мне предстоит еще многому научиться у него.

- Ваши советы настоящим и будущим участникам Стипендиальной программы.

- Обучающимся участникам Стипендиальной программы хочется сказать, что лучше всего начинать свою карьеру с работы на месторождении - именно она научит вас трудовой дисциплине, работе в команде, укрепит теоретические знания на практике, ознакомит и научит соблюдать политики и процедуры компании!

БАХТИЯР ШАДАЕВ

инженер 1-й категории, департамент по разработке нефти и газа, ПККР, г.Кызылорда

- Что было самым сложным в обучении?

- Во время учебы в КБТУ особых трудностей не было. Единственное, к чему было сложно привыкнуть, так это к тому, что каждый студент сам составляет расписание занятий на учебный семестр. Поэтому понятия «учебная группа» не было. Например, на первой паре ты можешь сидеть с одними одногруппниками, а на второй на их местах уже будут сидеть другие, так как у каждого свое индивидуальное расписание.

Конечно, плюсов такой системы немало. Можно оставить одно часовое «окошко» для обеда. Или, если ты «сова» по натуре, можно сделать так, чтобы занятия начинались с 10 часов утра. Но главное преимущество системы в том, что каждый студент уже с первого курса начинает думать самостоятельно, учится принимать решения.

А в Манчестерском университете, куда я поехал по программе «Болашак» для получения степени магистра (2010-2011 уч.год), все было по-другому. Нас было 45 магистрантов из разных стран Европы, Азии и Африки, и 12 человек из этого числа являлись казахстанцами, поэтому особым проблем при адаптации и в учебе не возникало. Новшеством для меня стали продолжительность модулей и жесткая система оценки знаний. Преподавателями являлись специалисты нефтегазовой индустрии, которые приезжали на двух-трехнедельный модуль, по окончании которого проводили экзамены, и уезжали обратно на свою работу. Поэтому в течение этих нескольких недель ты

2001-2006 - Областной Казахско-Турецкий лицей-интернат для одаренных детей №9, г.Кызылорда, обладатель «Алтын Белгі»

2006-2010 - КБТУ, г.Алматы, специальность «нефтегазовое дело»

сентябрь 2011 - начал работу в ПККР на должности специалиста-стажера, подразделение группа геологов, департамент производства, месторождение Кумколь

ноябрь 2011 - геолог, подразделение группа геологов, департамент производства, месторождение Кумколь

июнь 2012 - по наст.время - инженер 1-й категории, департамент по разработке нефти и газа, г.Кызылорда

концентрируешь свое внимание только на одном модуле. Например, если начнется курс петрофизики, ты будешь думать и читать только о петрофизике. Без этого ты можешь не понять курс и провалить экзамен.

- Как Вы применяете полученные знания? Что Вам больше всего нравится в вашей работе?

- Во время обучения в КБТУ я получил теоретическую базу по отраслям нефтегазовой индустрии, таким как геология, бурение, заканчивание скважин, добыча, сбор и подготовка нефти и газа. Это помогло мне в кратчайшие сроки вникнуть в суть работ на промысле. А в Манчестерском университете я обрел больше практических знаний в сфере геологических наук, включая геофизику, петрофизику, седиментологию и геохимию. Так, на производственной практике мы изучали обнажение терригенных пород (обломочные горные породы, состоящие из снесенных с суши обломков горных пород и минералов) в Уэльсе на берегу Ирландского моря и карбонатных пород (образованные в основном из остатков растительного и животного мира, осевших на дне водоемов) на утесах Майорки в Испании, исследовали керновые материалы (столбики горной породы, получаемые в результате бурения скважины) на геологической базе в Ноттингеме. Полученные знания применяю в работе, в частности, при комплексном исследовании геологии месторождения: интерпретации каротажей, построении межскважинных корреляций и структурных карт.

Работа интересна тем, что каждое месторождение имеет свою геологическую

уникальность. Наличие большого количества месторождений и разведочных площадей, разнообразие их геологических строений, типы пород коллекторов, условия осадконакопления делают процесс изучения увлекательным и помогают расширить кругозор.

- Мы знаем, что Вы начинали работать на месторождении. Как отличается работа на промысле от работы в офисе?

- На месторождении я работал геологом в отделе геологии ЦИС (Центральная инженерная служба). Под руководством ведущего геолога работали мы, 4 геолога. Я занимался рассмотрением проблемных скважин и составлением рекомендаций для улучшения их работы, а также выезжал на скважины для контроля проведения таких геолого-технических мероприятий, как перфорация, установка мостовой пробки и других.

Тогда как в департаменте разработки моя работа шире и заключается в контроле разработки проектов месторождения, поиске местоположения новых скважин для бурения, интерпретации сейсмических данных, составлении ежемесячных отчетов для вышестоящих инстанций и многом другом.

- Кем видите себя через 5-10 лет?

- Как говорится, если хочешь рассмешишь Бога, расскажи ему о своих планах. Не будем заглядывать в будущее, время покажет. Но самое главное, я хочу работать в Казахстане.

- Есть ли в вашем коллективе, в компании человек на которого Вы равняетесь?

- «ПетроКазахстан» входит в число лидеров, и требования к сотрудникам и кандидатам при трудоустройстве очень высокие. И у нас работают высококвалифицированные сотрудники, с каждого из которых можно взять пример.

- Что бы Вы пожелали нынешним участникам Стипендиальной программы?

- Do your best! (Сделайте все от вас зависящее!) Этой единственной фразой можно передать все мои мысли, но именно на английском языке она звучит правильнее. Совершенствуйтесь, ибо мир не стоит на месте, информация всегда обновляется, и постоянно находитесь в поиске новых идей и знаний.

10TH ANNIVERSARY OF PETROKAZAKHSTAN SCHOLARSHIP PROGRAM

This year, one of our company's most important social projects, PetroKazakhstan Scholarship Program, is celebrating its 10th anniversary. Over these years, more than a hundred of youngsters from Kyzylorda Oblast have received and continue receiving top-level education in the world's best higher educational institutions; and our investment into the implementation of the project has increased USD 5 million. But most importantly, thanks to the Program, a new generation of professional petroleum experts is being established in the Oblast, who will contribute to the country's future development.

PetroKazakhstan Kyzylorda Oblast Scholarship Program was established in 2005 with the support of the Oblast Akimat. Its purpose is to help young people in their aspiration to obtain quality education and to create a source of highly-qualified personnel for PetroKazakhstan, Kyzylorda Oblast and Kazakhstan as a whole. Full funding of tuition, including accommodation, travel expenses, textbooks and medical insurance is provided by PetroKazakhstan. Every year, after complex tests, English language tests and a personal interview, out of multiple candidates, the members of the selection committee shortlist up to ten best applicants, who have received the highest grades. This year, the number of our scholarship holders will increase by 6 more students, who will study different engineering professions in the China University of Petroleum.

On August 25, 2014, the celebration dedicated to the anniversary took place in the restaurant of the Kyzylorda Nomad Palace Hotel. At this event, the PetroKazakhstan management congratulated the graduates and the new scholarship holders. "Today is a momentous day for all of us. We are greeting the young professionals of the tenth campaign here in Kyzylorda and are sending to study the scholarship holders of the eleventh", said Qin Hongwei, Chairman of the Board

of Governors of PKKR JSC. "The results speak about the significance of the Scholarship Program themselves. The program makes considerable contribution to the education and preparation of young and promising personnel in oil and gas industry. Since 2005, a total of more than 100 youngsters from Kyzylorda have received an education or are still studying abroad. 43 graduates are already working in the divisions of our company."

Xin Zhonglin, Vice-President on HR and Administration of PetroKazakhstan, who arrived in Kyzylorda especially for this occasion, also congratulated the scholarship holders. Speaking about the significance of the Program, she emphasised: "The Project is very useful and beneficial for the young people of Kyzylorda. The best of the best have an opportunity to obtain a higher education abroad and get a profession. All of this makes them feel confident about the future."

The scholarship holders agree with these words. Some of them spoke about the opportunity to make their dream come true; others spoke about a chance to change their lives. The words of gratitude were voiced by both the scholarship holders and their parents. "To become scholarship holders, we had to go through a long and difficult process. The tests consisted of 3 stages, 5 exams and an interview", Asylzat Tolepbergenova, a

2014 scholarship holder says. "I am happy to be able to start my studies in China and with all my heart I thank PetroKazakhstan for the chance given to us. I will strive to excel in my profession and on my return here, I will contribute to the thriving of the company and our region." Her mom echoes, "Our family is glad that there is such a wonderful project as the PetroKazakhstan Scholarship Program. It gives our children a possibility to get a free education abroad and then to work for the benefit of our Fatherland."

This year, our production division is welcoming eleven new specialists, who, like the graduates of the previous years, will make their contribution to the development of the company. "I finished my study in Beijing and in a few days I am starting work at Tuzkol, and I am very happy about it", Aidos Nurgaliyev says. "The Scholarship Program is an excellent chance for all of us."

At the end of the anniversary event, the scholarship fellows lit up 10 candles on the big festive cake and, accompanied by a storm of applause, to the music of a popular song "Closing the Circle" they sang the traditional anthem of the Scholarship Program.

Next, read our interviews with 4 scholarship holders, who are already successfully working at PetroKazakhstan.

Стипендиалық бағдарламаның дәстүрлі әнұранын орындауда / Исполняя традиционный гимн Стипендиальной программы / Singing the traditional anthem of the Scholarship Program

NATALYA IONYCHEVA

Leading Engineer, Geology and Geophysics Department, PKKR, Kyzylorda

- You were one of the first PetroKazakhstan Scholarship students. Tell us about your time at university.

- My trip to Canada was the first time I had been abroad, and for that reason everything was new, fascinating and impressive. Canada is a large country with clean streets, beautiful skyscrapers, excellent infrastructure and smiling people.

I will not compare the Canadian and Kazakhstani education systems, but I will say that the Canadian system is one of the best, where copying someone's work is just not done and plagiarism is punished severely. University teachers are intelligent and talented people who are not only competent in their chosen profession, but are also successful in industry. For example, my 'Digital Signal Processing' course teacher is the inventor of the Macintosh microphone, while other teachers have written textbooks for not only Calgary University, but for higher education institutions throughout Canada.

Canadian students are very conscientious and take their studies very seriously, with many of them working during the summer to pay for their time at university. The favourite study place was the lawn close to the Prairie Chicken sculpture. The Prairie Chicken is the Calgary University unofficial talisman and to some people it looks like an opened book, and, some students study close to it as they think it brings them luck. Students actively look for a job in their final year and as Calgary has one of the lowest unemployment rates, the majority of graduates find work.

From my time spent in Canada I remember three things the best. The first is the kindness and the smiling nature of the Canadians. The second is hockey. Nearly all Canadians are fans of hockey, with the favourite team in Calgary being the Calgary Flames, which is one of the strongest in the country. The third thing is the Calgary Stampede, which

1994-2005 - Kyzylorda school № 2, graduated with excellence, recipient of the 'Altyn Belgi' award

2005-2009 - University of Calgary, Canada, graduated with excellence in geophysics

September 2009 - started work at PKKR as an intern specialist, Geology and Geophysics Department

September 2010 - April 2013 - Geophysicist, Geology and Geophysics Department

May 2013 - present - Leading Engineer, Geology and Geophysics Department

is a large cowboy festival held each summer and it includes a rodeo, horse racing and an agricultural exhibition. The Calgary Stampede attracts a large number of visitors and is one of the most popular festivals held in Calgary.

My university years were some of the best in my life and for that I would like to give a huge thanks to PetroKazakhstan for its Scholarship Programme, which over the last decade has given so many people the 'trip of a lifetime'; and the chance to realise their dream in life!

- All scholarship students start work for the company as interns. It has only taken you four years to reach the level of Leading Engineer. Please give us some details about your job.

- The skills I gained at university gave me the basis I needed to be able to dive into the world of geology and not drown. Everything else has been the result of hard work. My first year at work, like at university, was the hardest. After that everything came naturally. It was hard transferring everything from theory into practice, learning how to apply the skills I had acquired at university. The most important thing is to make an effort and enjoy your work. Of course, I could not have achieved what I have without the help of experienced specialists and from whom I am still learning. I work in the Exploration Geology Department and love my work. I am involved in interpreting seismic data, building structural maps, mapping horizons, highlighting and looking for potential sites. The most interesting part of my work is that when you interpret seismic data, you try to understand which geological structure could be the catalyst for seismic activity, like an artist whose creative imagination and brushwork bring huge responsibility.

- You have already received a President's Award as part of the Geology and Geophysics Department. What was the project/achievement that the award was given for?

- We won the President's Award in 2012. We had many achievements. For example, only during the first half of the year 18 of the 26 exploration wells drilled produced oil, and 5 - gas. In exploration terms this is very good. Exploration of the West Tuzkol field was worth it alone. The majority of exploration and appraisal wells in the northern part of the field produced oil at 100-300 m³/day with very low water content, which is an excellent result. We saw the opening of the Belkuduk field; the Belkuduk-1 well produced 226 m³/day of oil from Jurassic sandstone deposits. This gave the start to the exploration of fault-line deformational traps (i.e. oil traps formed close to faults) in the eastern section of License 1057. Significant achievements were also made in exploring the Karabulak and West Karabulak fields thanks to which the oil productive area increased greatly. River channel oil traps were opened at the Ketekazgan field, and we spent the whole of last year studying them. River channel traps are one of the types of lithological traps (when one type of lithology replaces another horizontally, isolating good porous rock from other rock types). Lithological traps are far harder to find than structural types, which is why opening one means so much more. To sum up, we achieved a lot! And all of our achievements were thanks to a great Geology and Geophysics Department team.

- Where do you see yourself in five years time?

- I do not like looking too far forward. I see myself working hard and improving my geological exploration skills. If I manage to move up the career ladder in that time, then good. If not, then I will keep on trying so that I do!

- What would you like to wish the current PetroKazakhstan Scholarship Programme students?

- I would like to see all the new Scholarship Programme students learn to love their profession while they are still at university as people only become great at what they do if they enjoy what they are doing. I wish them conscientiousness and less fear of facing difficulties. Study honestly, but do not forget about all the other great things about student life!

YERKEN UMBETKULOV

Geophysicist, Geology and Geophysics Department, PKKR, Kyzylorda

- You were lucky to study at one of the largest universities in China - the China University of Petroleum. What were your university years like?

- In 2006, I started at the China University of Petroleum (CUP) as part of the PetroKazakhstan Scholarship Programme. I was there for five years, of which we studied Chinese for one year, and the other four - general and specialised geology-related subjects, with all lessons held in Chinese. I will never forget my first year in China when I spent all of my spare time studying and trying to remember characters. At the start, it seemed unbelievably hard or practically impossible to learn Chinese. We were supposed to reach a specific level after one year so that we could pass a language entrance exam.

After passing my exams, I began my studies in Chinese, which was both difficult and interesting. I cannot remember a single day when I did not sit there without a dictionary. I had to learn technical words first in my own language and then translate them into Chinese. It took a lot of effort. We talked to and made friends with our fellow Chinese students who really helped us, explaining anything we did not understand, and simply supporting us. By talking to them we learnt a lot about Chinese culture. We were all the same age and it was interesting to see how they explained what their priorities in life were. And in turn, they were very interested in asking us about our lives, country and culture.

Chinese students are very conscientious. The population in China is huge and there is a lot of competition, of course. And that is also true in education. To stand out, students spend hours and hours studying. I was also surprised to see that top student sportsmen still have to take exams. In Kazakhstan they are exempt. In China, their only concession is that they can take them later. The other interesting thing - foreign languages are really difficult for the majority of Chinese and they learn whole books of foreign words, which has a direct impact on their vocabulary. They may not be that strong in spoken language, but when it comes to essay, they are out of competition.

At CUP students live and study in the student campus which incorporates lecture halls, halls of residence, stadiums, swimming pools, sports fields, canteens and shops. They have everything to make their life as comfortable as possible.

I enjoyed the library, which was always full of students, especially during exam times, so much so that it was hard to find a place. At the end of the year, the 100 best students

received cash prizes from the university of between USD100 and 1,000. Foreign students were assessed separately from the Chinese students. Each year PetroKazakhstan students were in the top 100, and in our year nearly all of us received cash prizes.

After really enjoying my time at university, I graduated with good grades. I would like to thank the teachers and my fellow students for their help. After graduating I decided that I wanted to study my chosen profession even further.

- What elements of Chinese culture do you remember? And which seemed unique?

- You never get tired of being amazed that each province has its own culture, customs, dialects and even cuisine. I was really amazed by how the Chinese look after their health. Every morning and evening, in the parks and on every small square, people come together and practice gymnastics. This is something we could all follow. The Chinese love to ride their bicycles, irrespective of age, gender and position. Even their daily regime is different;

2001-2006 - Kazakh-Turkish Lyceum for Gifted Children, Kyzylorda, 'Altyn Belgi' recipient

2006-2011 - China University of Petroleum, Beijing, 'Engineering Geology'

October 2012 - started work at PKKR as an intern specialist, Production Technology, Arysium field

August 2013 - Reservoir Pressure Maintenance Engineer, Field Production Services, Arysium field

March 2014 - present - Geophysicist, Geology and Geophysics Department, PKKR, Kyzylorda

as a rule, the Chinese get up early and go to bed early.

Everyone knows how conscientious and persevering the Chinese are. A good example of this is the country's economic growth. I personally was surprised how quickly they build high-rise buildings and bridges; almost in front of your very eyes.

- Tell us about your job. How have your duties changed since you became an engineer?

- In October 2012 I started work at the KAM Production Technology Department. It was my first time at the field. I was responsible for monitoring oil production reduction levels, ensuring well samples were taken on time to analyse mechanical impurities and others. I tried hard to apply my skills and understand the subtleties of the profession in my work.

My first teachers at work were Leading Artificial Lift Department Engineers A.Naizabayev, A.Yeskarayev and 1st category Geologist S.Zhurtubayev. I have a lot to be thankful to them for. Often, during lunch break we discuss various production issues, which I think is a valuable part of the training process. I am very glad that I work in such a great team.

Last year, our Leading Artificial Lift Production Engineers won the President's Gold Award. The success and achievements of our department are due to the efforts of our Managers N.Zholdybayev and A.Zhumanov and Field Production Technology Managers S.Kulmanov and E.Ormagambetov. If we draw a parallel, then famous sportsmen reach their peak thanks to their trainers because their strategy, ability to bring out the strengths of their trainees, approach to passing on their experience are all key to the success of the entire team. We also have great 'trainers' who lead us forward on our professional path.

- What would you like to achieve?

- I would like to achieve significant success at work, be a competent geologist, and also make my mark in the development of the oil industry in Kazakhstan.

- Do you have any advice for future scholarship winners?

- I would like to wish them success in their studies. I would like to thank PetroKazakhstan management for the great opportunity I had to study in China, and also for my job. I would also like to thank the Training Department, especially Aikumis Kosanova and Zamzura Absattarova for their help and support during my studies.

AIMURAT KUDALSHA

Leading Engineer, Oil and Gas Production Department, PKKR, Kyzylorda

- KBTU is one of the best universities in Kazakhstan. Tell us about your student years.

- KBTU really is one of the best universities in Kazakhstan for highly-qualified oil and gas industry specialists. My elder brother suggested I study there and during the spring holidays our teacher organised a tour of Almaty universities and I was able to see with my own eyes everything that I had heard about. The Kazakh-British Technical University that is located in the huge and beautiful former parliament building where government issues used to be discussed, is full of excellent lecture halls and is fitted out with the latest laboratory equipment. It impressed me and I decided there and then that I wanted to study there. After returning to Kyzylorda I saw an advertisement in the newspaper about the PetroKazakhstan Scholarship Programme, that happened to be my chance to realise my dream.

Many of Kazakhstan's leading youngsters - winners of the 'Altyn Belgi' award and international and national competitions - study at KBTU. Studies were intensive and were also fairly independent. At first it was hard, but when I started work and began to apply the theory I had learnt in practice, I understood that the skills and knowledge I had gained at KBTU lived up to my expectations.

- You started work at one of the PetroKazakhstan fields. How does that differ from working in an office?

- I started working for PKKR at the Ayskum field as artificial lift intern specialist. From the moment I started, my colleagues treated me with respect and interest. My first counsellor at the field was Leading Engineer Almat Zhumanov. He is a hard-working and respected expert who played a huge role in my becoming an engineer. He taught me

2000-2005 - Kazakh-Turkish Lyceum, Kyzylorda

2005-2009 - KBTU, Almaty, speciality in 'Oil and Gas'

September 2009 - started work at PKKR as an intern in Artificial Lift and Production Technology at the Ayskum field

September 2010 - Artificial Lift Engineer, Production Technology, Ayskum field

August 2012 - present - Leading Engineer, Oil and Gas Production Department, Kyzylorda

to observe HSE rules, how to analyse well specifications using artificial lift methods and give recommendations on how to increase oil production. Together with Engineer Sabit Burikhodzhayev and artificial lift operators, we travelled out to the wells and looked at the reasons for breakdowns and gave recommendations on how to correct them. A year later they moved me to Kumkol as Artificial Lift Engineer where I worked two years. In between shifts I learnt to use 'Project Management' software and took various courses. Working at the field played a great part in improving my theoretical knowledge.

In August 2012, I was transferred to the Oil and Gas Production Department as a Leading Engineer, where I work to this day. The main difference between working in an office and at a field is the variety and

breadth of objectives. For example, if field work meant we were responsible for only the mechanised well stock, then working in an office we had a part in all production processes, including the development of new wells, strata stimulation (fracturing and acid treatment) and the implementation of new technology.

- What plans do you have for the future?

- I plan to take a Master's in England under the Bolashak programme so I can learn to study geology and geophysics better and improve my English, improve my professional skills and expand my potential.

- Is there anyone in your team who you look up to?

- Yes, our Director Uzbekbai Yermakhanov. He has been working for PetroKazakhstan since Kumkol opened and is a very experienced and knowledgeable individual, a master in his profession. He is always willing to give a professional response to any question and share his knowledge. I am learning a lot from him.

- Your advice to current and future Scholarship Programme participants.

- I would like to let the Scholarship Programme students know that I think it is best to start your career at a field as it teaches you work discipline, teamwork, helps you put your theoretical knowledge into practice, and also helps you learn to observe policies and company procedures!

ҚБТУ-ғы дипломы табыс студент / На вручении диплома в КБТУ / At diploma receiving ceremony in KBTU

BAKHTIYAR SHADAYEV

1st Category Engineer, Oil and Gas Development Department, PKKR, Kyzylorda

- What was the most difficult thing about student life?

- I did not have any particular difficulties at KBTU. The only thing I found hard was that each student was responsible for his or her own lecture timetable. Therefore, there was no 'study group'. For example, at the first lesson you could sit with one group of students, and then at the second their place was taken by different students as everyone has their own timetable.

Of course, the system has a lot of plus points. You can leave a one-hour 'window' open for lunch, or if you are a 'night owl' you can arrange it so that lessons start at 10 am. However, the greatest advantage is that from their first year each student starts to think independently and learns how to make decisions.

At Manchester University, where I went on the Bolashak programme for my Master's (2010-2011), everything was different. There were 45 of us from various European, Asian and African countries, and 12 of them were from Kazakhstan, which is why I had no real problems adapting and with my studies. What I did find new was the length of the modules and the strict assessment system. The teachers were oil and gas industry specialists who had arrived specially for the two-three week module, and who returned to their jobs after the exam period. Therefore, during those weeks you concentrate on one module and that is it. For example, when the petrophysics course starts, that is all you think about. If you do not, you run the risk of not understanding the course and failing.

- How do you use the knowledge you have gained? What do you like best about your job?

- During my time at KBTU I gained a theoretical basis in various oil and gas

2001-2006 - Oblast Kazakh-Turkish Lyceum for Gifted Children №9, Kyzylorda, 'Altyn Belgi' recipient

2006-2010 - KBTU, Almaty, 'Oil and Gas' September 2011 - began work at PKKR as an intern specialist, Geologist's Division, Production Department, Kumkol

November 2011 - Geologist, Geologist's Division, Production Department, Kumkol

June 2012 - present - 1st Category Engineer, Oil and Gas Development Department, Kyzylorda

sectors such as geology, drilling, well completion, production, oil and gas gathering and preparation, which helped me understand the essence of my job while working at the field. Manchester was more practically oriented and I learnt about geological science, including geophysics, petrophysics, sedimentology and geochemistry. During practical training we studied terrigenous rock exposure (fragmental rock consisting of rock and mineral fragments removed from dry land) in Wales on the Irish Sea coast and carbonate rock (formed predominantly from vegetation and animal remains on the bottom of reservoirs) at cliffs on Majorca, Spain; researched core material (rock columns created as a result of well drilling) at a geological base in Nottingham. I use the knowledge I gained mostly in comprehensive field geology research such as logging interpretation, building crosshole correlations and structural maps.

The work is interesting in that each field is geologically unique. The existence of a large number of fields and exploration sites, the variation in their geological structures, container rock types, sedimentation conditions makes the study process interesting and helps expand your horizons.

- We know that you started work at one of the PetroKazakhstan fields. How does working there differ from working in an office?

- On-site I worked as a Geologist in the Central Engineering Division Geology Department. Four geologists, including me, worked under a Leading Geologist. I was involved in examining problem wells and preparing recommendations to improve

performance, and also travelled to wells to monitor workover programmes such as perforation, bridge plug installation and others.

My work in the Development Department is wider and involves monitoring the development of field projects, searching for new drilling wells, interpreting seismic data, preparing monthly reports for management and much else.

- Where do you see yourself in 5-10 years?

- They say that if you want to make God laugh, tell him about your plans, I do not want to predict the future as time will tell what will happen. However, the most important thing is that I want to work in Kazakhstan.

- Is there anyone in your team whom you look up to?

- PetroKazakhstan is one of the leading companies in Kazakhstan and for that reason the demands made of its employees and potential employees are very high. Therefore, people working in our department are highly qualified professionals, and each of them is a good role model.

- What would you like to wish the current PetroKazakhstan Scholarship Programme students?

- Do your best! This is the only phrase I can think of to convey my thoughts. Improve all the time as the world does not stand still. Information is always being updated and we are always searching for new ideas and knowledge.

Дипломы бар мамандар / Дипломированные специалисты / Graduates

БІЗДІҢ ЗАҢГЕРЛЕР

«ПетроҚазақстан» тігінен интеграцияланған компания бола тұра, Қазақстан экономикасының ең маңызды - мұнай өндіру мен мұнай өңдеу салаларында қызмет етеді. Бұл салалар өзінің маңыздылығына сәйкес қатаң заңнамалық реттеуге алынады. Бұл мәселеде компанияның тиімді жұмысын қамтамасыз ете алатын мықты құқықтық қызметі өте маңызды. 30 қыркүйек күні қарсы алынатын ҚР әділет органдарының қызметкерлеріне - заңгерлердің кәсіби мейрамына арналған «ПетроҚазақстан» компаниясының мүддесін қорғаудың басында тұрған біздің құқықтық қызметтеріміз туралы мақалымызды назарыңызға ұсынамыз.

Алматы

Ли Синьюй, корпоративтік юристконсульт, ПҚИ

- Компанияның әр бизнес бөлімшесінде заң қызметі бар. «ПетроҚазақстан» заң қызметі тұтас алғанда қалай жұмыс істейді?

- Айтылғандай, «ПетроҚазақстан» компаниясы тігінен интеграцияланған компания болып табылады және өзара байланысты бірнеше еншілес компаниялардың бірігуінен құралған, сондықтан заңгерлер блогы бір емес, сәйкесінше бизнес-бірліктердегі бірнеше құқықтық департаменттер мен бөлімдерден тұрады (өндіру, мұнай өңдеу зауыты, маркетинг және тасымалдау, бірлескен кәсіпорындар және корпоративтік кеңсе). Олар әрбір бөлімшенің күнделікті ағымдағы мәселелерін, заңдық сипаттағы келісімшарт, салық, еңбек, талап-тілек және басқа да мәселелерді шешу үшін қажет. Корпоративтік заң қызметінің бизнес бөлімшесі бас кеңсеге құқықтық сүйемелдеу көрсетумен бірге аймақтық бөлімшелердің кейбір құқықтық мәселелерін шешуге көмектесіп, бақылауында ұстайды, оның үстіне, әрине, барлық бөлімшелер бір-бірімен тығыз байланыста әрекет етеді.

Заң департаментінің басты міндеті - барлық бизнес-үдерістерді сүйемелдеу, компанияның барлық бөлімшелері мен қызметкерлерінің операциялық іс-әрекетінде заңның сақтауын қамтамасыз ету, активтерді қорғау схемаларын дайындау, компания жобаларындағы тәуекелдерді барынша азайту, жаңа жобаларға сүйемелдеу жасап, қызметкердің біліктілігін арттыру. Заң департаменті компанияның барлық бастамасына уақтылы құқықтық қолдау көрсетіп, оған тірек болады, сондықтан ол компания қабылдаған шешімнің салдарын болжап отыруға тиіс. Менің ойымша, заңгерлердің жұмысы алдын ала болжауға негізделуі керек, солайша шағым немесе сотқа жетелейтін істердің туындауына жол бермеу керек.

- Сыртқы кеңесшілермен көбіне қандай мәселелер бойынша қарым-қатынас жасайсыздар?

- Сыртқы кеңесшілермен ынтымақтастық өзіндік бір өте айырықша мәселелер бойынша жүргізіледі. Мысалы, қазір ПҚОП-та МӨЗ-ді жаңғырту жобасы жүзеге асырылып жатыр, соның аясында жаңа қондырғы құрылысына байланысты үлкен ЕРС келісімшарты (жобаны іске қосуға сақдай сай қылатын шарт) бекітіледі. Осы мақсатта жобалау сәтінен бастап, құрылыс, бақылау, қосалқы мердігерлер мен жобаға қатысушы өзге тұлғалар жұмысын қадағалауға дейінгі жұмыстарды жобаның бас мердігері атқарады. ШМӨЗ-ді жаңғырту - айтарлықтай қымбат және ұзақ мерзімді жоба. Тиісінше, компания тәуекелді қосымша есептеу, осындай үлкен жобаға қатысқан тұлғалардың тәжірибесін тарту мақсатында мұндай келісімшарттармен халықаралық деңгейде жұмыс істеген сыртқы кеңесшілерді тартады және солай істеуге міндетті. Оларға іс-шараның бүге-шігесі, біздегідей жобаны жүзеге асыру кезінде орын алуы мүмкін мәселелер мен қауіп-қатердің бәрі таныс. Сондықтан, кеңесшілер осының бәрін келісімшартты бекіту кезеңінде ескеріп, жобаларды әзірлеу, құрылыс жұмыстарын аяқтау, қондырғыларды жеткізуді кешіктіру және т.б. даулы жағдайлардағы әрекет шараларын айқын жазып, компаниямызға төнуі ықтимал қатер мен зардаптардан сақтайды. Мұндай ғаламат жобаларды уақытынан кешіктіру миллиондаған, тіпті ондаған миллион долларға түсуі мүмкін болғандықтан тәуекелдер мейлінше кемітілуі және түгелдей сақтандырылуы тиіс. Жаңғырту жобасы бойынша бізде бірнеше кеңесші бар, оның ішінде акционерлер ұсынғандары, сондай-ақ, техникалық және қаржылық кеңесшілер бар. Мұның барлығы жобаның маңызын және акционерлер мен компания менеджментінің оған қаншалықты мән беретінін көрсетеді.

Абай Әлімов, корпоративтік заң бөлімінің бастығы, ПҚОСИ

- Компанияның заң қызметтері жалпы қалай жұмыс істеулері керек?

- Ең алдымен, барлық заңгерлер «ПетроҚазақстан» компаниясындағы өзге қызметкерлер сияқты компания стратегиясын дұрыс түсініп, заңгерлік бөлімшелер мен нақты заңгерлердің қызметтік құзыретіне сай берілген тапсырмаларды жүзеге асыруға дайын болулары керек. Әр бөлімшенің нақты мақсаттарды жүзеге асыру үшін құрылғаны баршаға мәлім, сондықтан заңгерлер компанияға үлестес әр бизнестің құқықтық сүйемелдеуге қажеттілігін қанағаттандыруы керек.

- Заңгерге заңнамадағы өзгерістерді қалт жібермеу өте маңызды. Бұған «ПетроҚазақстан» компаниясы, соның ішінде «Заңгерлік хабаршы» көмектеседі. Осы басылым туралы толығырақ айтып берсеңіз.

- «Заңгерлік хабаршы» басылымын бірнеше жылдан бері тұрақты шығарып келеміз. Оны ПҚОСИ корпоративтік қызметтерінің заң қызметі жүргізеді, хабаршыны әзірлеп компания мен құрылымдық бөлімшелер басшылары және мүдделі қызметкерлеріне апта сайын жіберіп отырады. Оны алғысы келгендерге біздің департаментке хабарласуды өтінеміз. «Заңгерлік хабаршыда» заңдағы өзгерістерге, әсіресе, компаниямыз жұмысына немесе мұнай өндіру мен мұнай өңдеу секторына әсері болуы мүмкін заңдарға қысқаша шолу беріледі. Хабаршыдан өзге корпоративті электронды пошталарға күн сайын «ПетроҚазақстан» жұмысына қатысы бар заңдағы өзгерістер, ресми БАҚ-та жарияланған мәліметтер есебін жібереміз.

- Қауымдастықтармен, соның ішінде KAZENERGY-мен қалай қатынас жасайсыздар?

- Біз көптеген қоғамдық бірлестіктер мен қауымдастықтармен, соңғы кездері KAZENERGY-мен тығыз байланыстамыз. Мысалы, компаниямыздың кейбір заңгерлері Заң мәселелері бойынша сараптау кеңесіне мүше және мұнай мен ілеспе салаларға қатысты көптеген мәселелер бойынша отырыстарға қатысады. Қауымдастықтан қандай да бір бастаманы, заң жобасы мен үкімет немесе өзге органдар қаулысын қарастырып көруді өтінген хаттарды күнделікті аламыз және өз түсініктемелеріміз бен ұсыныстарымызды жіберіп отырамыз. Менің пікірімше, бұл осы сараптау кеңесіне кіретін компанияларға заң жобасының жасалу кезінде-ақ оған ықпал етіп, ортақ ұжымдық ұстанымды айтуға берілген жақсы мүмкіндік. Қазір мұнай-газ саласындағы өндірістік мәселелерді реттейтін «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» негізгі заңды, сондай-ақ, одан төменгі көптеген нормативті-құқықтық актілер блогын алмастыратын Тау-кен кодексін әзірлеуге белсенді қатысып келеміз. Жер қойнауын пайдаланушылар келешекте қиындықтарға тап болмас үшін жұмыс тәжірибемізді ескере отырып, болашақ Тау-кен кодексі позицияларын жақсартуға қатысты ұсыныстарымызды береміз. Мысалы, бекітілген жобалық құжаттарды, экологиялық тұжырымдарды алу мерзімін қысқартуды ұсынбақшымыз. Компания жобалық құжаттарды әзірлеу, келісу мен бекітуге жоқ дегенде жарты жыл жоғалтады.

Осы процесті 2-3 айға дейін қысқартуға мүмкіндік беретін процедураларды жазып, ұсыныс.

Кеңеске мұнай-газ секторына қатысы бар құзырлы мемлекеттік органдар өкілдері кіретінін айта кеткен жөн. Олар осындай қарым-қатынас кезінде біздің ұстанымымызды айқын көріп, біздің ұсыныстарымызға қатысты мәселелерді шешуге көмектеседі. KAZENERGY қауымдастығы жер қойнауын пайдаланушылар пікірін топтастыра алатын беделді ұйым және оның пікіріне үкімет, парламент деңгейінде мән беріледі.

Ирина Кулаева, құқықтық мәселелер жөніндегі менеджер / корпоративтік хатшы, ПҚИ - Корпоративтік хатшы немен айналысады?

- «ПетроҚазақстан» компаниясының тобында корпоративтік хатшы екі қызмет атқарады - «ПетроҚазақстан Инк.» (ПҚИ) бас компаниясында корпоративтік хатшы және «ПетроҚазақстан Құмкөл Ресорсиз» АҚ корпоративтік хатшысы. ПҚИ Канадада тіркелгендіктен, ПҚИ корпоративтік хатшысының қызметі Канада заңнамасына сай реттеледі. ПҚҚР қазақстандық компания, сондықтан оның корпоративтік хатшысының қызметін ҚР заңнамасы реттейді. Теориялық тұрғыдан алғанда екі юрисдикцияда да корпоративтік хатшы қызметінің мәні бірдей, бірақ іс жүзінде компанияның көлемі, корпоративтік құрылымы, қызмет ету аясы, қалыптасқан тәжірибесіне орай айтарлықтай ерекшеленуі мүмкін.

ПҚИ корпоративтік хатшысының жауапкершілік өрісі ПҚИ мен «ПетроҚазақстан» тобына кіретін басқа да компанияларды, тіпті мұндай лауазым заң бойынша талап етілмегендіктен ресми түрде қарастырылмаған, бірақ корпоративтік құрылым күрделі болғандықтан және «ПетроҚазақстан Ойл Продактс» сияқты арнайы корпоративтік рәсімдері болғандықтан қажет ететін топтарды қамтиды. Корпоративтік хатшының негізгі міндеті - акционерлер мен директорлар кеңесі және компания басшылығы арасындағы тұрақты қарым-қатынасты реттеу, компанияны басқару органдарының компанияның ішкі құжаттары мен тиісті заңдарда қамтылған корпоративтік рәсімдер мен корпоративтік басқару ұстанымдарын сақтауын қамтамасыз ету. Бұның бәрі акционерлер құқықтары мен мүдделерін жүзеге асыруға, компания органдары қабылдаған әртүрлі құжаттар, шешімдерді дайындауға қатысуға, акционерлер мен директорлар кеңесі шешімдерінің орындалуын бақылауға арналған.

Наталья Чернова, аға заңгер, ПҚОСИ заң департаменті

- Компанияның заң қызметінің алдынан жыл сайын қанша келісімшарт өтеді?

- 2014 жылдың қаңтарынан маусымына дейін біздің департамент 2000 астам келісімшарттар мен 4600 қосымша келісімдерді қарастырды. Бірақ ескерте кетерлік жайт, бір жылда қарастырылған келісімшарттар көлемі заң департаментінің келісімшарт жұмысының ауқымын толық көрсете алмайды. Мәселе мынада, кейбір келісімшарттар, жекелеген ірі немесе күрделі және/немесе шетелдік элементтер қатысатын келісімшарттар немесе шетелдік құқық бойынша реттелетін жобалар бірнеше айдан бастап жыл бойы қарастырылып, талқылануы мүмкін, ал кейбір келісімшарттарға күн сайын, бұрын бекітілген үлгі бойынша қол қойылып отырады.

Мұрат Бектемісов, МжТ заңгерлік бөлімі, құқықтық мәселелер бойынша менеджер

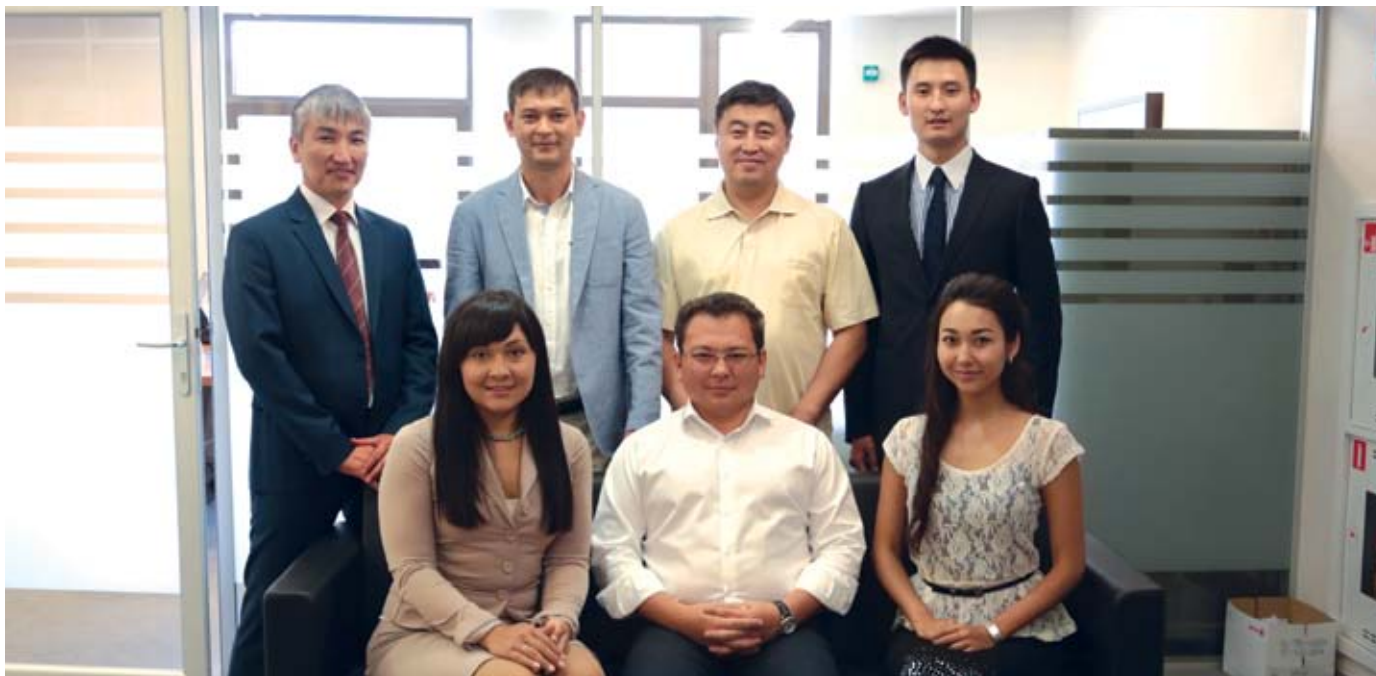
- Сіз ұстанатын ұран бар ма? Және киноны алсақ, заңгердің бейнесі өмірдегі шынайы бейнесінен қаншалықты ерекшеленеді?

- Заңгерлерде ұрандар көп: «Фемида байқамағанды Тағдыр байқайды» дегеннен бастап, «Барлығын күмәндану!» дегенге дейін. Ал киноны алатын болсақ, компанияда жұмыс істейтін заңгердің бейнесі ол жерде көп көрсетілмейді. Олардың кейіпкерлері - тергеушілер, қорғаушылар мен прокурорлар. Кез келген кино кейіпкері сияқты ондағы бейнелер не тым жағымсыз, не мінсіз тұлға. Күнделікті өмірдегі заңгердің тірлігі біркелкі әрекеттерден тұрады, ал қызықты, тартымды оқиғалар сирек кездеседі. Өмірде заңгер барынша мұқият, ыждағатты, зейінді болуға тиіс. Оның үстіне сәттілікке жетесің деп ешкім кепілдік бермейді.

Жигер Кдырбаев, құқықтық мәселелер бойынша директордың орынбасары, PetroSun

- Заңгер мамандығын қандай адами қасиеттерін жетілдіре түседі?

- Заңгер мамандығын таңдаған адам жеке басының адалдығын сақтап, әлемді барынша әділетті ете түсуге, жақсартуға ұмтылуы керек. Жалпы, адамға тән барлық жақсы қасиеттер заңгердің бойынан табылуға тиіс. Әлбетте, заңгердің бойында жауапкершілік сезімі болуы керек. Себебі, заңгердің әрекеті пайда ғана келтіріп қоймай, үлкен зиянын тигізуі де мүмкін. Сондықтан да көптеген адамдар заңгердің жұмысын хирургтың қызметімен салыстырады. Өзіңе сенген адамның сенімін ақтап, құрметтеу керектігін есте сақтауға тиіспіз.

Заң департаменті, МЖТ және PetroSun / Юридический департамент, МиТ и PetroSun / Legal Department, M&T and PetroSun

Қызылорда

Дәурен Кәдеев, заң департаментінің директоры, ПҚҚР

- Соңғы бірнеше жылдағы ПҚҚР заңгерлік қызметінің жетістіктері қандай? Бөліміңіздің құрылымы туралы да айтып берсеңіз.

- ПҚҚР заң департаментінде 3 бөлім бар: құқықтық қолдау көрсету бөлімі, келісімшарт бөлімі және құжаттама мен есеп беру сәйкестігін бақылау бөлімі. Құқықтық қолдау көрсету бөлімі барлық деңгейдегі мемлекеттік органдарда, әртүрлі құқық қорғау құрылымдары мен барлық сатыдағы соттарда, іздену-шағымдану әрекетінде компанияның құқы мен мүддесін қорғайды. Келісімшарттар бөлімі сатып алу жұмысы мен қызмет көрсету, келісімшарттарды құру, контрагенттермен келісу және оларды кейін САП-қа енгізу сияқты ұйымдастыру жұмыстарымен айналысады. Құжаттама мен есеп беру сәйкестігін бақылау бөлімі жұмыстың орындалуы мен қызмет көрсету бойынша бекітілген келісімшарттар жөніндегі дерекқорды жүргізу, оларды талдау, есеп беруге дайындық жүргізу және оны орындау үшін жауапты.

Соңғы жылдардағы негізгі жетістік ретінде ПҚҚР заң департаменті өкілдерінің жер қойнауын пайдалануға қатысты бірнеше келісімшарттарға қол қою үдерісіне құқықтық сүйемелдеу көрсетудің табысты өткенін айтуға болады, бұл ҚР мұнай және газ министрлігіне тікелей келіссөздер жүргізуге ұсыныс берген кезеңнен бастап, келісімшарт жобасын дайындап, орталық атқару органдарында сарапшылардың қажетті қорытындысын алып, келісімшартқа қол қойғанға дейін қатысты. Істелген жұмыс нәтижесінде компания Шығыс Құмкөл, Солтүстік Нұралы, Оңтүстік-Батыс Қарабұлақ, Солтүстік-Батыс Қызылқия («Көлжан» ЖШС) кен орындарында көмірсутекті шикізатты өндіру құқына ие болды. Аталған келісімшарттарға сәтті қол қою заң департаменті ғана емес, өзіне қатысты қомақты жұмыс атқарған компанияның барлық бөлімшелерінің еңбегі. Келісімшартқа қол қою үшін жобалық құжаттарды дайындау үдерісіне қатысқандардың бәріне, әсіресе геологтар мен кен орнын дайындау департаментінің өкілдерін, қаржыгерлер мен тағы да көптеген мамандарға алғыс айтқым келеді.

Айтуға тұрарлық елеулі жетістік ретінде соңғы бірнеше жылдар бойы жүргізілген кеден органдарының компанияны тексерудегі нәтижесімен таласып, кеден төлемдерін қайта есептеп шықтық. Заң департаменті жүргізген жұмыстың арқасында кедендік төлемдерді есептеу туралы хабарламаны тоқтатып ғана қоймай, кеден органдары өндірісінің тәжірибесінде қалыптасқан компанияға жер қойнауын пайдалану үшін бұрында әкелінетін тауар бойынша баж салығын есептеуден бас тартуға қол жеткіздік.

Ең басты жетістік ретінде заң департаментінің ішінде қайта құру жұмыстары жүргізіліп, пікірлестер тобы құрылды, олар компания жұмысына құқықтық сүйемелдеу көрсетуді көздейтін міндеттерін тиімді шешуге ұмтылады.

- Өндіру бөлімшесіндегі заңгердің жұмысына тән ерекшеліктер бар ма?

- Бақылау және қадағалау органдарының қызметінде жазалау бағыты басым түсетінін есепке алсақ, компанияда қабылданған кез келген маңызды шешімді заң департаменті қарастырып, заң нормаларына сәйкестігін тексереді. ПҚҚР сияқты аймақтағы аса ірі жер қойнауын пайдаланушы компанияда заңгердің жұмысына компания басшылығы қабылдаған шешімдерді құқықтық қамтамасыз ету тұрғысынан үлкен жауапкершілік жүктеледі. Заңгер компанияның заң нормаларына сай әрекет етуі мен шешім қабылдауына жауапты және компанияның экономикалық мүддесін сақтауға міндетті болғандықтан, тепе-теңдікті сақтауға тиіс. Заңның әртүрлі саласын терең меңгеруден бөлек (жер қойнауын пайдалану, қоршаған ортаны қорғау, салықтар, еңбек қарым-қатынасы, өндірістік қауіпсіздік пен тағы да басқалары) заңгер оларды тәжірибе жүзінде қолдана білуге тиіс, ол айтарлықтай ауыр міндет. Заңгердің жұмысы аса қиын және нақты бір мақсатқа жету үшін жоғары зияткерлік қабілет пен өз көзқарасын қорғай білу қасиеті керек, оған қоса өте сауатты, сыпайы әрі басқалармен тіл табыса білетін жан болуға тиіс. Күнделікті жұмыста заңгер сот алдында, мемлекеттік органдар мен басқа да ұйымдарда компанияның мүддесін қорғайтындықтан, ол компанияның бетке ұстар тұлғасы саналады, оған қарап алғашқы пікір қалыптасады.

- Сіздердің ұжымдарыңызды не біріктіріп отыр? Сіздің ойыңызша, департаментіңізде қандай уәждеме барынша тиімді?

- Уәждеменің ең бір өзекті әдісі, менің ойымша, қызметкерлердің үнемі білімін жетілдіруге деген ұмтылысын қанағаттандыру үшін оқу семинарлары мен әртүрлі тақырыптағы заң форумдарына жіберіп тұру керек. Қазіргі таңда бұл заңды қолдануға қатысты құқық өкілдерімен пікір алмасу және әртүрлі мәселелерді талдауға арналған тамаша алаң.

Тағы бір түрткі болатын себеп - заңгердің мансап жолында өсу мүмкіндігі, заңгер көмекшісі қызметінен компанияның заң департаменті директорына дейін жоғарылауы. Көптеген жас, өзіне сенімді заңгерлер үшін осы себеп шешуші рөл атқарады, кейде тіпті ол жалақы көлемі мәселесінен де кем түспейді.

Мен қызметкердің жекелеген қасиеті есепке алынбаса ешбір материалдық марапаттау жүйесі жеміс бермейді, адамдардың ынтасын оятпайды, оларға түрткі бола алмайды деген уәжді ұстанамын. Кез келген марапатты компанияға шынайы қамқорлық жасағаны үшін беру керек, қызметкерлер де солай қабылдауға тиіс. Менің пікірімше, қызметкерге шынайы қамқорлық таныту үшін оның белгілі бір жетістігін ескеріп ғана қоймай, оны сыйақымен, жұмысының маңызды екенін сездірумен, атқаратын міндетін түрлендіру, жұмыстың соңғы нәтижемен байланысты болуы, автономдығы мен жетекшіден жауап болуы арқылы ынталандырып отыру керек.

- Тәжірибеңізде күлкі тудыратын оқиғалар болды ма?

- Көп жағдайда қызметкерлер заң тыйым салған мәселені заңдастыру үшін заңгердің келісімі жеткілікті деп ойлайды.

Бақытжан Жұмағалиұлы, ПҚҚР, құқықтық қолдау көрсету бөлімінің басшысы

- Заңдағы қандай соңғы өзгерістер компания жұмысына өз ықпалын тигізді?

- Жер қойнауын пайдалануға қатысты қазіргі қазақстандық заң салыстырмалы түрде жас, ол ҚР тәуелсіз мемлекет болғаннан бері қолданылып келеді. Бұл қызмет көрсету саласындағы байланыстарды жер қойнауын пайдалану туралы заң ғана емес, басқа да құқық салалары реттеп отырады. Мемлекетте жер қойнауын пайдаланушылардың құқы мен заңдық мүддесін тікелей немесе жанамалай қамтитын құқық актілерінің тұтас жүйесі бар. Жыл сайын оларға өзгерістер мен толықтырулар енгізіледі, кейде ол компанияның жұмысына айтарлықтай әсер етеді. Компаниядағы заң департаментінің тағы бір міндеті - компания мүддесін сақтау үшін заңда болған өзгерістерді жылдам байқап отыру. Өкінішке қарай мойындауға тура келерлік жайт: жер қойнауын пайдалану саласындағы заңды қолдану тәжірибесі әркез міндетке сай орындала бермейді, ол шаруашылық жүргізуші субъект, соның ішінде ПҚҚР-дің де жұмысына теріс ықпал етеді. Заңдар мен басқа да құқық актілерін кейде мемлекеттік шенеуніктер мемлекеттік бақылаушы органдардың үстемдігін бекіту үшін қолданады. Дегенмен де, жер қойнауын пайдалануға қатысты заң талаптары мен келісімшарт қағидаларын ескере отырып, компания өз қызметін жүзеге асыру үшін заң шығарушы бекіткен ережелерді орындауға тиіс. «Dura Lex, Sed Lex» («Заң қатал болса ғана заң») деген қағида бар.

Күләш Алушаева, құжаттама мен есеп беру сәйкестігін бақылау бөлімінің бастығы,

- Өз жұмысыңызға қатысты заңнаманың қай тұсын өзгертер едіңіз?

- Компания қызметінде тауарларды алу, жұмыс пен қызметті пайдалану тәртібі көбірек алаңдатады. Менің ойымша, жер қойнауын пайдаланушылар басқа да шаруашылық жүргізуші субъектілер тәрізді қазақстандық тауарлар мен қызметтерді, олар сапалы, бәсекеге қабілетті, қауіпсіз және басқа да экономика талаптарына сай болғанда ғана пайдаланады. Қазақстан экономикасы үшін маңызды осы бір мәселені заң арқылы шешу қазақстандық тауарлар, жұмыс пен қызметтердің сапасын жақсартуға ықпал ете алмайды. Заң бойынша бәрін тұтынушының мойнына арта салуға жағдай жасалса, қазақстандық тауар өндіруші, қызмет көрсетуші өнімінің сапасын жақсартуға күш салмайды. Тіпті тауар сатып алу, қызмет көрсетуде заңмен бекітілген ережені 100 пайыз сақтаған күннің өзінде компания жер қойнауын пайдалану туралы келісімшартта көрсетілген қазақстандық мазмұнға сай ең төменгі талаптарды орындайды деп кепілдік бере алмаймыз.

Бауыржан Әбдуманов, келісімшарттар бөлімінің басшысы, ПҚҚР

- Орта есеппен жыл сайын қанша келісімшарт компанияның заң қызметінен өтеді?

- Бір жылда біздің заң департаменті 500 байқау өткізіп, 1000 әртүрлі келісімшарттар мен оған қатысты қосымша келісімдерді бекітеді. Бұрын келісімшартты бекіту мерзімі кем дегенде бір аптаға созылса, электронды құжат айналымы жүйесін енгізгеннен бері келісімшарттарды бекіту мерзімі айтарлықтай азайды.

Ерлан Әбужанов, аға заңгер, ПҚҚР

- Сіздің ойыңызша, қоғамда қалыптасқан заңгер бейнесі қандай?

- Басқалар заңгерді ең озық жобаларды тамырымен оратын адам деп санайды. Сіздің ойыңызша жоба неғұрлым үлкен және табысты болса, заңгер соғұрлым үлкен тәуекелдерді айта түседі.

Анатолий Москвин, корпоративтік хатшы, ПҚҚР

- «ПҚҚР» АҚ корпоративтік хатшысы немен айналысады?

- Акционерлік қоғам (АҚ) акцияларын алып, оған капитал салу арқылы акционерлер АҚ-ға өз қаржыларын акция салуға қатысты АҚ белгілеген мақсатқа сай жұмсайтынына сенім білдіреді. Бұл кезде акционерлер АҚ лауазымды тұлғалары акционерлер мүддесіне сай қызмет етеді, нәтижесінде акциямыздан пайда табамыз деп үміттенеді. Акционерлердің құқы мен мүддесін қамтамасыз ету шарты деп қоғамдағы органдар мен лауазымды тұлғалардың сәйкес рәсімдердің орындалуын қатаң бақылауын айтамыз, оған акционерлердің жалпы жиналысы, дайындалу тәртібі мен оны өткізу, директорлар кеңесі, ақпаратты сақтау мен жариялау тәртіптері жатады. Аталған рәсімдердің сақталуын қамтамасыз ету қоғамда тұрақты қызмет ететін, қажетті біліктілігі бар және бұл қызметті қоғамдағы басқа қызметті орындаумен қатар алып жүрмейтін тұлғаның ғана қолынан келеді. Корпоративтік хатшы деп соны айтамыз. «ПҚҚР» АҚ ішіндегі корпоративтік хатшы аппаратының қызметін атқаратын бөлім 1996 жылдан бері жұмыс істеп келеді, бірақ ресми түрле корпоративтік хатшы бөлімі деген атауды 2007 жылдан бері алды. Қазіргі кезде біздің бөлімде 3 адам бар: корпоративтік хатшы Анатолий Москвин, оның орынбасары Ирина Распопина және маман Шолпан Айтжанова.

Біздің міндетіміздің бірі - Директорлар кеңесі мен акционерлердің жалпы жиналысын өткізуге дайындау және оны өткізу. Статистикадан мысал келтірейін. «ПҚҚР» АҚ құрылғаннан бері біздің бөлім акционерлердің 26 жалпы жиналысын өткізді. 1995-2014 жылдар аралығында «ПҚҚР» АҚ директорлар кеңесінің 292 отырысы өтті, онда корпоративтік хатшы отырыс хатшысының міндетін атқарды.

Соңғы жылдары акционерлердің белсенділігі артқаны байқалады, оның бәрі акционерлер мен қоғам арасындағы қарым-қатынастың артуына әкеледі, корпоративтік хатшы бұл үдеріске тікелей атсалысады. Тіркеуге қатысты барлық рәсімдерді жүзеге асыру үшін корпоративтік хатшы қоғамды тіркеуші - «Құнды қағаздарды бірыңғай тіркеуші» АҚ бірге әрекет етеді және қоғамның атаулы құнды қағаздарының қожайындарын тізілімге дұрыс енгізуді бақылайды. Корпоративтік хатшы «ПҚҚР» дивиденттік саясатының орындалуын да бақылайды, қоғам бухгалтериясына тіркеуші дайындаған, дивиденд алуға құқы бар акционерлер тізімін уақытында ұсынады.

Қоғамның корпоративтік хатшысы жарғылық капитал мөлшерін, акциялар қозғалысын, қоғам акциясының шығу бағдары туралы деректер сәйкестігі мен қоғамның құнды қағазын ұстаушының тізілімін бақылайды. Ол қоғам акциясын шығару бағдарына уақтылы өзгеріс енгізуді және оның уәкілетті органда тіркелуін қамтамасыз етеді. Осылайша, 2004 жылдың қыркүйек айында бөлім «ПҚҚР» АҚ жаңадан шығарған акцияларды орналастыру жұмыстарын басқарды, 2-ші эмиссия нәтижесінде қосымша 95 миллионнан астам акция орналастырылды.

Шымкент

Гүлназ Әшірбаева, заң қызметінің директоры, ПҚОП

- Соңғы бірнеше жылдағы заң қызметіндегі жетістіктеріңіз қандай?

- Соңғы бірнеше жылда «ПҚОП» ЖШС заң департаменті (тұтас компания да) компания мүддесін құқықтық қорғау саласында айтарлықтай табысқа жетті. Соңғы үш жылда «ПҚОП» ЖШС пайдасы үшін шешілген сот ісі орта есеппен 80 пайызды құрады.

Ең бір маңызды сот процесі деп ОҚО салық департаментімен акцизделетін тауарларға ҚҚС төлеуге қатысты жағдайды айтуға болады, ол 2010 жылдан бері жалғасып келеді. ҚР премьер-министрі С.Н. Ахметовтың төрағалығымен 2013 жылдың 31 қаңтарында салық салу мәселесі бойынша өткен Конституциялық кеңестің септігінің арқасында, «Самұрық-Қазына» (ПҚОП өтініші бойынша) ұлттық қоры мәселені қарай келе, ҚҚС төлеуге қатысты нақты заң бойынша реттеу жоқ екенін, норманың әртүрлі оқылып келгенін растады. Салық туралы заңға өзгеріс енгізу туралы бастамалық заң жобасы мемлекеттік уәкілетті органдармен келісілген соң 2013 жылдың 4 желтоқсанында ел басшысы қол қойды. Салық заңына енгізілген өзгерістердің кері күші бар, тауар өндіруші үшін салық салынатын айналым мөлшеріне өңделме шикізаттан өндірілген акцизделетін тауар бойынша акциздік сома мөлшері қамтылмайды. ПҚОП-тан зауыттың меншігі болып табылмайтын акцизделетін тауар бойынша салық төлеуді талап еткен еді. Солайша, ПҚОП-қа жүктелген заң бұзушылықтар заңға сай түсініктеме тапты.

- Аталған дау әлі де шешімін таппағанымен, біздің қаржыгерлер мен заңгерлердің ұстанымы мен қорғаныс тәсілі басқа да мұнай өңдеу зауыттарының жұмысына пайдасын тигізеді.

- Аймақтық экология департаментінің «ПҚОП» ЖШС атмосфераны ластауға қатысты ШРШ нормативтері жобасына мемлекеттік экологиялық сараптама жасау Қорытындысын қайтару бойынша заңға қайшы әрекеттеріне шағыну туралы сот ісі де өте маңызды. Бұл сот ісі бір жылдан астам уақытқа созылды, үш сот сатысынан өтіп, сәтті жеңіске жетті. Бұл жеңістің ПҚОП үшін маңызы зор, басқаша шешілгенде компания қосымша қаржылық шығынға батар еді.

Соған қоса заң департаменті зауытты жаңғырту жобасына құқықтық сүйемелдеу жұмыстарын жүргізеді.

- Қайта өңдеу бөлімшесіндегі заңгер жұмысының қандай да бір ерекшелігі бар ма?

- Иә, біздің бөлімшесіндегі заң департаменті жұмысының өзіндік ерекшелігі бар. Шикі мұнайды қайта өңдеу басым қызметтердің біріне жататындықтан, біздің басты міндетіміздің бірі - монополияға қарсы заңның бұзылуына жол бермеуді қадағалау. Оған қоса - контрагенттермен келісімшартқа отырғанда тең шарт жасауға тырысамыз. МӨЗ қалыпты жұмыс істеуі үшін уәкілетті органдардан рұқсат құжаттарын алу керек, ол үшін біз компанияның барлық мүдделі қызметтеріне құқықтық көмек көрсетеміз.

- Сіздің ұжымды не біріктіреді? Өз ойыңызша, департаментте қандай уәждеме жақсы нәтиже береді?

- Уәждemesi күшті қызметкер - кез келген компанияны табысқа бастайтын тұлға. Ең басты түрткі деп Қазақстанның ең үлкен кәсіпорындарының бірінде қызмет студі санаймын, әрине, материалдық жағы мен корпоративтік рух та аз рөл атқармайды. Біздің департамент - тәжірибелі, компанияда көп жыл жұмыс істеген еңбек өтілі бар заңгерлер мен жас, бірақ болашағына сенімді, үміт күттіретін мамандардан құралған. Айтпақшы, біздің департамент тобы 2013 жылы Президенттік Күміс жүлдені алды.

Гүлнара Пірімқұлова, бас юрисконсульт, ПҚОП

- Жыл сайын компанияның заң қызметінен орта есеппен қанша келісімшарт өтеді? Стандартты келісімшартты қарастыру иерархиясы қандай?

- ПҚОП заң департаменті арқылы жыл сайын 800 келісімшарт өтеді, бұл бекітілген қосымша келісімдерді есепке алмағандағы сан. Электронды құжат айналымының жаңа жүйесі келісімшарт жобасын дайындауға сұраным алу сәтінен бастап оған қол қойылғанға дейінгі тұтас үдерісті қамтиды. Жалпы алғанда үдеріс төрт кезеңнен тұрады: келісімшарт жобасын дайындау, келісімшарт жобасына келісу, келісімшартты бекіту, қол қою. Ең соңында қол қойылған келісімшартты сканерлеп жүйеге енгізіп, мұрағаттауға жібереміз.

- Сіздің жұмысыңызға қатысты заңнаманың қай тұсын өзгертер едіңіз?

- Заңның еш жерін өзгерткім келмейді, бірақ қабылданған заңдарда екішты баптар мен тармақтар болмаса деген тілегім бар. Соның кесірінен мемлекеттік органдармен келіспей қалатын сәттер болады.

Ренат Ақбердиев, юрисконсульт, ПҚОП

- Заңгер мамандығын қандай адами қасиеттер ұштай түседі?

- Ең алдымен - шыдамдылық, ыждағаттылық керек, бұл заңгердің басты қасиеті. Юриспруденцияда әртүрлі құжаттарды қарастырып, саралауға көп уақыт кетеді, ұсақ-түйекті жіберіп алмау керек. Кейбіреулер бұндай ыждағаттылықты беймазальқпен шатастырады, бірақ ондай адамдар бізге жақсылық ойламайды. Оған қоса сараптама жасау қасиеті керек, қажетті құқық нормаларын салыстырып, дұрыс қорытынды жасай білу маңызды. Сот ісін жүргізетін заңгерге қисын қажет. Оған қоса заңдарды жаттау арқылы университетте қалыптасатын тамаша жады өмір бойы серік болсын, тіпті баптардың нөміріне дейін есте сақтай білген дұрыс. Бұл тізімді күйзеліске төтеп беру деген қасиетпен тұжырымдайық, себебі біздің жұмыста қақтығыстар мен жанжалдар күнделікті кездеседі.

Қыдырбек Маханбетов, бас юрисконсульт, ПҚОП

- Заңдағы қандай соңғы өзгеріс компанияның жұмысына әсер етті және қалай әсер етті?

- Салық органдарымен келіспей, ұзақ уақыт ісіміз сотта қарастырылды, нәтижесінде ҚР үкіметі өңделме шикізатты қайта өңдеуге салық салуға өзгеріс енгізді. 2013 жылы салық кодексіне енгізілген бұл өзгеріс біздің компания ғана емес, ҚР басқа да мұнай өңдеу зауыттарына айтарлықтай ықпал етті.

Сондай-ақ құжаттар пакетін жіберу тәртібін жеңілдетіп, рұқсат құжаттарын алуды электронды түрге көшіруге қатысты заңға өзгеріс енгізуді мысалға келтіруге болады, солайша мемлекеттік органдар тарапынан болатын әкімшілік кедергілерді шектеуге мүмкіндік туды.

Редакция заң департаменттерінің қызметкерлерін мақалаға ат салысқандары үшін алғысын білдіреді!

Заң департаменті, ПҚОП / Юридический департамент, ПҚОП / Legal Department, PKOP

НАШИ ЮРИСТЫ

«ПетроКазахстан» является вертикально-интегрированной компанией, работающей в важнейших для экономики отраслях - нефтедобыче и нефтепереработке, деятельность в которых ввиду их значимости и повышенных рисков подвержена особому законодательному регулированию. Сильная юридическая служба, способная обеспечить эффективное функционирование компании, очень важна. В честь профессионального праздника юристов - Дня работников органов юстиции РК, который отмечается 30 сентября, предлагаем вашему вниманию статью о нашей юридической службе, эффективно стоящей на страже интересов «ПетроКазахстан».

Алматы

Ли Синьуй, корпоративный юрисконсульт, ПКИ

- Каждое из бизнес-подразделений компании имеет юридическую службу. Как в целом работает юридическая служба в «ПетроКазахстан»?

- Как правильно отмечено, компания «ПетроКазахстан» является вертикально-интегрированной компанией и представлена в виде нескольких взаимосвязанных между собой аффилированных компаний, поэтому юридический блок представлен даже не одним, а несколькими правовыми департаментами и отделами в соответствующих бизнес-единицах (по добыче нефти, переработке нефти, маркетингу и транспортировке, совместным предприятиям, корпоративным услугам). Они необходимы для решения ежедневных текущих вопросов деятельности каждого подразделения, разрешения договорных, налоговых, трудовых, претензионных и иных вопросов юридического характера. Юридическая служба подразделения корпоративных услуг обеспечивает правовое сопровождение не только головного офиса, но и оказывает содействие в решении правовых вопросов по компании в целом, а также некоторых вопросов региональных подразделений, и, определенно, при этом все подразделения тесно взаимодействуют друг с другом.

Главной задачей юридического департамента является сопровождение всех бизнес-процессов для обеспечения соблюдения законодательства всеми подразделениями компании и их работниками в операционной деятельности, построение схем защиты активов, минимизации юридических рисков для проектов и самих компаний, юридическое сопровождение новых проектов и повышение квалификации персонала. Юридический департамент всегда выступает опорой компании, гарантируя правовую поддержку во всех её начинаниях, и поэтому важно, чтобы он умел предвидеть последствия всех принимаемых в компании решений. И нам мой взгляд, работа юристов прежде всего должна быть профилактической, с тем, чтобы ситуация, когда юристы будут заниматься претензионной и судебной работой, просто не произошла.

- По каким вопросам чаще всего вы взаимодействуете с внешними консультантами?

- Относительно сотрудничества с внешними консультантами можно сказать, что оно ведется, как правило, по достаточно узким, специфичным вопросам. В качестве примера - в настоящее время на ПКОП реализуется проект по модернизации НПЗ, в рамках которого заключается большой ЕРС контракт по строительству новой установки (так называемый контракт «под ключ»). В его рамках генеральным подрядчиком по проекту ведутся все работы, начиная с момента проектирования, закупки оборудования и технологий, получения лицензии, заканчивая строительными и надзорными работами, контролем над работой субподрядчиков и других задействованных в проекте лиц. Проект модернизации ШНПЗ - весьма дорогостоящий и долгосрочный проект. Соответственно, тут компания, в целях дополнительного учета рисков, привлечения опыта лиц, которые уже участвовали в таких больших проектах, должна и привлекает внешних консультантов, имеющих международный опыт работы с подобными контрактами. Им уже знакомы все детальные процедуры, возможные проблемы и риски, которые могут возникнуть в ходе реализации такого, как у нас, проекта. Соответственно, консультанты все это способны предусмотреть на стадии заключения контракта, четко прописав все процедуры действий в конфликтных ситуациях, обезопасив нашу компанию от возможных последствий и рисков - как, например, разрешение ситуации в случае задержки подготовки проектов, завершения строительных работ, поставки оборудования и т.п. Срывы сроков по столь глобальным проектам могут стоить миллионы и даже десятки миллионов долларов, и все подобные риски должны быть минимизированы и максимально застрахованы. По проекту модернизации у нас есть несколько консультантов, в том числе и со стороны акционеров, включая также технических и финансовых консультантов. Это все показывает важность самого проекта и того значения, которое ему придают акционеры и менеджмент компании.

Абай Алимов, начальник корпоративного юридического отдела, ПКОСИ

- Как в целом должны работать юридические службы компании?

- Прежде всего, все юристы, как и остальные сотрудники «ПетроКазахстан», должны правильно понимать стратегию компании и быть готовыми к реализации поставленных задач, которые относятся непосредственно к компетенции соответствующих юридических подразделений и конкретных юристов. Все понимают, что каждое подразделение создано для обеспечения конкретных задач, и юристы должны удовлетворять потребности в правовом сопровождении каждого аффилированного бизнеса компании.

- Для юриста важно держать руку на пульсе изменений в законодательстве, и в «ПетроКазахстан» в этом им помогает, в том числе, «Юридический вестник». Расскажите о нем подробнее.

- «Юридический вестник» выпускается нами на регулярной основе на протяжении нескольких лет. Он курируется юридической службой корпоративных услуг ПКОСИ, сотрудники которой занимаются его подготовкой, на еженедельной основе направляя

вестник руководству подразделений компании и всем заинтересованным сотрудникам. Тем, кто желает его получить, достаточно обратиться в наш департамент. В «Юридическом вестнике» дается краткий обзор по изменениям в законодательстве, особенно по тем, которые могут сыграть какую-то роль в деятельности нашей компании или в нефтедобывающем и нефтеперерабатывающем секторах в целом. Помимо вестника на ежедневной основе путем направления по корпоративным электронным адресам мы предоставляем информацию об ежедневных изменениях в законодательстве, имеющих отношение к деятельности «ПетроКазахстан», делаем сводку данных, опубликованных в официальных СМИ.

- Как вы взаимодействуете с ассоциациями, в частности, с KAZENERGY?

- Мы тесно взаимодействуем со многими общественными объединениями и ассоциациями, особенно в последнее время с KAZENERGY. Так, например, некоторые юристы нашей компании являются членами Экспертного совета по вопросам законодательства и активно принимают участие в заседаниях по многим вопросам, представляющим значительный интерес для нефтяной и сопутствующих отраслей. Ежедневно получаем от Ассоциации письма с просьбой рассмотреть те или иные инициативы, проекты законов и постановлений правительства и других органов, и предоставляем наши комментарии и предложения. На мой взгляд, это хорошая возможность для всех компаний, входящих в данный Экспертный совет, когда все стороны еще на стадии создания законопроекта могут оказать на него влияние, высказав общую коллективную позицию. В настоящий момент мы принимаем активное участие в подготовке Горного кодекса, который заменит собой основной закон «О недрах и недропользовании», а также многочисленный блок нижестоящих нормативно-правовых актов, регулирующих производственные вопросы в нефтегазовой сфере. Учитывая наш опыт работы, мы даем предложения по улучшению позиций в будущем Горном кодексе, с тем, чтобы недропользователи могли избежать связанных с ними проблем в будущем. Например, это касается, в том числе и уменьшения сроков получения утверждения проектных документов, экологических заключений, когда компания теряет на подготовку согласования и утверждения проектов как минимум от полугода. Мы высказываем предложения, прописывая процедуры, которые позволят сократить данный процесс до 2-3-х месяцев.

Надо сказать, что членами данного совета также являются представители компетентных государственных органов, имеющих отношение к нефтегазовому сектору, которые в процессе такого взаимодействия напрямую видят нашу позицию и помогают в разрешении вопросов по нашим запросам. Ассоциация KAZENERGY является авторитетной площадкой, способной консолидировать мнение недропользователей, и к ее мнению прислушиваются на уровне Правительства, Парламента.

Ирина Кулаева, менеджер по правовым вопросам / корпоративный секретарь, ПКИ

- Чем занимается корпоративный секретарь?

- В группе компаний «ПетроКазахстан» есть две функции корпоративного секретаря - корпоративный секретарь в головной компании «ПетроКазахстан Инк» (ПКИ) и корпоративный секретарь в АО «ПетроКазахстан Кумколь Ресорсиз». Поскольку ПКИ зарегистрирована в Канаде, функция корпоративного секретаря ПКИ регулируется законодательством Канады. ПККР является казахстанской компанией, и, соответственно, функция его корпоративного секретаря регулируется законодательством РК. Теоретически суть функции корпоративного секретаря в обеих юрисдикциях во многом схожа, но на практике может существенно отличаться в зависимости от специфики компании - ее величины, корпоративной структуры, сферы деятельности, сложившейся практики.

В сферу ответственности корпоративного секретаря ПКИ входит как ПКИ, так и все компании, входящие в группу «ПетроКазахстан», даже те, в которых такая должность формально не предусмотрена, поскольку не требуется законодательством, но необходимость такой функции обусловлена наличием сложной корпоративной структуры и особых корпоративных процедур, например, ТОО «ПетроКазахстан Ойл Продактс». Основная задача корпоративного секретаря - это поддержание регулярного общения между акционерами, советом директоров и руководством компании, обеспечение соблюдения органами управления компании принципов корпоративного управления, корпоративных процедур, предусмотренных применимым законодательством и внутренними документами компании, которые обеспечивают реализацию прав и интересов акционеров, участие в разработке различных документов, решений, принимаемых органами компании, контроль исполнения решений акционеров и совета директоров.

Наталья Чернова, старший юрист, юридический департамент, ПКОСИ

- Какое количество договоров ежегодно проходит через юридическую службу компании?

- За период с января по июнь 2014 года нашим департаментом было рассмотрено свыше 2000 договоров и 4600 дополнительных соглашений. Но должна отметить, что количество рассмотренных за год договоров не может в полной мере отразить объем договорной работы юридического департамента. Дело в том, что некоторые договоры, включая договоры по отдельным крупным или сложным проектам и/или с участием иностранного элемента, либо регулируемого иностранным правом, могут рассматриваться и обсуждаться от нескольких месяцев до года, а некоторые договоры могут подписываться на ежедневной основе по утвержденному ранее шаблону договора.

Жигер Кдырбаев, заместитель директора по правовым вопросам, PetroSun

- Какие человеческие качества оттачивает профессия юриста?

- Выбирая профессию юриста, человек должен оставаться честным перед самим собой и стремиться изменить мир к лучшему, сделав его справедливее. Вообще, положительные человеческие качества совпадают с профессиональными качествами, которыми должен обладать юрист. Безусловно, юрист должен обладать чувством ответственности. Ведь действия юриста могут принести как пользу, так и нанести колоссальный вред. Не зря многие сравнивают деятельность юриста с работой хирурга. Нужно понимать, что если человек тебе доверился, надо оправдывать это доверие и ценить.

Мурат Бектемисов, менеджер по правовым вопросам, юридический отдел, МиТ

- Есть ли девиз, которому Вы следуете? И как образ юриста в кино отличается от реальности?

- Девизов юристов много: от «Фортуна любит того, кого не замечает Фемида» до «Во всем сомневайся!». Что касается кино, то образ юриста, работающего в компании, не часто там появляется. Их герои в основном - следователи, адвокаты и прокуроры. Как и любой кинообраз, юрист в кино либо крайне негативен, либо идеализирован. В жизни же работа юриста более рутинна, и увлекательные и захватывающие дела - нечастое явление. От юриста в жизни требуется больше сосредоточенности, внимательности и усердия. При этом успех никогда не гарантирован.

Кызылорда

Даурен Кадеев, директор юридического департамента, ПККР

- Каковы достижения юридической службы ПККР за последние несколько лет? Какова структура вашего департамента?

- Юридический департамент ПККР представлен 3 отделами: отделом правовой поддержки, отделом договоров и отделом контроля соответствия документации и отчетности. На отдел правовой поддержки возложены обязанности представления интересов и защиты прав компании в государственных органах всех уровней, различных правоохранительных структурах и в судах всех инстанций, исково-претензионная деятельность. Отдел договоров занимается организационной работой по проведению закупок работ и услуг, составлению и согласованию договоров с контрагентами с последующим занесением данных в САП. Отдел контроля соответствия документации и отчетности несет ответственность за ведение базы данных по заключенным договорам на выполнение работ и услуг, проведение их анализа, а также подготовку и предоставление отчетов.

В числе основных достижений за последние несколько лет хочется отметить успешное участие представителей юридического департамента ПККР в правовом сопровождении процесса подписания нескольких контрактов на недропользование, начиная с этапа подачи заявки на проведение прямых переговоров в Министерство нефти и газа РК, составления проекта контракта, получения необходимых экспертных заключений в центральных исполнительных органах и до подписания контрактов. Вследствие проделанной работы компанией получено право проведения добычи углеводородного сырья на месторождениях Восточный Кумколь, Северный Нуралы, Юго-Западный Карабулак, Северо-Западный Кызылкия (ТОО «Кольжан»). Стоит особо отметить, что успешное подписание указанных контрактов явилось следствием работы не только юридического департамента, но и всех подразделений компании, выполнивших колоссальный объем работы в своей части. Хочется поблагодарить всех, кто принимает участие в процессе подготовки проектных документов для подписания контракта, в особенности наших геологов, представителей департамента разработки месторождений, финансистов и многих других.

В качестве существенного достижения, заслуживающего упоминания, следует отметить проделанную в течение последних нескольких лет работу по оспариванию результатов результатов компаний таможенными органами, по результатам которых производились доначисления таможенных платежей. Благодаря проведенной юридическим департаментом работе удалось добиться отмены не только уведомлений о доначислении таможенных платежей, но и сложившейся практики производства таможенным органом доначислений пошлин по товарам, ранее ввезенным компанией в целях осуществления деятельности по недропользованию.

Ну и, безусловно, самым главным достижением я считаю то, что в результате проведенной реорганизации внутри юридического департамента создана команда единомышленников, ориентированных на эффективное решение поставленных перед ними задач по правовому сопровождению деятельности компании.

- Есть ли какие-то особенности работы юриста в добывающем подразделении?

- Учитывая превалирование карающей направленности в деятельности контролирующих и надзирающих органов, любое существенное решение, принимаемое в компании, требует согласования юридического департамента на предмет его соответствия нормам законодательства. Работа юриста в такой компании как ПККР, являющейся крупнейшим недропользователем в регионе, предполагает большую ответственность за правовое обеспечение принимаемых руководством решений. При этом на юриста возлагается обязанность сохранения баланса между соответствием решений и действий компании нормам законодательства и, в то же время, обеспечения соблюдения экономических интересов компании. Кроме отличных знаний различных сфер законодательства (включая недропользование, охрану окружающей среды, налоги, трудовые отношения, производственную безопасность и многие другие), юрист должен уметь применить их на практике, что является достаточно сложной задачей. Работа юриста достаточно трудна и требует, кроме высоких интеллектуальных способностей, умения добиваться конкретной цели, защищать свою точку зрения и при этом быть очень гибким, корректным и вежливым. Поскольку в повседневной работе

юрист представляет интересы компании в судах, в государственных органах, других организациях, то, по сути, он является лицом компании, по которому о ней складывается первое мнение.

- Что сплочивает ваш коллектив? На Ваш взгляд, какая мотивация наиболее эффективна в вашем департаменте?

- Одним из существенных способов мотивации, по моему мнению, является возможность удовлетворить стремление своих сотрудников постоянно совершенствовать свои знания путем их направления на обучающие семинары и различные тематические юридические форумы. В современных условиях это отличная площадка для обмена мнениями и обсуждения с представителями юридического сообщества вопросов применения права.

Также немаловажный мотивационный фактор - это перспектива карьерного роста юриста, его динамичное движение по вертикали от помощника юриста до директора юридического департамента компании. Для многих молодых амбициозных юристов именно этот фактор является решающим и порой даже не менее существенным, нежели размер заработной платы.

Я, пожалуй, являюсь сторонником того, что никакая система материальных вознаграждений, не учитывающая индивидуальные способности сотрудника, никогда не заменит умение мотивировать, то есть вдохновлять и пробуждать энтузиазм у людей. Очень важно, чтобы любая награда была проявлением искренней заботы компании и воспринималась сотрудником так же. На мой взгляд, проявлять свою истинную заботу о сотруднике искренне или отмечать определенные достижения сотрудников не только можно, но и полезно также с помощью премий, осознания значимости его работы, разнообразия выполняемой работы, наличия связи работы с конечным результатом, автономности и обратной связи от руководителя.

- Были ли в Вашей практике какие-то курьезные случаи?

- Нередко сотрудники полагают, что достаточно согласования юриста, чтобы запрещенное законом стало легитимным.

Бахытжан Жумагалиулы, начальник отдела правовой поддержки, ПККР

- Как и какие последние изменения в законодательстве повлияли на работу компании?

- Действующее казахстанское законодательство в области недропользования является сравнительно молодым и ведет свое начало с момента становления РК в качестве независимого государства. Следует отметить, что отношения в данной сфере деятельности регулируются не только законодательством о недропользовании, но и другими отраслями права. Существует целая система правовых актов государства, которые прямо или косвенно затрагивают права и законные интересы недропользователей. Из года в год в него вносятся изменения и дополнения, которые оказывают порой существенное влияние на деятельность компании. Одной из задач юридического департамента компании является своевременное реагирование на происходящие изменения в законодательстве в целях сохранения интересов компании. С сожалением следует признать, что практика применения законодательства в сфере недропользования не всегда складывается должным образом, что отрицательно влияет на деятельность хозяйствующих субъектов, в частности и ПККР. Положения законов и иных правовых актов нередко используются чиновниками от государства в целях утверждения диктата государственных контролирурующих органов. Тем не менее, учитывая требования норм закона и условий контрактов на недропользование, компания вынуждена соблюдать установленные законодателем правила в целях осуществления своей деятельности. Как говорится: «Dura Lex, Sed Lex» (Закон суров, но (это) Закон).

Заң департаменті, ПКҚР / Юридический департамент, ПККР / Legal Department, PKKR

Куляш Алушаева, начальник отдела контроля соответствия документации и отчетности, ПККР

- Что бы Вы поменяли в законодательстве применительно к вашей работе?

- Наибольшее беспокойство в деятельности компании вызывает порядок приобретения товаров, работ и услуг. На мой взгляд, недропользователи, как и другие хозяйствующие субъекты, будут приобретать и пользоваться казахстанскими товарами, работами и услугами только в том случае, если они будут конкурентноспособными, качественными, безопасными, а также отвечать иным требованиям рыночной экономики. Решение этого важного для казахстанской экономики вопроса посредством закона не будет способствовать повышению качества казахстанских товаров, работ и услуг. Имеет ли смысл казахстанскому производителю товаров, работ или услуг работать над повышением качества своей продукции, если всё это можно «навязать» потребителю законом. И даже 100%-е соблюдение законодательно установленного порядка приобретения товаров, работ и услуг совершенно не гарантирует того, что в результате компания исполнит такие минимальные требования по казахстанскому содержанию, установленных в контрактах на недропользование.

Бауржан Абдуманов, начальник отдела договоров, ПККР

- Какое количество договоров в среднем в год проходит через юридическую службу компании?

- В год наш юридический департамент проводит до 500 конкурсов и заключает до 1000 различных договоров и дополнительных соглашений к ним. Ранее согласование каждого договора составляло минимум неделю, но с введением в действие системы электронного документооборота, срок согласования договоров существенно сократился.

Ерлан Абужанов, старший юрист, ПККР

- Каков образ юриста в глазах общественности, на Ваш взгляд?

- Думаю, не ошибусь, если скажу, что в представлении других, юрист - это такой человек, который рубит на корню самые лучшие проекты. Чем лучше, с вашей точки зрения, проект и чем больше прибыли он сулит, тем больше юридических рисков описывает юрист.

Анатолий Москвин, корпоративный секретарь, ПККР

- Чем занимается корпоративный секретарь в АО «ПККР»?

- Приобретая акции и предоставляя акционерному обществу (АО) капитал, акционеры доверяют АО распоряжаться своими средствами в соответствии с целями, определенными АО при размещении акций. При этом акционеры предполагают, что должностные лица АО будут действовать в интересах акционеров, конечная цель которых - получение дохода на свои акции. Условием обеспечения прав и интересов акционеров является строгое соблюдение органами и должностными лицами общества соответствующих процедур, включая порядок подготовки и проведения общих собраний акционеров, Совета директоров, хранения и раскрытия информации. Обеспечить соблюдение этих процедур может только постоянно действующее в обществе лицо, обладающее необходимой квалификацией и не совмещающее эту деятельность с выполнением иных функций в обществе. Им и является корпоративный секретарь. В АО «ПККР» отдел, выполняющий функции аппарата корпоративного секретаря, действует с 1996 года, хотя официально носит свое название как отдел корпоративного секретаря с 2007 года. Сегодня он состоит из 3-х человек: корпоративного секретаря Анатолия Москвина, его заместителя Ирины Распопиной и специалиста Шолпан Айтжановой.

Одна из наших функций - подготовка и проведение общих собраний акционеров и Совета директоров. Так, за период существования АО «ПККР» нашим отделом было подготовлено и проведено 26 общих собраний акционеров, а за период с 1995 по 2014 годы было проведено 292 заседания Совета директоров АО «ПККР», на которых корпоративный секретарь выполнял функции секретаря заседания.

В последние годы отмечен рост активности акционеров, что приводит к увеличению объема взаимодействия между акционерами и обществом, и корпоративный секретарь напрямую вовлечен в этот процесс. Для реализации всех процедур по регистрации корпоративный секретарь взаимодействует с регистратором общества - АО «Единый регистратор ценных бумаг» и контролирует надлежащее ведение реестра владельцев именных ценных бумаг общества. Корпоративный секретарь контролирует и выполнение дивидендной политики АО «ПККР», в том числе своевременно предоставляя в бухгалтерию общества подготовленные регистратором списки акционеров, обладающих правом на получение дивидендов.

Корпоративный секретарь общества осуществляет контроль за величиной уставного капитала, количеством акций, движением акционеров, соответствием данных проспекта выпуска акций общества и реестра держателей ценных бумаг общества. Он обеспечивает своевременное внесение изменений в проспект выпуска акций общества и их регистрацию в уполномоченном органе. Так, в сентябре 2004 года отдел возглавлял работу по размещению нового выпуска акций АО «ПККР», в результате 2-ой эмиссии было размещено дополнительно свыше 95 млн. акций.

Шымкент

Гульназ Аширбаева, директор юридической службы, ПКООП

- Каковы достижения юридической службы за последние несколько лет?

- За последние несколько лет юридический департамент ТОО «ПКООП», как и компания в целом, имеет определенные достижения в области правовой защиты интересов компании. Так, за последние три года удельный вес выигранных судебных дел в пользу ТОО «ПКООП» в среднем составил 80%.

Одним из значимых можно назвать судебный процесс с налоговым департаментом ЮКО касательно уплаты НДС на подакцизные товары, который длится с 2010 года. Благодаря содействию Консультационного совета по вопросам налогообложения под председательством Премьер-министра РК С.Н.Ахметова от 31 января 2013 года, где по итогам рассмотрения обращений Национального фонда «САМРУК-КАЗЫНА» (по обращению ПКООП) было принято согласованное решение о том, что действительно присутствовал факт отсутствия должного законодательного урегулирования и разночтение норм, связанным с такими вопросами уплаты НДС. Инициированный законопроект по внесению законодательных изменений в налоговое законодательство с согласования с уполномоченными государственными органами был подписан Главой государства 4 декабря 2013 года. Внесенные

в налоговое законодательство изменения имеют обратную силу, где в размер облагаемого оборота для производителей не включается сумма акциза по подакцизным товарам, произведенным из давальческого сырья. Потому как с ПКОП требовали уплатить налог по подакцизным товарам, которые не являются собственностью завода. Таким образом, нарушения, которые вменены ПКОП, нашли свое объяснение в законодательном порядке.

Хотя данный спор до сих пор не закончен, позиция и линия защиты, выбранные нашими финансистами и юристами, сыграют положительную роль в деятельности и других нефтеперерабатывающих заводов.

Немаловажную роль имеет и судебный процесс против территориального Департамента экологии в части обжалования его неправомερных действий по отзыву Заключения государственной экологической экспертизы на проект нормативов ПДВ загрязняющих веществ в атмосферу для ТОО «ПКОП». Данный судебный процесс длился около года, и разбирательство по делу прошло три судебных инстанции, которые были успешно выиграны. Эта победа значима для ПКОП, так как в противном случае это повлекло бы дополнительные финансовые расходы для компании.

Вместе с тем, юридический департамент ведет работу по правовому сопровождению Проекта модернизации завода.

- Есть ли какие-то особенности работы юриста в подразделении переработки?

- Да, работа юридического департамента нашего подразделения имеет свои особенности. Так как услуги по переработке сырой нефти относятся к категории доминантных услуг, одной из основных задач нашей службы является отслеживание недопущения нарушения антимонопольного законодательства. Кроме того - создание равных условий при заключении договоров с контрагентами. Для нормального функционирования НПЗ, конечно же, требуется получение разрешительных документов от уполномоченных органов, что также предполагает оказание правовой помощи всем заинтересованным службам компании с нашей стороны.

- Что сплaчивает ваш коллектив? На Ваш взгляд, какая мотивация наиболее эффективна в вашем департаменте?

- Высокомотивированные служащие - ключ к успеху любой компании. Главной мотивацией считаю сам факт работы на одном из крупнейших предприятий Казахстана, но конечно, не чужды и такие ценности как материальная сторона и корпоративный дух. Наш департамент - это сплоченная команда, состоящая как из опытных, имеющих многолетний стаж работы в компании юристов, так и молодых, но амбициозных и перспективных профессионалов. Кстати, команда нашего департамента в 2013 году стала получателем Серебряной Президентской премии.

Гулнaрa Пирмукулoвa, глaвнaя юрискoнсулт, ПКОП

- Какое количество договоров в среднем в год проходит через юридическую службу компании? Какова иерархия рассмотрения стандартного договора?

- Через юридический департамент ПКОП ежегодно проходит около 800 договоров, и это без учета заключаемых дополнительных соглашений. Новая система электронного документооборота теперь позволяет полностью автоматизировать весь процесс с момента получения заявки на разработку проекта договора и до момента его подписания. В целом процесс состоит из четырех этапов: разработка проекта договора, согласование проекта договора, утверждение договора, и наконец, его подписание. Завершением является внесение сканированного подписанного договора в систему для его последующей архивации.

- Что бы Вы поменяли в законодательстве применительно к вашей работе?

- Менять что-либо в законодательстве не стала бы, но пожелала, чтобы в принимаемых законах не было двусмысленных статей и пунктов, которые зачастую приводят к конфликту с госорганами.

Ренaт Акбердиев, юрискoнсулт, ПКОП

- Какие человеческие качества оттачивает профессия юриста?

- Прежде всего - усидчивость, это важнейшее качества юриста. Ведь в юриспруденции достаточно много времени приходится уделять изучению всевозможных документов, и важно не упустить какую-нибудь мелочь. Некоторые считают, что такая усидчивость граничит даже с занудством, но это недоброжелатели. Еще бы я отметил аналитический склад ума, что позволит профессионально сопоставлять нужные нормы права и делать правильные выводы. Логика - качество юриста, необходимое ему для ведения судебных дел. Еще отличная память, которую развивают еще в университетах с помощью требований по заучиванию законов, вплоть до необходимости знать номера статей. А замыкает список стрессоустойчивость, ведь в нашей работе конфликты - неотъемлемая ее часть.

Кыдырбек Маханбетов, главный юрискoнсулт, ПКОП

- Как и какие последние изменения в законодательстве повлияли на работу компании?

- Долгие судебные разбирательства с налоговым органом привели к внесению правительством РК изменений в области налогообложения переработки давальческого сырья. Данные изменения в Налоговый кодекс, внесенные в 2013 году, существенно повлияли на деятельность не только нашей компании, но и других нефтеперерабатывающих заводов РК.

Также могу привести в пример и внесенные в законодательство изменения, связанные с упрощением порядка направления пакета документов в электронном виде для получения разрешительных документов, что дает возможность ограничить административные преграды со стороны госорганов.

Редакция благодарит сотрудников юридических департаментов за помощь в подготовке статьи!

OUR LAWYERS

PetroKazakhstan is a vertically integrated company operating in the sectors that are of high importance for the Kazakhstani economy - oil production and oil refining. Due to the importance and high risks operations in these sectors are strictly regulated by relative legislation. Strong legal team capable to ensure effective company functioning is highly important. On the eve of the lawyers' professional holiday - the Day of workers of judicial authorities of RK celebrated on September 30, below for your attention is article about our legal service that effectively stands on the guard of our company's interests.

Almaty

Li Xinyu, Corporate Counsel, PKI

- Each company business unit has a legal service. How does the PetroKazakhstan legal service operate as a whole?

- As noted, PetroKazakhstan is a vertically integrated company represented by several affiliated companies, that is why legal block is represented by several legal departments and sections in the respective Business Units (Upstream, Downstream, Marketing & Transportation, Joint Ventures, Corporate Services). They are responsible for resolving day-to-day operational issues of each business unit, contractual, tax, employment, claims related and other legal issues. The legal department of the Corporate Services Business Unit provides legal support to not only the head office, it also assists in resolving legal issues relating to the Company as a whole and certain matters of the regional divisions. Certainly, all divisions closely cooperate with each other.

The legal department's main objectives are to adjust all business processes in order to ensure company business units follow legal requirements in their operational activities, develop schemes to protect assets, minimize any legal risks, provide legal support to new projects and improve legal knowledge of the staff. The legal department is the backbone of the company, guaranteeing legal support in all initiatives, which is why it is important for the department to foresee possible consequences of all decisions made in the company. In my opinion, lawyers need to be proactive in order to prevent the situations when lawyers need to deal with claims and litigation.

- Which issues do you discuss the most with external consultants?

- As for interacting with external consultants, I can say that it is, as a rule, limited to specific issues. For example, PKOP is currently realising a Refinery Modernization Project, which involves entering into a major EPC contract to build a new unit (a so-called 'turnkey' contract). Under these types of contract, general contractor is responsible for all work performed, starting with planning, machinery and equipment procurement, obtaining licenses, and ending with construction and supervisory work, monitoring subcontractors and other parties engaged in the project. The Shymkent Refinery Modernisation Project is an extremely costly and long-term project. Subsequently, to be able to take stock of additional risks and engage individuals who have already participated in such major projects, the company needs to engage external consultants with the relevant international experience. They are already aware of all detailed procedures, possible problems and risks that may we face during project realisation. Accordingly, consultants are able to look at all of this at the contract conclusion stage, after clearly setting forth all procedures in conflict situations, securing the company against possible consequences and risks, for example resolving situations when projects, building work and equipment deliveries are delayed. Delays in these types of global projects may cost millions and even tens of millions of dollars, and these types of risks need to be mitigated and insured against. We have several consultants for the modernisation project, including from shareholders, as well as technical and financial consultants. This all testifies to the importance of the project itself, and the value that shareholders and management give to it.

Abai Alimov, Head of Corporate Legal, PKOSI

- How should the company's legal departments operate?

- First of all, every lawyer, just like any other PetroKazakhstan employee, should understand company strategy and be prepared to realise its objectives relating directly to the relevant legal business units and specific lawyers. Everyone understands that each business unit has been created to perform specific tasks, and lawyers need to be able to provide legal support to each company affiliate.

- For a lawyer it is important to be aware of legislative changes and in PetroKazakhstan lawyers are helped by, among other things, the 'Legal Alert'. Tell us about it.

- We have been regularly issuing the 'Legal Alert' for a number of years now. Corporate Services team of the PKOSI Legal Department is responsible for drafting it and sending it out weekly to the management of the company, business units and all concerned employees. To receive it all you need to do is contact us. The 'Legal Alert' provides a brief overview of legislative changes, especially those that can play a role in the company's operations in the oil production and refining sectors. In addition to the 'Legal Alert' we send daily e-mail updates on legislative changes that have an impact on PetroKazakhstan activities, and also provide a summary of data published in the official media.

- How do we interact with the various public associations, in particular KAZENERGY?

- We work closely with a lot of public associations, in particular with KAZENERGY of late. For example, some of our lawyers are members of the legal Expert council, actively participating in meetings on a variety of issues that are of significant interest to the oil and associated

industries. We receive letters from them daily asking us to look at various initiatives, draft laws and government resolutions, providing our comments and suggestions. In my opinion, this is a good opportunity for all companies on the Expert council to express a collective position when a draft law is still in the creation stage. At the moment we are working actively on drafting a Mining Code which will replace the current law 'On the Subsoil and Subsoil Use' and the numerous by-laws regulating production issues in the oil and gas industry. Given our experience, we hope to improve positions in the future Mining Code so that subsoil users can avoid any related problems in the future. For example, this includes reducing the consideration period of project documents, ecological opinions when the company loses at least six months in project preparation and approval. We are making suggestions and drafting procedures to reduce the process to 2-3 months.

Council members also come from the state oil and gas authorities, who by participating on the council are able to see our position and help resolve any issues we may have. The KAZENERGY Association is an authoritative platform capable of consolidating the opinion of subsoil users and having its opinion heard at the government or parliament level.

Irina Kulayeva, Legal Manager / Corporate Secretary, PKI

- What does the Corporate Secretary do?

- PetroKazakhstan group of companies has two corporate secretary functions - the Corporate Secretary of PetroKazakhstan Inc. (PKI) and the Corporate Secretary of PetroKazakhstan Kumkol Resources JSC. Since PKI is registered in Canada, the corporate secretary function is regulated by Canadian law. PKKR is a Kazakhstan company and for that reason its corporate secretary function is regulated by Kazakhstan law. Theoretically, the two job roles are similar, but in practice they can differ significantly depending on company specifics, i.e. its size, corporate structure, area of activity and existing practices.

PKI Corporate Secretary duties cover not only PKI but also all companies of PetroKazakhstan group, and even those in which the position of corporate secretary does not formally exist, as not required by law, but it is needed due to complex corporate structure and specific corporate procedures, for example, PetroKazakhstan Oil Products. The main job of a Corporate Secretary is to support regular communication between the shareholders, the board of directors and company management; ensure observance by the company management of the principles of corporate governance, statutory corporate procedures and internal documents to ensure the shareholders' rights and interests; participate in the development of various documents and resolutions adopted by the company bodies; monitor implementation of the shareholders and board of directors resolutions.

Natalya Chernova, Senior Lawyer, Legal Department, PKOSI

- How many contracts pass through the company's legal department every year?

- Between January and June 2014 we reviewed over 2,000 contracts and 4,600 additional agreements. However, I should point out that the number of contracts we review during the year in no way fully reflects the volume of contract work of the legal department. The thing is that some contracts, including those for specific major or complex projects and (or) those involving a foreign element, or regulated by the foreign law, may be reviewed and discussed for anywhere between several months and a year, while some contracts may be signed every day using previously agreed templates.

Заң департаменті, корпоративтік қызметтер бөлімшесі / Юридический департамент, подразделение корпоративных услуг / Legal Department, Corporate Services Division

Zhiger Kdyrbayev, Deputy Director, Legal Department, PetroSun

- Which personal qualities perfect lawyer's profession?

- If you want to be a lawyer, you need to remain honest to yourself and strive towards trying to change the world for the better, making it fairer. Generally speaking, human positive personal qualities are consistent with the professional qualities a lawyer needs. Of course, a lawyer should have a sense of responsibility as his or her actions can bring huge benefits, but they can also cause immense damage. Maybe that is why the job of a lawyer is sometimes compared to that of a surgeon. You need to remember that if a person has placed his trust in you, you need to repay that trust.

Murat Bektemisov, Legal Manager, Legal Department, Marketing and Transportation

- Do you have a motto you follow? And how does the portrayal of lawyers at the movies differ from reality?

- Lawyers have a lot of mottos - from 'Cui ridet Fortuna, eum ignorat Femida' ('Fortune smiles on those who Femida does not notice') to 'Distrust everything!'. As for movies, I think that the image of in-house lawyers is not that often portrayed at the movies. They tend to show detectives, attorneys and prosecutors. Like any other movie portrayal, movie lawyers are either extremely negative or idealised. In real life, the work of a lawyer is more routine, while exciting or fascinating cases do not come along that often. A lawyer needs to be focused, attentive and conscientious. And even then success is not always guaranteed.

Kyzylorda

Dauren Kadeyev, Legal Department Director, PKKR

- What are the PKKR Legal Department's most recent achievements? What is the structure of your department?

- The PKKR Legal Department is divided into 3 sub-departments: the Legal Support Department, the Contracts Department and the Documentation and Reporting Compliance Department. The Legal Support Department is responsible for representing and protecting the company's interests and rights with the authorities at all levels, various law enforcement bodies and in courts of all instances, and also managing law suits and claims. The Contracts Department is in charge of organising the procurement of work and services, drafting and agreeing contracts with contracting parties and entering data in SAP. The Documentation and Reporting Compliance Department is responsible for maintaining a database of work and service contracts, and also drafting and providing reports.

As for our achievements in recent years, I would like to point out how the PKKR Legal Department supported the process to sign several subsoil use contracts, starting with filing applications for direct discussion with the Ministry of Oil and Gas, preparing draft contracts, receiving statutory expert opinions from the central executive authorities, and all before contracts are signed. As a consequence of efforts made, the company has obtained rights to produce hydrocarbon materials at the East Kumkol, North Nuraly, North-West Karabulak and North-West Kyzylkiya (Kolzhan LLP) fields. I should mention that the contracts were signed not only because of our efforts, but also because of the many departments that work very hard in their particular areas. I would like to thank everyone who takes part in preparing project documentation for contract signing, especially our geologists, representatives from the Field Development Department, financial experts and many others.

Our contribution in recent years disputing customs authority audit findings accruing additional customs payments could be cited as a significant achievement worthy of mention. We were able to not only revoke notice of additional customs payments, but also the customs authorities' practice of accruing additional duties on goods previously imported by the company for subsoil use activities.

Of course, I think the most significant achievement is that as a result of legal department reorganisation, a team of like-minded individuals has been created focused on providing effective legal support for company operations.

- Are there any specific features in your work in the upstream business unit?

- Given the authorities' retributive attitude, any significant solution adopted by the company requires the legal department's approval with respect to statutory compliance. The lawyer's role in a company like PKKR, which is the region's largest subsoil user, requires a great deal of responsibility to guarantee the legal enforceability of solutions adopted by management. Lawyers are also responsible for maintaining a balance between company solutions and actions and statutory compliance and, at the same time, ensuring the company's economic interests are met. Apart from excellent knowledge of the various areas of legislation (including subsoil use, environmental protection, taxes, employment relations, HSE and many others), a lawyer should be able to apply it in practice, which is a relatively difficult thing to be able to do. The job of a lawyer is difficult and in addition to having intellectual ability, he or she needs to be able to achieve specific goals, defend a point of view and at the same time be very flexible, correct and polite. As lawyers represent the company's interests in court, with the authorities and other organisations, in essence they are the face of the company on which first impressions are made.

- What makes your team so close? In your opinion, what is the most effective motivation in your department?

- One of the best motivating methods, in my opinion, is the ability to meet employees' needs to continuously improve their knowledge by sending them on training and various targeted legal forums. In today's conditions this is a wonderful platform for exchanging ideas and discussing legal issues with representatives of the legal community.

Another important motivating factor is potential career growth from legal assistant to legal department director. For many young and ambitious lawyers, this is the deciding factor and sometimes even not less significant than salary.

I believe that a material reward system that does not take into account an employee's individual abilities can never replace an ability to motivate, that is to say to inspire and bring out enthusiasm. It is very important that any reward is an expression of a company's attention to an employee and that the employee regards it as such. In my opinion, showing you care for an employee or noting specific achievements is not only possible, but also helpful if combined with bonuses, a recognition of the employee's efforts, variety in the work done, a link between work done and end results, independence and feedback from managers.

- Have you ever experienced any curious cases?

- Quite often employees believe that a lawyer's agreement is all that is needed so that something prohibited becomes legitimate.

Bakytzhan Zhumagaliuli, Legal Support Department Head, PKKR

- Have any recent legislative changes affected the company's operations? If so, what were they?

- Kazakhstan subsoil legislation is relatively new and has only been in place since the country gained independence. Importantly, subsoil use operations are not only regulated by subsoil use legislation, but also other branches of the law. An entire system of legal acts exists that directly or indirectly affects subsoil user rights and legal interests. It is amended from year to year, significantly affecting company activities. One of the objectives of the company's legal department is to react to legislative amendments on time to maintain company interests. Unfortunately, subsoil use legislation is not always applied correctly, which has a negative impact on businesses, in particular on PKKR. State officials often use laws and other legal acts to assert the state's authority. Nevertheless, given the requirements of the law and conditions of subsoil use contracts, the company is forced to observe regulations established by the legislator to operate. As they say, 'Dura Lex, Sed Lex' (It's a tough law, but it's the law).

Kulyash Alushayeva, Head of the Documentation and Reporting Compliance Department, PKKR

- What would you change in legislative terms in relation to your job?

- The procurement of goods, work and services causes the most problems. In my opinion, subsoil users, like other companies, will only purchase and use Kazakhstan goods, work or services if they are competitive, of good quality, safe and if they meet market economy requirements. Resolving this important issue for the Kazakhstan economy through laws will not help improve the quality of Kazakhstan goods, work or services. Why would Kazakhstan producers or providers bother to improve the quality of their product if they can 'rule' what the consumer buys by law? Even 100% compliance with the statutory procedure for procuring goods, work and services is no guarantee that the company will meet its minimum Kazakhstan content requirements for subsoil users.

Baurzhan Abdumanov, Head of the Contracts Department, PKKR

- How many contracts pass through the company's Legal Department per year?

- Each year the Legal Department holds up to 500 tenders and enters into up to 1,000 contracts and additional agreements to them. Previously, each contract took at least a week to complete, but with the introduction of our electronic document system, that period has been significantly reduced.

Yerlan Abuzhanov, Senior Lawyer, PKKR

- How, in your opinion, are lawyers portrayed in society?

- I think, and I will probably not be wrong if I say that other people see lawyers as someone who does not give a chance to the best of the projects. The better the project, in your point of view, and the more profit it promises, the more legal risks the lawyer will find.

Anatoly Moskvina, Corporate Secretary, PKKR

- What is the Corporate Secretary's role at PKKR?

- By purchasing shares and providing the company with equity, shareholders are trusting it to dispose of their funds in accordance with objectives declared when shares are floated. At the same time, shareholders suppose that company officials will act in their interests, i.e. generate income on their shares. A condition for guaranteeing shareholders' rights and interests is that the company's bodies and officials need to follow the relevant procedures, including the procedure for preparing and holding general meetings of shareholders, the board of directors, storing and disclosing information. The above procedures can only be observed by a permanent appropriately qualified individual who does not combine this activity with any other. That is what the corporate secretary does. In PKKR the unit acting as Corporate Secretary has been in place since 1996, although it has only been known as the Corporate Secretary unit since 2007. Today, we have three people: the Corporate Secretary Anatoly Moskvina, his Deputy Irina Raspopina and Specialist Sholpan Aitzhanova.

One of our functions is to prepare for and hold general meetings of shareholders and the board of directors. Since PKKR was founded, we have prepared and held 26 general meetings of shareholders, and between 1995 and 2014, we held 292 meetings of the PKKR board of directors at which the corporate secretary acted as the meeting secretary.

In recent years there has been a growth in shareholder activity, which has resulted in an increase in the level of interaction between shareholders and the company, and the corporate secretary has been directly involved in that process. To realise all registration procedures, the corporate secretary works with the company registrar - JSC Single Securities Registrar and ensures that the company's securities' holder register is maintained correctly for nominal shares. The corporate secretary monitors and executes the PKKR dividend policy, which involves providing the accounting department on time with registrar-prepared lists of shareholders entitled to receive dividends.

The corporate secretary monitors the size of charter capital, the number of shares and shareholder movement; and ensures that share prospectus data and security holder registers are correct. He ensures that amendments are made to share prospectuses and that they are registered with the authorities in good time. Thus, in September 2004, the team headed up a new share floatation project for PKKR, resulting in a 2nd emission of 95 million additional shares.

Shymkent

Gulnaz Ashirbayeva, Legal Group Director, PKOP

- What have been the Legal Department's greatest achievements in recent years?

- In recent years, the PKOP Legal Department, like the company as a whole, has achieved a lot in the legal defence of the company's interests. In the last three years, PKOP has won 80% of its court cases.

One of the most significant has been the court case with the South Kazakhstan Oblast tax department regarding VAT on excisable goods, which has been going on since 2010. Thanks to the contribution of the tax advisory committee chaired by the Kazakhstan Prime-Minister S.N.Akhmetov from 31 January 2013, where after considering appeals from Samruk-Kazyna (on PKOP application), a decision was taken that the issue of VAT payment had not been settled and interpreted correctly in terms of the law, resulting in a draft law amending tax law agreed by the state authorities being signed by the President on 4 December 2013. The amendments have retroactive force where manufacturers' taxable turnover does not include excise duties on excisable goods produced from tolling materials. Because PKOP was asked to pay tax on excisable goods that were not owned by the Refinery. Thus, the violations of which PKOP was accused have been clarified in accordance with legislative procedures.

Although this issue is still ongoing, our financial experts' and lawyers' position and line of defence will play a positive role in the activities of other oil refineries.

The court case disputing the unlawful actions of a regional department of ecology in revoking a state ecological review opinion on pollutant MPE norms for PKOP is also important. The case has been going on for about a year and has gone through three instances, which we have won successfully. This victory is significant for PKOP as losing it could have meant additional financial expenses.

In addition, the Legal Department is providing legal support for the Refinery Modernisation Project.

- Is there any specifics in work of lawyers in the downstream business unit?

- The legal department's work in the downstream business unit has its specific. As the processing of crude oil is treated as a monopolistic service, one of our main objectives is to avoid violating antimonopoly law, and also creating equal conditions when entering into contracts with contracting parties. Any operating oil refinery requires permits from the authorities, which supposes the provision of legal aid to all interested company departments.

- What makes your team so close-knit? In your opinion, what is the best motivation in your department?

- A highly-motivated team is the key to success for any company. I think that the main motivation is working for one of the largest companies in Kazakhstan. However, the material question and corporate spirit also play a role. Ours is a close-knit team consisting of experienced and also younger, but also ambitious and forward-looking lawyers. By the way, last year we won the Silver President's Award.

Gulnara Pirmkulova, Senior Legal Consultant, PKOP

- How many contracts on average pass through your legal department every year? What is the process for reviewing a standard contract?

- Approximately 800 contracts come through the PKOP legal department every year, and that is without additional agreements. New electronic document management system has automated the entire process from the moment an application to prepare a draft agreement is received until a contract is signed. The process consists of four stages: preparing a draft agreement, negotiating a draft contract, approving and signing it. The procedure is concluded when a signed scanned contract is entered in the system for subsequent archiving.

- What would you change in legislation in relation to your job?

- I would not change anything, but I would like to get rid of ambiguous articles and points that often lead to conflicts with the state authorities.

Renat Akberdiyev, Legal Consultant, PKOP

- Which personal qualities perfect the lawyer's profession?

- First of all - diligence is the most important quality a lawyer can have. A lot of time in the legal profession is spent studying a whole range of documents, and the most important thing is not to miss anything. Some people think that our industry borders on the tedious, but that is the negative opinion. I think an analytical frame of mind is important as it helps you compare the required areas of the law and come to the correct conclusion. Logic is a quality that helps the lawyer during court cases. And then there is a good memory, which you learn to develop at university by memorising laws, even down to article numbers. You could even include tolerance to stress as conflict is an integral element of our work.

Kydyrbek Makhanbetov, Senior Legal Consultant, PKOP

- What are the latest changes to legislation and how have they impacted the company?

- Lengthy court proceedings with the tax authorities have resulted in the government amending the tax treatment of tolling raw materials. The changes to the Tax Code, which were made in 2013, have had a significant impact on the activities of not only our company, but also other oil refineries in Kazakhstan.

Another example is the package of amendments used to simplify the procedure for sending electronic documents to obtain permits, limiting the administrative barriers put in place by the authorities.

The editorial staff would like to thank employees of Legal Departments for their help in the preparation of the article!

ОҚИҒАЛАР КҮНТІЗБЕСІ

Шілде

2 шілде - «ПҚОП» ЖШС мен «Шымкент қаласының химия-биологиялық бағыттағы Назарбаев зияткерлік мектебінің» филиалы, «Назарбаев зияткерлік мектептері» ААҚ мен Оңтүстік Қазақстан облысының кәсіпкерлер палатасы арасындағы өзара ынтымақтастық туралы Меморандумға сәйкес ШМӨЗ аумағында «Туған жерге тағзым» жобасы аясында «Назарбаев зияткерлік мектебі» ААҚ оқушылары үшін шолу экскурсиясы ұйымдастырылып, өткізілді.

4-5 шілде - Құмкөл және Арысқұм кен орындарында компания қызметкерлері үшін Астана күнінің құрметіне арналған мерекелік концерт өтті. Оған әртүрлі шығармашылық байқаулардың әртістері мен лауреаттары қатысты.

5-6 шілде - Арысқұмда ПҚҚР мен мердігерлік ұйымдардың 12 қызметкері арасында үстел теннисінен жарыс өтті. Нәтижесінде, 1-орынды ҚАМ шеберханасының бастығы Хун Яньчунь, 2-орынды ГПЖЦ машинисі Шархан Көпжасаров, ал 3-орынды «Interteach» ЖШС мердігерлік ұйымының қызметкері Бақытжан Кетебаев иеленді.

6 шілде - ПҚҚР Қызылорда облыстық тарихи-өлкетану мұражайы ұйымдастырған, балаларға арналған «Ару қала - Астана» атты мерекелік шараға демеуші болды.

6 шілде - демалыс кезінде ПҚОП қызметкерлерінің асыраушысынан айрылған отбасылардың 5 баласы мен қамқорлыққа алынған №4 Сайрам балалар үйінің 10 тәрбиеленушілері «ПетроҚазақстан» компаниясының қызылордалық «Арай-Санрайз» лагерінде екі апта демалуға мүмкіндік алды. Жыл сайын 15 бала осындай тегін жолдама алады.

11 шілде - «ПҚОП» ЖШС ОҚО қолөнершілерінің ресурстық орталығына қаржылық көмек көрсетіп, өндірістік құрал-жабдық алуына көмектесті.

17-20 шілде - Құмкөл кен орнында ПҚҚР мен мердігерлік ұйымдардың 24 қызметкері арасында бильярдтан турнир өтті. Нәтижесінде, 1-орынды ҰҚЖЖ аға шебері Нұрлан Сүйінов, 2-орын-

Қарабұлақ кен орнын өңдеу жобасы бойынша қоғамдық тыңдау / Общественные слушания по проекту разработки месторождения Карабулак / Public hearings on the Karabulak field development project

ды «Абзал және К» ЖШС мердігерлік ұйымының қызметкері Қалдыбек Сарекеев және 3-орынды «Сырдария-нефть» ЖШС мердігерлік ұйымының қызметкері Бағдат Ағыбаев иеленді.

18-20 шілде - Қажымұқан атындағы спорткешенде Арысқұм кен орнында компания бөлімшелері мен мердігерлік ұйымдар арасында баскетболдан жарыс өтті, нәтижесінде 8 қатысушы топ арасынан технологиялық топ командасы жеңімпаз деп танылды. Екінші орынды ГПЖЦ командасы, үшінші орынды ҚАМ құрама командасы алды.

24 шілде - ПҚОП спортты қолдау бағдарламасы аясында «ОҚО бокс федерациясы» АҚ-на демеушілік көмектің 3-траншы - 18 миллион теңгеден астам қаражат оның ұйымдастыру және материалды-техникалық базасын жақсарту үшін бөлінді.

24 шілде - Оңтүстік Қазақстан әкімшілігі мен ПҚОП басшылығы 150 миллион теңгенің сомасын құрайтын ОҚО-ға 2014 жылы әлеуметтік қолдау көрсету туралы өзара ынтымақтастық Меморандумына қол қойды.

25 шілде - Қызылордада мемлекеттік органдар мен басқа да құзырлы құрылым өкілдерінің қатысуымен «Сынама пайдалану кезінде Қарабұлақ кен

орнын жабдықтау» жобасы бойынша экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мен қоршаған ортаға әсер етуді бағалау бойынша қоғамдық тыңдау өтті.

26 шілде - Қызылордадағы Әйтек су торабы маңындағы жеке су қоймасында балық аулаудан жарыс өтті. Оған «ПҚҚР» АҚ бөлімшелерінен 16 топ, «Қазгермұнай» БК» ЖШС үш тобы қатысты. ПҚҚР «Керемет топ» командасы жеңіске жетіп, 6,67 келі балық аулады. Топ құрамында Е. Тобашев, А. Әліпбаев, А. Ким кірді. ПҚҚР қызметкері Еркін Тобашев «Ең үлкен балық» номинациясы бойынша 4 келі дөңмаңдай аулағаны үшін сыйлық алды. Жеңімпаздар мен номинация иелеріне диплом және құнды сыйлықтар табысталды.

27-30 шілде - Құмкөл кен орнында ПҚҚР мен мердігерлік ұйымдардың 26 қызметкері арасында бильярдтан турнир өтті, бірінші орынды ГПЖЦ техникалық қызмет көрсету бойынша шебері Қайратбек Қарымсақов алды, 2-орынды – қамтамасыз ету қызметінің спорт әдіскері Дархан Сүлейменов, ал 3-орынды – тасымал бөлімінің инженері Нұрболат Есіркепбаев иеленді.

Тамыз

1-3 тамыз - «ПетроҚазақстан» компаниясы Алматыда өткен «Қазақстан бокс

федерациясының кубогы» шарасына демеуші болды.

2-4 тамыз - Арысқұмда компания бөлімшелері мен мердігерлік ұйымдар арасында баскетболдан жарыс өтті, ҚАМ қамтамасыз ету қызметінің тобы жеңімпаз деп танылды. Екінші орынды ҚАМ құрама командасы, үшінші орынды «KAZPETROL GROUP» ЖШС мердігерлік ұйымының тобы иеленді.

10 тамыз - ПҚҚР қалалық білім бөлімі ұйымдастырған «Мектепке жол» жалпы республикалық акцияның негізгі демеушісі болды. Акция аясында компания атынан 100 мектеп оқушысына барлық керекті кеңсе заттары салынған оқушы сөмкесі табысталды. Акция Сырдария, Жалағаш және Қармақшы аудандарында да жалғасты. Аталған акция аясында облыс бойынша жағдайы төмен отбасынан шыққан, жетім қалған және ата-ана қамқорлығынсыз қалған 300 бала қамтамасыз етілді.

15 тамыз - қамқорлыққа алынған «Шапағат» мүгедек балаларға арналған сауықтыру орталығында үш тәрбиеленушіні салтанатты түрде мектепке шығарып салу шарасы өтті. Оған Қазалы ауданы әкімшілігінің басшылығы, ПҚҚР өкілдері мен кәсіпкерлер қатысты. Компания атынан балаларға мектеп жабдықтары салынған сөмке табысталды.

15-24 тамыз - «Арай-Санрайз» балалар лагерінде ПҚҚР кубогы үшін оқушылар арасында футболдан облыстық турнир өтті. Оған Қызылорда қаласы мен аудандардан 8 топ қатысты. Барлық сәтті өнер көрсеткен ойыншылар мен жас футболшылардың тәлімгерлеріне естеліктер мен құнды сыйлықтар тарту етілді.

22 тамыз - Қызылорда облысының 8 балалар демалыс лагерінде «Қуаныш керуені» атты қайырымдылық акциясы аяқталды, шара аясында 1500 астам демалған балалар «ПетроҚазақстан Құмкөл Ресорсиз» компаниясынан естелік сыйлықтар алды.

23 тамыз - «ПетроҚазақстан Құмкөл Ресорсиз» АҚ кәсіподақ комитетінің кезекті есеп беру-сайлау конференциясы өтті. Конференция жұмысына «ПҚҚР» АҚ басқарма төрағасы Цинь Хунвэй, еңбек ресурстары және әкімшілік жөніндегі вице-президент Синь Чжунлинь, Қызылорда облыстық кәсіподақтар кеңесінің төрайымы Райкул Байна-

зарова және кәсіподақ комитетінің мүшелері қатысты. Конференцияның қорытындысы бойынша Е.Т.Дүйсенов «ПҚҚР» АҚ кәсіподақ комитетінің төрағалығына қайта сайланды.

25 тамыз - «ПетроҚазақстан» - 2014 стипендиялық бағдарламасының 6 жеңімпазын марапаттау салтанаты рәсімі мен ҚБТУ және Қытай мұнай университеті түлектерін құттықтау шарасы өтті.

25-30 тамыз - Қазақстанда өткен «Әлем дәрігерлері ядролық соғыстың алдын алуға ұмтылады» 21-Дүниежүзілік халықаралық қозғалыс конгресі Астана, Семей және Курчатов қалаларында өтті. ПҚҚР демеушілік жасап, 3 миллион теңге мөлшерінде қаржы бөлген конгресс жұмысына 300 астам делегаттар, соның ішінде 270 шетелдік қонақтар қатысты.

28-тамыз - «ПҚОП» ЖШС қамқорлығындағы Сайрам балалар үйіне 2 миллион теңгеден астам сомаға демеушілік көмек жасады. Қаржы балалардың жан-жақты дамуы мен түлектерді материалдық қолдау үшін жұмсалмақ.

30-31 тамыз - Құмкөл және Арысқұм кен орындарында компания қызметкерлеріне арналған мерекелік концерт өтті, ол ҚР конституция күніне арнап ұйымдастырылды. Шараға Қызылорда эстрадасының жұлдыздары қатысты.

Қыркүйек

5-6 қыркүйек - Құмкөл мен Арысқұмда компания қызметкерлеріне арналған мерекелік концерт өтті. Мұнайшылар күніне арналған шараға Қызылорда эстрадасының жұлдыздары қатысты.

12-13 қыркүйек - «ПҚОП» ЖШС спорттық командасы Алматыдағы спартакиадаға қатысты, оған «ҚазМұнайГаз - Қайта өңдеу мен маркетинг» АҚ компаниялар тобына: «ҚазМұнайГаз өнімдері» АҚ, «Павлодар мұнай-химиялық зауыты» ЖШС және «Атырау мұнай өңдеу зауыты» қатысты.

29-30 қыркүйек - Алматыда «ПетроҚазақстан» 5-мерейтойлық спартакиадасы өтеді.

2014 жылдың 2-тоқсанындағы нәтижеге сай «Әлеуетті қауіпті жағдайлар, қауіпсіз емес жағдайлар/әрекеттер туралы хабарламалары үшін қызметкерлерді көтермелеу» атты ҚЕҚОҚ бағдарламасы бойынша қорытындылау өткізілді.

«ПҚОП» ЖШС бойынша комиссия 17.06.2014 жылы Р-301 ректорына ба-стайтын МСЖ құбырының дәнекерлеу тігісінің сөгітілгенін байқап, хабарлаған №1 цехтың С-300 қондырғысының 5-разрядты операторы Борис Лозинды марапаттау туралы шешім қабылдады. Оның хабарландыруынан соң С-300/1 қондырғысын апатты жағдайда тоқтатып, құбырдың бүлінген бөлігі кесіп алынып, дәнекерлеу тігісі жөнделді. Б. Лозинның орынды әрекетінің арқасында үлкен апат, жарылыс немесе өртке әкеп соғуы мүмкін қатердің алдын алдық.

«ПҚҚР» АҚ бойынша комиссия 22-23.05.2014 жылы Қарабұлақ пен Оңтүстік-Шығыс Қызылқия кен орындарындағы ұңғымаларда сынама таңдау және сұйықтық жинақтаушы қоймалармен жұмыс істеу кезінде күкіртті сутектің иісін байқап, хабарлаған мұнай мен газ өндіру цехының операторлары Баиш Ербол мен Атаниязов Әбдімәлікті марапаттауды ұйғарды. Күкіртті сутек улы газ болғандықтан, оны уақытында аңғарғанның арқасында компания қызметкерлерінің немесе оның мердігерлерінің уланып қалуы немесе опат болу қаупінің алдын алды.

Комиссия Қарабұлақ к/о №6, 2 және 12 ұңғымалардың және Оңтүстік-Шығыс Қызылқия к/о №313, 334 ұңғымалардың және ТҚ-1 қондырғысының газ-ауа аймағын өлшеді. Өлшеу нәтижелері ШРК-дан (шекті-рауалы концентрациядан) жоғары 7-ppm концентрациядағы күкірттің барын растады. Тексерістен соң ПҚҚР қызметкерлеріне ықтимал қауіпті хабарлап, жұмысты тек тыныс жолдарын қорғау құралдарын қолданып (ЗМ картриджі сияқты жартылай бетпердемен) істеуге нұсқаулық берілді. ПҚҚР ҚЕҚОҚ мердігерлік ұйым жетекшілеріне қызметкерлерге арнап тыныс жолдарын қорғау құралдарын дереу алу туралы жазбаша бұйрық берілді.

Қызметкерлердің барлығы «ҚЕҚОҚ бойынша сыйақы» санатына өткізілді, оған сай әрқайсы 45 мың теңге сыйақы алып, құрмет грамотасы мен төсбелгімен марапатталады.

КАЛЕНДАРЬ СОБЫТИЙ

Июль

2 июля - на основании заключенного Меморандума о взаимном сотрудничестве между ТОО «ПКОП», Филиалом «Назарбаев интеллектуальная школа химико-биологического направления города Шымкент», АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» и Палатой предпринимателей Южно-Казахстанской области организована и проведена обзорная экскурсия на территории ШНПЗ для учащихся АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» в рамках проекта «Поклонение родной земле».

4-5 июля - на месторождениях Кумколь и Арысқум для сотрудников компании прошел праздничный концерт с участием артистов и лауреатов различных творческих конкурсов, приуроченный ко Дню Астаны.

5-6 июля - на Арысқуме прошли соревнования по настольному теннису среди 12 сотрудников ПККР и подрядных организаций, по итогам которого 1-е место занял начальник мастерской КАМ Хун Яньчунь, 2-е - машинист ЦУГА Шархан Копжасаров и 3-е - сотрудник подрядной организации ТОО «Interteach» Бахытжан Кетебаев.

6 июля - ПККР выступил спонсором праздничных мероприятий под названием «Ару қала - Астана» для детей, организованных Кызылординским областным историко-краеведческим музеем.

6 июля - на каникулах 5 детей из семей по потере кормильцев-сотрудников ПКОП и 10 воспитанников подшефного Сайрамского детского дома №4 получили возможность две недели отдохнуть в кызылординском лагере «Арай-Санрайз» компании «ПетроКазахстан». Бесплатные путевки ежегодно предоставляются 15 ребятам.

11 июля - ТОО «ПКОП» оказало финансовую помощь Ресурсному центру ремесленников ЮКО для закупки производственного оборудования.

17-20 июля - на месторождении Кумколь прошел турнир по бильярду среди 24 сотрудников ПККР и подрядных организаций, по итогам которого 1-е место занял старший мастер КИРС Нур-

«Назарбаев зияткерлік мектептері» оқушыларына арналған ШМӨЗ-гі шолу экскурсиясы / Обзорная экскурсия на ШНПЗ для учащихся «Назарбаев Интеллектуальные школы» / Tour around the Shymkent Refinery for pupils of the Nazarbayev Intellectual Schools

лан Суюнов, 2-е - сотрудник подрядной организации ТОО «Абзал и К» Калдыбек Сарекеев и 3-е - сотрудник подрядной организации ТОО «Сырдариянефть» Бағдат Ағибаев.

18-20 июля - в спорткомплексе им.Кажымукана на месторождении Арысқум прошли соревнования по баскетболу среди подразделений компании и подрядных организаций, по итогам которого среди 8 команд-участников победителем признана команда технологической группы, второе место досталось команде ЦУГ, третье место заняла сборная команда КАМ.

24 июля - в рамках программы поддержки спорта ПКОП перечислен 3-й транш спонсорской помощи ОО «Федерация бокса ЮКО» на сумму свыше 18 млн. тенге на улучшение ее организационной и материально-технической базы.

24 июля - заключен Меморандум на 2014 год о взаимном сотрудничестве по социальной поддержке ЮКО между акимом Южно-Казахстанской области и руководством ПКОП на сумму 150 млн. тенге.

25 июля - в Кызылорде с участием представителей государственных органов и других компетентных структур прошли общественные слушания по оценке воздействия на окружающую

среду и обеспечению экологической безопасности по проекту «Обустройство месторождения Карабулак при пробной эксплуатации».

26 июля - в Кызылорде на частном водоеме около гидроузла Айтек состоялось соревнование по рыбной ловле, в котором приняли участие 16 команд подразделений АО «ПККР» и три команды ТОО «СП «Казгермунай». Победителем стала команда из ПККР «Клевая команда» с уловом 6,67 кг в составе Е.Тобашева, А.Алипбаева, А.Ким, а Еркін Тобашев из ПККР получил приз в номинации «Самая большая рыба» за пойманного толстолобика весом 4 кг. Победители и номинанты награждены дипломами и ценными призами.

27-30 июля - на месторождении Кумколь прошел турнир по бильярду среди 26 сотрудников ПККР и подрядных организаций, по итогам которого 1-е место занял мастер по техническому обслуживанию ЦУГ Кайратбек Каримсаков, 2-е место - методист по спорту службы обеспечения Дархан Сулейменов и 3-е место - инженер транспортного отдела Нурболат Есиркепбаев.

Август

1-3 августа - компания «ПетроКазахстан» выступила спонсором Кубка Казахской федерации бокса, который прошел в Алматы.

2-4 августа - на Арыскуме прошли соревнования по баскетболу среди подразделений компании и подрядных организаций, по итогам которого победителем признана команда службы обеспечения КАМ, второе место досталось сборной команде КАМ, третье место заняла команда подрядной организации ТОО «KAZPETROL GROUP».

10 августа - ПККР выступил главным спонсором общереспубликанской акции «Дорога в школу», организованной городским отделом образования. В рамках акции от компании 100 городским школьникам были вручены школьные ранцы с полным комплектом канцелярских принадлежностей. Акция продолжена в Сырдарьинском, Жалагашском и Кармакшинском районах. Всего данной акцией по области охвачено 300 детей из малообеспеченных семей, детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей.

15 августа - в подшефном реабилитационном центре детей-инвалидов «Шапагат» состоялись торжественные проводы в школу трех воспитанников центра, в которых приняли участие руководство акимата Казалинского района, представители ПККР и предприниматели. От компании детям вручены ранцы со школьными принадлежностями.

15-24 августа - на базе детского лагеря «Арай-Санрайс» проведен областной турнир по футболу среди школьников на кубок ПККР, в котором приняли участие 8 команд из г.Кызылорды и районов области. Всем отличившимся игрокам и наставникам юных футболистов вручены памятные призы и ценные подарки.

22 августа - завершилась благотворительная акция «Караван радости» в 8 детских лагерях отдыха Кызылординской области, в рамках которой более 1500 отдыхающих детей получили памятные подарки от «ПетроКазахстан Кумколь Ресорсиз».

23 августа - прошла очередная отчетно-выборная конференция профсоюзного комитета АО «ПетроКазахстан Кумколь Ресорсиз», в работе которой приняли участие Председатель правления АО «ПККР» Цинь Хунвэй, Вице-президент по трудовым ресурсам и администрации Синь Чжунлинь, председатель Кызылординского областного совета профсоюзов Райкуль Байназаро-

ва и члены профсоюзного комитета, по итогам которой Е.Т.Дуйсенов был переизбран на пост председателя профсоюзного комитета компании АО «ПККР».

25 августа - состоялись торжественная церемония награждения 6 победителей Стипендиальной программы «ПетроКазахстан» - 2014 и чествование выпускников КБТУ и Китайского университета нефти.

25-30 августа - в Астане, Семее и Курчатове прошел 21-й Всемирный конгресс международного движения «Врачи мира за предотвращение ядерной войны» в Казахстане. В работе конгресса, на проведение которого ПККР оказал спонсорскую помощь в размере 3 млн. тенге, приняли участие свыше 300 делегатов, включая 270 иностранных гостей.

28 августа - ТОО «ПКОП» выделило подшефному Сайрамскому детскому дому спонсорскую помощь на сумму свыше 2 млн. тенге на создание условий для всестороннего развития, также на материальную поддержку выпускников.

30-31 августа - на месторождениях Кумколь и Арыскум для сотрудников компании прошел праздничный концерт с участием звезд кызылординской эстрады, приуроченный ко Дню Конституции РК.

Сентябрь

5-6 сентября - на Кумколе и Арыскуме прошел праздничный концерт для сотрудников компании с участием звезд кызылординской эстрады, приуроченный к профессиональному празднику День нефтяника.

12-13 сентября - спортивная команда ТОО «ПКОП» приняла участие в спартакиаде в Алматы, в которой также участвовали коллективы группы компаний АО «КазМунайГаз - Переработка и Маркетинг»: АО «КазМунайГаз Өнімдері», ТОО «Павлодарский нефтехимический завод» и ТОО «Атырауский нефтеперерабатывающий завод».

29-30 сентября - в Алматы пройдет 5-я юбилейная Спартакиада «ПетроКазахстан».

Подведены итоги по программе БОТОС «Поощрение работников за сообщения о потенциально опасных ситуациях, небезопасных условиях/действиях» по результатам 2-го квартала 2014 года.

По ТОО «ПКОП» комиссией принято решение премировать оператора 5-го разряда установки С-300 цеха №1 Бориса Лозина, обнаружившего 17.06.2014 года и сообщившего о пропуске сварного шва трубопровода ГСС, ведущего в ректор Р-301. После его сообщения была проведена аварийная остановка установки С-300/1, поврежденный участок трубопровода отсечен и произведен ремонт сварного шва. Правильные действия Б.Лозина позволили предотвратить происшествие высокого риска, которое в процессе дальнейшего развития могло вызвать крупную аварию, взрыв и пожар.

По АО «ПККР» комиссией было принято решение премировать операторов цеха добычи нефти и газа Баиш Ербола и Атаниязова Абдумалика, обнаруживших 22-23.05.2014 года и сообщивших о наличии запаха сероводорода при отборе проб и обслуживании накопительных емкостей на скважинах месторождений Карабулак и Юго-Восточный Кызылкия. Поскольку сероводород является токсичным газом, его своевременное обнаружение позволило предотвратить происшествие высокой степени риска, связанное с возможным отравлением и смертью работников компании или ее подрядчиков.

По результатам сообщения была создана комиссия для контрольной проверки признаков, указывающих на наличие сероводорода. Комиссией проведены замеры ГВС на скважинах №6, 2, и 12 м/р Карабулак и скважинах №313, 334 и ГУ-1 м/р Юго-Восточный Кызылкия. Результаты замеров подтвердили наличие сероводорода в концентрации выше ПДК - 7ppm. В результате расследования работники ПККР были проинструктированы о возможных рисках и о необходимости проводить работы только в средствах защиты органов дыхания (полумаски с картриджами типа 3М). Руководителям подрядных организаций службой БОТОС ПККР выданы письменные указания о необходимости немедленного приобретения для своих работников средств индивидуальной защиты органов дыхания.

Все работники выдвинуты в категории «Премия по БОТОС», согласно которой каждый из них будет премирован на сумму 45 000 тенге, а также награжден почетной грамотой и значком.

CALENDAR OF EVENTS

July

July 2 - based on a Memorandum of Mutual Understanding between PKOP, the Shymkent branch of the Nazarbayev Intellectual Chemical and Biological School, Nazarbayev Intellectual Schools and the South Kazakhstan Oblast Chamber of Entrepreneurs, a tour around the Shymkent Refinery was organised for pupils at the Nazarbayev Intellectual Schools as part of the 'Worshipping motherland' Project.

July 4-5 - in honour of Astana Day, Kumkol and Aryskum held a gala concert for employees with the participation of artistes and competition winners of different art contests.

July 5-6 - Aryskum hosted a table tennis competition involving 12 PKKR and contractor employees, at the end of which 1st place went to KAM Workshop Head Yanchun Hong, 2nd place - CGF Machinist Sharkhan Kopzhassarov and 3rd place - Interteach employee Bakhytzhah Ketebayev.

July 6 - under the banner 'Aru kala - Astana', PKKR sponsored children's celebrations organised by the Kyzylorda Oblast History and Regional Museum.

July 6 - during their summer holidays, 5 children from families who have lost a PKOP employee-breadwinner and 10 pupils from Sairam Orphanage #4 were given the opportunity to spend 2 weeks at the PetroKazakhstan Arai-Sunrise camp in Kyzylorda. Annually, 15 children receive free trips to this camp.

July 11 - PKOP helped the South Kazakhstan Oblast Resource Centre of Craftsmen to purchase necessary equipment.

July 17-20 - Kumkol hosted a billiards tournament for 24 employees from PKKR and its contractors. First place went to Workovers Senior Foreman Nurlan Suyunov, second - Abzal&K employee Kaldybek Sarekeev and third - Syrdarianeft employee Baghdad Agibayev.

July 18-20 - the Kazhymukan sport's complex at the Aryskum field hosted a basketball competition for company divisions and contractors, at the end of which the winner out of the 8 teams taking

ПКҚР кубогы үшін оқушылар арасында футболдан облыстық турнир / Областной турнир по футболу среди школьников на кубок ПКҚР / PKKR Cup regional football competition

part was the team from the Technological Group. Second place went to the CGF team and third place - the mixed KAM team.

July 24 - over KZT 18 million was provided by PKOP as 3rd tranche of its sponsorship assistance to the South Kazakhstan Oblast Boxing Federation to improve its organisational and material infrastructure.

July 24 - a 2014 Memorandum was signed for mutual social welfare support of KZT 150 million between the South Kazakhstan Oblast Akimat and PKOP management.

July 25 - with the participation of representatives from state authorities and other competent structures, Kyzylorda hosted public hearings to assess the environmental impact and ensure the ecological safety of the 'Karabulak Field Pilot Operation' project.

July 26 - a fishing competition was held at a private reservoir close to the Aitek waterworks in which 16 teams from PKKR divisions and 3 teams from Kazgermunai JV took part. The winner was the 'Biting Team' from PKKR made up of Y.Tobashev, A.Alipbayev and A.Kim,

ПКҚР-ғы балық аулаудан жарыс / Соревнование по рыбной ловле в ПКҚР / Fishing competition at PKKR

and Yerkin Tobashev from PKKR won the 'Largest Fish' prize for his 4 kg silver carp. The winners received diplomas and valuable prizes.

July 27-30 - Kumkol played host to a billiards tournament for 26 PKKR and contractor employees. First place went to CGF Maintenance Foreman Kairatbek Karimsakov, second - Support Service Sport's instructor Darkhan Suleimenov and third - Transportation Department Engineer Nurbolat Yessirkepbayev.

August

August 1-3 - PetroKazakhstan sponsored the Kazakhstan Boxing Federation Cup in Almaty.

August 2-4 - Aryskum hosted a basketball competition for company divisions and contractors, at the end of which the winner was the KAM Support Service team. Second place went to a general team from KAM, and third place to a team from the contractor Kazpetrol Group.

August 10 - PKKR was the main sponsor of the national 'Road to School' campaign organised by the municipal department for education. As part of the campaign, 100 city schoolchildren received from PKKR school bags with a full set of stationery items. The campaign was continued in the Syrdariya, Zhalagash and Karmakshy districts. A total of 300 children from underprivileged families, orphans and children without parents benefitted from the campaign.

August 15 - with the participation of Kazaly district akimat management, PKKR representatives and local businessmen, the Shapagat rehabilitation centre for handicapped children hosted a celebratory school send-off for 3 of its pupils. The children received satchels with the school things they require from our company.

August 15-24 - the Arai-Sunrise children's camp played host to the children's oblast PKKR Cup football competition, in which 8 teams from Kyzylorda and oblast regions took part. All winning players and their trainers received prizes and valuable gifts.

August 22 - saw the conclusion of the 'Caravan of Joy' charity campaign held in 8 Kyzylorda Oblast children's camps, in which more than 1,500 children received souvenirs from PKKR.

August 23 - regular conference of PetroKazakhstan Kumkol Resources Trade

Union was held with participation of PKKR Chairman of the Board of Governors Qin Hongwei, Vice-President on HR and Administration Xin Zhonglin, Chairman of Kyzylorda Oblast Trade Union Association Raikul Bainazarova and Trade Union members, where E.T.Duisenov was re-elected as PKKR Trade Union Chairman.

August 25 - saw the awards ceremony for 6 winners of the 2014 PetroKazakhstan Scholarship Programme and the honouring of KBTU and China University of Petroleum graduates.

August 25-30 - the 21st World Congress of the International 'Doctors of the World for the Prevention of Nuclear War' Movement in Kazakhstan was held in Astana, Semei and Kurchatov. More than 300 delegates, including 270 foreign guests took part in the congress sponsored by PKKR to the tune of KZT 3 million.

August 28 - PKOP allocated more than KZT 2 million to the Sairam Orphanage for comprehensive development and also to provide material aid to graduates.

August 30-31 - Kumkol and Aryskum hosted a gala concert for employees of Kyzylorda stars, in honour of Constitution Day.

September

September 5-6 - Kumkol and Aryskum hosted a gala concert for company

ОҚО қолөнершілерінің ресурстық орталығының жұмыстары / Работы ресурсного центра ремесленников ЮКО / Works of SKO Resource Centre of Craftsmen

employees with stars from Kyzylorda, in honour of Oil Worker's Day.

September 12-13 - the PKOP sport's team took part in an Olympics Games in Almaty at which teams from KazMunaiGas Refining and Marketing group of companies took part - KazMunaiGas Onimderi, Pavlodar Petrochemical Plant and Atyrau Refinery.

September 29-30 - Almaty will host the 5th Jubilee PetroKazakhstan Olympics.

The results of the HSE programme 'Employee Incentive to report Potential Dangerous Situations, Unsafe Conditions/Actions' for Q2 of 2014 have been announced.

In PKOP the commission decided to reward 5th category Operator of C-300 of Workshop #1 Boris Lozin who discovered and reported a missing gas buster at pipeline welding joint at R-301 reactor on 17 June 2014. After his report, the C-300/1 unit was shut down, the damaged pipeline section cordoned off and the welding joint repaired. Boris's actions helped avert a high risk incident which could have led to a serious accident, explosion and fire.

In PKKR the commission decided to reward Oil and Gas Production Operators Yerbol Baish and Abdumalik Ataniyazov, who on 22 and 23 May 2014 discovered and reported a smell of hydrogen sulphide when collecting samples and servicing holding tanks at Karabulak and South-East Kyzylkiya field wells. As hydrogen sulphide is a toxic gas, its timely discovery helped prevent a high-risk incident due to the possible poisoning and death of company or contractor employees.

Following the report, a commission to check for signs of hydrogen sulphide was created. Commission ran measurements of GAM at wells #6, 2 and 12 of Karabulak oilfield and wells #313, 334 and GS-1 of South-East Kyzylkiya. Results of measurements confirmed presence of hydrogen sulphide in concentration over MPC - 7ppm. As a result of an investigation, PKKR employees learnt about possible risks and the need to work in breathing apparatus (half-masks with 3M cartridges). Contractor management has received written instructions from PKKR HSE to purchase individual breathing apparatus for their employees.

All employees have been nominated in the 'HSE Award' according to which each of them will receive KZT 45,000 as well as a certificate of honour and medal.

ҚАЗІРГІ ГРЕКИЯНЫҢ АҢЫЗДАРЫ МЕН АҚИҚАТЫ

Күннің көзі күлімдеп тұратын, теңізі тулаған, дәмді тағамы мол, түрлі қызыққа толы Грекияға сапар шегуіме біздің компания себепкер болды. «ПетроҚазақстан» ұйымдастырған жаңа жылдық кеште «Айнымас ұқсастық» атты шараға қатысып, танымал үнді актері Митхун Чакрабортидің биіне пародия жасап, тамаша жерде демалуға мүмкіндік беретін билетті ұтып алдым.

Алдымен елді таңдау керек болды. Мен Грекияны таңдадым, жолдағы бағытым Санторини мен Родосты және Грекияның астанасы Афинаны қамтыды. Грекияға баруды бала кезден армандаған едім. Мектепте оқып жүрген кезде отбасыммен бірге түріктердің Бодрумында демалдым, сонда жағалаудың ар жағындағы елге барғым келген еді, ол маған кітаптағы Ежелгі Грекияны елестететін.

Бұл сапарға мен 2-3 ай бойы дайындалдым - қонақұйді таңдап, билеттерге брондау жасаттым, бұл елге баруға қажетті Шенген визасын алдым. Афинаға Амстердам арқылы ұштым, ал Грекияның өзінде ел ішінде ұшатын ұшақтармен саяхаттадым. Паром таңдауға да болатын еді, ол біршама арзанға түсетін - шамамен 37 еуродай болады, бірақ онда уақыттан ұтыласың. Бір аралдан екіншісіне жету үшін шамамен 16-18 сағат кетеді. Саяхаттап баратын аралды таңдағанда көп ойланбастан Санториниге баруды ұйғардым, себебі оны Грекияның маржаны деп атайды. Алдымен әлемнің ең бір әдемі аралы саналатын мекенге аттандым. Грекияға туристік сапармен барғанда шілдеден қыркүйекке дейінгі уақыт ең қолайлы маусым болып саналады.

Санторини

Санторини - Эгей теңізінде орналасқан Киклада архипелагына кіретін жанартаудан пайда болған аралдардың ішіндегі ең үлкені. Шағын бірақ өте әдемі аралда 15 мыңға жуық адам тұрады. Бұл жер жартас маңындағы ақ шағаладай үйлер, көгілдір теңіз бен жағалауға тән емес қара және қызыл жанартаудан қалған жұмыр тастарға толы. Санторини Грекияның бетке ұстар керемет өлкесі саналады, сәулет өнері мен Эгей теңізінен соққан самал жел, күннің ерекше батуы - ұмытылмай жадында жаңғырып тұрады. Менің ойымша, бұл жер бетіндегі ең романтикалық жерлердің бірі.

Тамаша Санторини / Прекрасный Санторини / Beautiful Santorini

Санторинидің қазіргі жарты ай тәріздес пішіні мен аралдың пайда болуына тарихқа дейінгі кезеңде болған осы аттас жанартау ықпал еткен. Сол жанартаудың арқасында аралдың топырағы өте құнарлы, бұл жерде өскен жемістер көне дәуірден бері сапасымен және дәмімен тан қалдырады. Олардың ішінде шарабы ерекше орын алады.

Санториниде өмір тыныш әрі бірқалыпты өтеді, мөлшері шағын болса да, биік тұстары, өрлері көп, сондықтан бір жерден екінші жерге жету үшін бағасы бірдей фуникулер немесе...есекті таңдауыңызға болады. Мен фуникулерді таңдадым.

Санториниде 5 күн бойы жатқанда теңіз бен күн сәулесінен ләззат алып, тарихи мұражайға бардым, жанартау аралына саяхаттап, оның маңындағы ыстық бұлақтарды көрдім. «Ия» деп аталатын аралды аралап шығып (Санторинимен бірге бір аралдар тобына кіреді), сапарымның соңында Эгей теңізінде күннің батуын тамашаладым.

Родос

Сапарымның келесі аялдамасы Родос аралы еді. Санторини - табиғаттың тамаша көрінісі болса, Родосқа барған саяхатшы ғажайып табиғатпен қоса көптеген сәулет өнерінің туындыларын тамашалап, тарихқа шолу жасайды. Көлемі жағынан төртінші орын алатын грек аралының аумағы 1400 шаршы

шақырым. Батысында оны Эгей теңізі, ал шығысында Жерорта теңізі шайып жатыр. Родосты «Жерорта теңізінің қазынасы» деп атайды. Бұл қаланың адамдар тығыз қоныстанған тарихи бөлігін - ЮНЕСКО бүкіләлемдік мәдени мұра тізіміне қосқан.

Родос ең алдымен Родос Колосымен танымал - ол әлемнің жеті қазынасының бірі саналады. Бұл көне грек күн құдайы Гелиосты бейнелейтін алып, қола мүсін. Ол антикалық кемесінің кіреберісінде тұрған, екі аяғы айлаққа кірер ауыздың екі жақ шетіне орнатылған еді. Ортасындағы кеңістіктен кемелер өтетін. Колос ұзақ тұрған жоқ, жер сілкінісі кезінде талқандалып, қалған бөліктері орта ғасырда сатылып кетті.

Арал аймақ тарихында маңызды рөл ойнаған, ол гүлденіп, дамыған кезеңде әдебиет пен өнер жоғары деңгейде дамыған еді. Көптеген ғасырлар бойы Родос Шығыс Жерорта теңізінің сауда кемесі саналып келді. Сондықтан да оған қызығатындар көп еді - Родосқа Парсы, Византия, Рим, Осман империялары мен Ескендір Зұлқарнайын шабуыл жасаған.

Тарихтан бөлек, арал туристерді тамаша жағажайы, жайлы шығанақ және мүйістерімен тартады. Санторини мен Родосты салыстырсақ, екіншісінде өмір қарқынды, жылдам жүреді, өмір ырғағы, тіпті тұрғындардың сөздері де жылдам.

Афина

Мен бір-екі күн ғана аялдаған грек астанасы тыныш әрі жайлы аралдармен салыстырғанда, нағыз мегаполис болып көрінді. Бір таң қаларлығы, жолдағы көліктердің көбі - таксилер. Жанармай аз жұмсайтын Smart маркалы шағын көліктер өте көп. Жалпы алғанда, қала өмірі тынышсыз, көптеген мегаполистер сияқты ұйықтамайды. Афинада 2004 жылғы олимпиада ойындарының белгілері әлі сақталған - мысалы, безендіріліп боялған метро вагондары.

Афина - адам құқы мен демократия пайда болған аймақ, қазіргі таңда заманауи Грекияның мәдени, әкімшілік және экономикалық астанасы. Кезінде қала-мемлекет болған қала жауынгерлердің құдай әйелі Афинаның құрметіне аталған. Сократ, Аристотель, Платон сияқты философтардың аты да осы қаламен байланысты.

Әрине, екі күннің ішінде көне қаланың барлық көркем жерлерін аралап шығу мүмкін емес, сондықтан бәріне үлгерейін деп екі қабатты автобуска отырып, аудиогидпен қаланы аралауға шықтым. Бұл аралдарды аралаған кезден мүлдем бөлек әсер қалдырды, онда тарихи жерлердің бәрін жергілікті тұрғындар айтып, көрсетіп берген еді. Дегенмен де, мен Акрополь, Зевс ғибадатханасы және алғашқы комедиялар, трагедиялар, драмалар ойнатылған Дионис театры сияқты әйгілі орындарды көріп үлгердім.

Акропольдерді үнемі биік жерлерге салатын, мұндай «үстіңгі қаланы» соғыс кезінде баспана ретінде қолданатын. Акропольдерде құдайлардың мүсіндері мен қаланы қорғайтын құдайлардың ғибадатханалары орналасатын. Афина акрополинің биіктігі 156 метр, төбесі тегіс 20 ғимараты орналасқан кішігірім тау болып табылады. Олардың бірі - ұлы Парфенон, ежелгі Афинадағы ең басты ғибадатхана, ол қаланы қорғайды деп сенетін Афинаның құрметіне арналған. Парфенон тіпті математика оқулығында да бар, себебі ол математикалық есептеулерге сай салынған жалғыз сәулет ескерткіші. Парфенонды көргенде әртүрлі сезімде болдым - Николай Кунның «Көне Грекия аңыздары» кітабынан бала кезден таныс көне өркениет іздерін көргеніме қуансам, ... оның құлдырап кеткеніне өкініш таныттым. Қазір Парфенонды қайта жасап жатыр, жұмыстың қашан аяқталарын ешкім білмейді.

Қаладағы негізгі алаңдардың бірі - Синтагма алаңына да бардым (грек тілінен аударғанда «синтагмос» - кон-

Афинадағы Зевстің ғибадатханасы / Храм Зевса в Афинах / The Temple of Zeus in Athens

ституция деген мағына береді). Алаңда парламент үйі бар, оның қабырғасында белгісіз солдатқа ескерткіш орнатылған, қасында әскери қарауыл тұр. Қарауыл ұландарының (эвзондар) ауысатын кезі Афинадағы ең танымал рәсім саналады. Ол әр жексенбі сайын әскери оркестрдің қатысуымен өтеді және шын мәнінде салтанатты әрі ерекше, Афинаның көруге тұратын бір қызықты шарасы санатына енген.

Мен «Аттика» деп аталатын қаланың заманауи әрі тарихи орталығына да бардым, ол Синтагма алаңымен көршілес тұр. Аттикада өмір арнасынан асып-тасып жатыр: мейрамханалар, дүкендер, сауда дүкеншелері өте көп. Гректер Афина орталағында тұруға әуес емес, 2-3 аудан ғана танымал. Жергілікті тұрғындардың көбі орталықтан аулақ, кісіге толы көшеден алыс болғанды артық санайды.

Ел мен адамдар

Жерорта теңізінің басқа елдері сияқты Грекияда өмір бірқалыпты, тыныш, баяу өтеді. Адамдары өте мейірімді әрі ашық, сондай-ақ гректерде балаларды қатты жақсы көру және қарияларды құрметтеу бойларына тән қасиет. Соңғы жылдары сынақ болған экономикалық дағдарыс олардың бұл қасиеттеріне ықпал етпеген, адамдар қиындыққа қарамастан, ізгі қалыптарын сақтапты. Қайда барамын, қалай жетемін, қай жерден тамақтануға болады деп сұрасаңыз көмектерін аямайды.

Бірақ мені таң қалдырған бір жағдай болды. Қайтарда Афина әуежайына баратын кезде метромен жетіп алуды ұйғардым. Өкінішке қарай, қандай

пойызға отыратынымды білмей, жергілікті тұрғыннан сұрадым. Міне, сол грек әйелі менімен бірге өзі баратын жерінен үш аялдама артық жүріп, мені әуежайға баратын пойызға отырғызып жіберді.

Гректердің Қазақстан туралы білетініне қуандым, Астананы жиі ауызға алды. Бір кафеде оның қожайынымен сөйлесе келе, Талдықорғанда туған грек әйеліне үйленгенін білдім. Санторини аралындағы барлардың бірінде қабырғаға әр елдің купюрасы жабыстырылған екен. Мен де теңгеміз қалмасын деп, 500 теңгеге «I love Greece» сөзін жазып, жапсырып кеттім.

Тағамдары өте пайдалы саналатын грек тағамдары туралы айтпай кетуге болмас. Мұнда көкөністер, салаттар мен зәйтүн майы, жас балықты көп жейді - оның бәрі өмірді ұзартып, денсаулықты нығайтады. Өзім дәмін татып көрген тағамдардың ішінде «мусака» қатты ұнады-бұл тартылған ет пен ірімшік қосылған және пешке пісірген баклажандар екен. Грек асханасы саналуан мәзірге бай, бірақ мұнда да Осман империясының ықпалы байқалады. Мысалы, дәстүрлі түрік тағамдары - кебаб, долмадес (долма), сувлакидің (шағын кәуап немесе кебабтың бір түрі) грекше нұсқасы бар.

... Бүкіл әлем осы бір көне мәдениет пен өркениеттің ізін көру үшін, қазіргі таң қаларлық сұлулығына тамсану үшін Грекияға ұмтылады. Сіздерге де осы тамаша елді көріп, ұмытылмас уақыт өткізуді тілеймін!

**Азамат Гимранов,
есеп-қисап пен нарықты талдау
жөніндегі маман, MiT**

МИФЫ И РЕАЛЬНОСТИ СОВРЕМЕННОЙ ГРЕЦИИ

Моя поездка в Грецию, в которой есть все - море и солнце, вкуснейшая еда и масса достопримечательностей, состоялась благодаря нашей компании. Именно на новогодней корпоративной вечеринке «ПетроКазахстан» я выиграл билет, приняв участие в тематической вечеринке «Один в один», сделав пародию на танец известного индийского актера Митхуна Чакраборти, предоставивший мне возможность отправиться в отпуск в эти замечательные края.

Все началось с выбора страны. Мой выбор пал на Грецию, а маршрут включал великолепные острова Санторини и Родос, а также столицу Греции Афины. Стоит отметить, что посетить Грецию было моей детской мечтой. Еще будучи школьником, отдыхая с семьей в турецком Бодруме, я очень хотел попасть на противоположный берег, в ту самую, как мне представлялось, Древнюю Грецию из книг.

К поездке я готовился за 2-3 месяца - выбирал отели, бронировал билеты, а также получал необходимую для поездки в эту страну Шенгенскую визу. В Афины я летел через Амстердам, а в самой Греции перемещался самолетами внутренних авиалиний. Хотя можно выбрать паром, что значительно дешевле - около 37 евро, но и времени займет больше - придется добираться с острова на остров порядка 16-18 часов. Выбирая острова для посещения, думал недолго, так как жемчужиной Греции является именно Санторини, я отправился первым делом на этот остров, входящий в число красивейших островов мира. Туристическим сезоном для посещения Греции считается время с июля по сентябрь.

Санторини

Санторини - это самый крупный из группы островов вулканического происхождения, входящий в архипелаг Киклады, расположенный в Эгейском море. Население этого довольно небольшого, но невероятно живописного острова, составляет всего около 15 тыс. человек. Белоснежные домики на фоне скал, синее море и непривычная для пляжа черная и красная вулканическая галька. Санторини действительно является визитной карточкой Греции благодаря и необычайной архитектуре, и бризу Эгейского моря, и невероятным закатам, которые будут всплывать в памяти, как

Санториниде / На Санторини / On Santorini

открытки... На мой взгляд, это одно из самых романтических мест на Земле.

Сегодняшняя полукруглая форма Санторини и создание острова в целом обязаны извержению расположенного на острове одноименного вулкана, действовавшего еще в доисторические времена. Кстати, именно благодаря вулкану почва острова очень плодородна, а производимые здесь продукты еще с древности славятся своим качеством и вкусом. Особое место среди них занимает вино.

На Санторини спокойная и размеренная жизнь, а ввиду его небольших размеров и высоких перепадов высоты передвигаться из одной точки острова в другую вы можете на выбор - на фуникулере или на... осле за одну и ту же стоимость. Я выбрал все же фуникулер.

Пробыв на Санторини 5 дней, я наслаждался морем и солнцем, а также посетил исторический музей, совершил поездку на вулканический остров и распложенные рядом горячие источники, объездил остров Ия (который входит в одну с Санторини группу островов) и в завершение программы встретил закат в Эгейском море.

Родос

Следующая точка моего путешествия - остров Родос. И если Санторини - это красота природы, то Родос предлагает путешественнику помимо живописной

природы массу интересных архитектурных сооружений и погружение в историю. Этот четвертый по величине греческий остров площадью почти 1400 кв.км с запада омывается Эгейским морем, а с востока - Средиземным. Родос называют жемчужиной Средиземноморья. А историческая часть его крупнейшего населенного пункта - города Родос - внесена ЮНЕСКО в Список всемирного культурного наследия.

Родос знаменит прежде всего Колоссом Родосским - одним из семи чудес света. Эта огромная бронзовая статуя, изображавшая древнегреческого бога солнца Гелиоса, стояла у входа в античный порт. Одна его нога опиралась об один край входа в гавань, другая - о другую, в пространстве между ними проходили корабли. Колосс стоял недолго, был разрушен землетрясением, а его остатки были проданы в Средние века.

Остров сыграл значительную роль в истории региона, и в период его расцвета особого развития достигли литература и искусство. Также на протяжении многих веков Родос являлся важным торговым портом Восточного Средиземноморья. Поэтому он и был лакомым кусочком - на Родос нападали и завоевывали многие империи, включая Персидскую, Византийскую, Римскую, Османскую и державу Александра Македонского.

Но помимо истории остров, конечно же, привлекает внимание туристов и

своими великолепными пляжами, уютными бухтами и мысами. Также, сравнивая Санторини и Родос, хочется отметить, что здесь все кажется более оживленным - ритм жизни острова и даже речь самих жителей.

Афины

Греческая столица, в которую я заехал всего на пару дней, по сравнению с тихими и уютными островами показалась мне мегаполисом со всеми его атрибутами. Что примечательно, большинство машин на дорогах города - это такси. И очень много малолитражек, особенно таких маленьких - марки Smart. В целом город живет динамично и, как большинство мегаполисов, никогда не спит. В Афинах также остались некоторые элементы Олимпийских игр 2004 года - например, раскрашенные вагоны метро.

Афины - место, где зарождались демократия и права человека, сегодня являются культурной, административной и экономической столицей современной Греции. Своим названием этот город, в древние времена являвшийся городом-государством, обязан богине-воительнице Афине. Имена таких великих философов, как Сократ, Аристотель и Платон, также связаны с данным городом.

Конечно, двух дней для детального изучения всех достопримечательностей этого древнего города мало, поэтому, чтобы увидеть как можно больше, я отправился в тур по просмотру достопримечательностей на специальном двухэтажном автобусе с аудиогидом. Это сильно отличалось от просмотра достопримечательностей на островах, когда всю историю рассказывали и показывали местные жители. Но все же я успел посмотреть знаменитые афинские места - Акрополь, Храм Зевса, а также Театр Диониса, в котором ставили первые комедии, трагедии и драмы.

Акрополи всегда строили на возвышенности, это был так называемый «верхний город», используемый в качестве убежища на случай войны. В акрополях располагали статуи богов и храмы божеств-покровителей города. Афинский акрополь представляет собой 156-метровый холм с пологой вершиной, на котором расположено свыше 20 сооружений. Одно из них - это великий Парфенон, самый главный храм в Древних Афинах, который посвящен покровительнице этого города Афине. Парфенон нередко приводится даже в учебниках по математике, так как он является единственным архитектурным памятником, выстроенным в строй-

Родос, Линдос / Родос, Линдос / Rhodes, Lindos

Транспорттың танымал түрі / Популярный вид транспорта / Popular transport

Қарсы зауалға, Санторини / Навстречу закату, Санторини / Towards the sunset, Santorini

Парфенон, Афина / Парфенон, Афины / The Parthenon in Athens

шем соответствии с математическими расчетами. Посетив Парфенон, я испытал смешанные чувства - и восхищение, оттого что наконец-то увидел следы древней цивилизации по знакомым с детства «Легендам и мифам Древней Греции» Николая Куна, и... сожаление от упадка. Парфенон в данный момент находится на реставрации, но когда она закончится, никто не знает.

Я также посетил одну из главных площадей города - площадь Синтагма («синтагматос» с греческого переводится как конституция). На площади расположен парламент, у стен которого есть памятник неизвестному солдату, возле которого стоит почетный караул. Смена караула гвардии (эвзонов), наверное,

является одной из самых популярных церемоний Афин. Она проходит каждое воскресенье в музыкальном сопровождении военного оркестра и является поистине торжественным и возведенным в особый ранг событием, в связи с чем все это превратилось в своего рода достопримечательность Афин.

Заглянул я и в современный и исторический центр города, именуемый Аттика, который находится по соседству с площадью Синтагма. В Аттике царит бурная жизнь - множество ресторанов, моллов, магазинов, торговых лавок. Однако жить в центре Афин у греков считается непрестижно, за исключением, пожалуй, 2-3-х районов. Большинство местных жителей предпочитают жить

2004-Олимпиаданың символикасымен безендірілген афиналық метро вагондары / Вагоны афинского метро с символикой Олимпиады-2004 / Athens' metro coaches with 2004 Olympics symbolic

подальше от центра, вдали от перегруженных улиц и шума.

Страна и люди

Как и во всех странах Средиземноморья, жизнь в Греции размеренна и внешне нетороплива. Люди очень позитивны, открыты, у греков трепетное отношение к детям и уважительное к пожилым людям. Экономический кризис, которым охвачена эта страна последние годы, никак не повлиял на эти их качества, и люди, несмотря на серьезные трудности, также доброжелательны. Всегда можно спросить совета, куда пойти и где поесть. Но был один случай, который меня просто поразил. Уезжая домой, до аэропорта Афин я решил добраться на метро. Но, к сожалению, я не знал, какой именно поезд туда едет, и спросил об этом у местной жительницы. Так вот эта женщина, гречанка, проехала со мной три лишние для себя остановки и посадила меня на поезд до аэропорта.

Еще было приятно, что греки знают Казахстан, часто называли Астану. В одном кафе я разговорился с его хозяином и выяснил, что он женат на гречанке родом из Талдыкоргана. А в одном из баров на острове Санторини на стене были прикреплены купюры из разных стран, и я не мог не оставить и наш тенге, написав на купюре номиналом 500 тенге дату, имя и памятную надпись «I love Greece».

Не могу не сказать о греческой кухне, которая считается очень полезной, здесь едят много овощей, салатов, оливковое масло, свежую рыбу - все это продлевает жизнь и дает здоровье. Из наиболее интересных блюд, которые я пробовал, хочу отметить мусаку - запеченные в духовке с фаршем и сыром баклажаны. Греческая кухня разнообразна, но даже здесь прослеживается влияние Османской империи, например, можно увидеть греческий вариант традиционно турецких блюд - кебаба, долмадеса (долма), сувлаки (что-то вроде мини-шашлыка на шпажке или кебаба).

...Весь мир слетается в одну точку, чтобы увидеть следы этой древней культуры и цивилизации и насладиться красотами современной Греции. Желаю и вам непременно посетить эту прекрасную страну и провести здесь незабываемое время!

Азамат Гимранов,
специалист по отчетности и
анализу рынка, МИТ

THE MYTHS AND REALITY OF MODERN GREECE

My trip to Greece, a country that has everything - sea and sunshine, great food and a mass of sights - took place thanks to PetroKazakhstan and the ticket I won to this most wonderful of places at the corporate New Year Party with my parody of the famous Indian actor Mithun Chakraborty's dance during the evening's 'One on One' themed event.

I started by choosing Greece and then the wonderful islands of Santorini and Rhodes, and also the capital, Athens. Since a child, I had dreamt of visiting Greece. On vacation with my family in Bodrum, I really wanted to visit the coast opposite and see, if it were anything like I'd imagined it in books, ancient Greece.

I prepared for my trip for about 2-3 months - chose hotels, reserved tickets and applied for a Schengen visa. I flew to Athens via Amsterdam, and travelled through Greece on domestic airlines. Although you can travel from island to island by ferry, which is much cheaper, about 37 Euros, but it takes much longer, about 16-18 hours. Choosing islands to visit did not take long, as the jewel in Greece's crown and one of the most beautiful islands in the world is considered to be Santorini, and that is where I went first. The tourist season in Greece is between July and September.

Santorini

Santorini is the largest volcanic island in the Cyclades archipelago in the Aegean Sea. The island's population is relatively small, approximately 15 thousand. With its cliff-front snow-white houses, the turquoise sea and sea breezes, amazing picture-postcard sunsets and rather unusual black and red volcanic beaches, Santorini really is Greece's calling card. In my opinion, it is one of the most romantic places on earth.

Santorini acquired its current crescent form from the eruption of its volcano, which was active in prehistoric times. It is thanks to the volcano that the island's soil is so fertile, and anything grown here is known for its quality and taste, especially wine.

Life on Santorini is quiet and measured and due to its size and changes in elevation you can get from one end to the island either by cable railway or donkey - for the same cost. I chose the cable railway.

Staying on Santorini for 5 days, I enjoyed the sea and sunshine, and also visited the history museum, visited the volcanic island and the nearby hot springs, travelled

Родос көшелерінде / На улочках Родоса / At the Rhodes' streets

around the island Oia (which is part of the same group of islands as Santorini) and completed my visit by seeing the sun set in the Aegean Sea.

Rhodes

The next stop on my journey was the island of Rhodes. If Santorini is famous for its beauty, then Rhodes offers the tourist, in addition to its picturesque nature, a mass of interesting architectural structures and a dive into history. It is the 4th largest Greek island covering approximately 1,400 m²,

with the Aegean Sea to the west and the Mediterranean Sea to the east. Rhodes is called the 'Jewel of the Mediterranean'. The historical part of its largest town - Rhodes - is UNESCO protected.

Rhodes is famous first and foremost for the Colossus of Rhodes - one of the 7 Wonders of the World. This huge bronze statue of the ancient Greek Sun God Helios stood at the entrance to the ancient port. One of its legs rested one side of the entrance to the port, the other - on the other, with ships sailing between. The Colossus did not last long as

Бардағы әлем валюталары мен біздің тенге / Валюты мира и наш тенге в баре / World currencies and our tenge in the bar

it was destroyed by an earthquake, and the remnants sold off in the Middle Ages.

The island has played a significant role in the region's history, and in its prime literature and art flourished in particular. For many centuries, Rhodes was an important port in the East Mediterranean, which is why it was attacked by the likes of the Persian, Byzantine, Roman and Ottoman empires and the forces of Alexander the Great.

In addition to its historical side, the island attracts its fair share of tourists with its great beaches, snug bays and peninsulas. In comparison to Santorini, the rhythm of life on Rhodes, and even the way the locals speak, is much more animated.

Athens

The Greek capital, which I was visiting for only a couple of days, compared to the quiet and cosy islands, was a real metropolis with the attributes to match. It was interesting to note that the majority of vehicles on the roads were taxis. And lots of mini-cars especially the Smart cars. On the whole, it is a dynamic city and, like the majority of large cities, never sleeps. Reminders of the 2004 Olympic Games remain such as painted metro carriages.

Athens is the birthplace of democracy and human rights, and today is the cultural, administrative and economic capital of modern Greece. Athens, which used to be a city-state, owes its name to the warrior goddess Athena. The great philosophers Socrates, Aristotle and Plato are all linked to the city.

Of course, two days to see all the sights in detail are not enough, so to catch as much as I could, I went on a audio guided double bus tour of the city, completely different from how I saw the sights at the islands, when the stories were told by locals. However, I managed to see all of the famous Athens sights - the Acropolis, the Temple of Zeus, and also the Dionysus Theatre, the birthplace of the first comedies, tragedies and dramas.

Acropolises were always built on elevations and used as so-called "upper city" shelters during war time. They also housed statues of gods and shrines to keepers of the city. The Athenian acropolis is a 156-m flat-top hill with in excess of 20 structures on it. One of them is the great Parthenon, the most important shrine in Ancient Greece, and which was dedicated to the keeper of Athens. It often figures in mathematics textbooks as it is the only architectural monument built strictly in line with mathematical calculations. I had mixed feelings after visiting the Parthenon,

Афина қаласындағы белгісіз солдатқа арналған ескерткіштің қасындағы әскери қарауылдың ауысуы / Смена почетного караула у памятника неизвестному солдату в Афинах / Changing the guard at the unknown soldier memorial in Athens

delight at finally seeing the remnants of ancient civilisation that I had known so well from childhood from Nikolay Kun's 'Legends and Myths of Ancient Greece', and regret due to its decline. The Parthenon is currently undergoing restoration, but when it is finished - who knows.

I also visited one of the city's main squares - Syntagma Square, which translates from Greek as 'constitution'. The square is home to the country's parliament building whose walls incorporate the guarded grave of the unknown soldier. The changing of the guard (Evzones) is probably one of the most popular ceremonies in Athens. It takes place each Sunday and is accompanied by a military orchestra, turning it into a real ceremony and one of the sights to see in Athens.

I also took a look at the modern and historical centres of the city called Attica close to Syntagma Square. Attica is a hectic place and home to a number of restaurants, malls, shops and commercial outlets. However, it is not considered prestigious to live in the centre of Athens, except maybe in 2 or 3 districts. The majority of local residents prefer to live away from the centre, the overcrowded streets and noise.

Country and people

As with all Mediterranean countries, life in Greece is measured and outwardly easy-going. Greeks are very positive and open, love children and respect their elders. The economic crisis that has gripped the country in recent years has not affected these qualities, and people, despite their serious difficulties, are just as kind-hearted as they have always been. You can always

ask for directions and where to go to eat. One situation actually amazed me. Travelling back to the Athens airport on the metro, I was unsure which train to take and asked a local lady for directions. She travelled three stops past her own with me just to make sure I took the right train to the airport.

It was also nice to know that the locals know Kazakhstan and mention Astana quite a lot. In one café I talked to the owner and it turned out that he was married to a Greek lady from Taldykorgan. One of the bars on Santorini had pinned banknotes from various countries on its walls, and I couldn't leave our tenge as well, so I signed my name, put the date and wrote 'I love Greece' on a 500 tenge note.

I think I should mention Greek cuisine, which is considered very healthy due to the amount of vegetables, salads, olive oil and fresh fish used. One of the more interesting dishes I tried was Moussaka, which is oven baked aubergines with ground beef and cheese. Greek cuisine is very varied, and has also been influenced by the Ottoman Empire, which you can see in the Greek version of traditional Turkish dishes such as kebabs, dolmades, souvlaki (something along the lines of mini-shashlik on a skewer or kebab).

...The whole world visits this wonderful place to see the remnants of an ancient culture and civilisation, and enjoy the beauty of modern Greece. I hope you get to visit this wonderful country and also have an unforgettable time!

**Azamat Gimranov,
Reporting and Market Analysis
Specialist, M&T**

5-ая Юбилейная Спартакиада «ПетроКазakhstan»

«ПетроКазakhstan» Спартакиадасының 5-жылдық мерейтойы

PetroKazakhstan Olympics 5th Anniversary

5th

OLYMPICS

Болей за наших!

Біздің командамызды қолда!

Support our team!

